ISSN 1300 - 0241

ASKERÎ TARİH BELGELERİ

Dergisi

Haziran 1996 Yıl : 45 SAYI : 102

Gnkur. Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Bşk.

TARİH YAZMAK, TARİH YAPMAK KADAR MÜHİMDİR. YAZAN, YAPANA SADIK KALMAZSA, DEĞİŞMEYEN HAKİKAT İNSANLIĞI ŞAŞIRTACAK BİR MAHİYET ALIR.

ATATÜRK

ASKERÎ TARİH BELGELERİ DERGİSİ

Haziran 1996 YIL : 45 SAYI : 102

Gnkur. Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları

ANKARA
GENELKURMAY BASIM EVİ
1996

GNKUR ATASE BSK.
KUTUPHANESI
Giriş T : 20.9.1996
Kayıt No : DERGI

GENELKURMAY BASIMEVİ
YAYIN NUMARASI : '96/32

SUNUŞ

Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi'ndeki belgelerden derlenip oluşturulan ve "1875-76 Sırp İsyanı" ile ilgili belgeleri kapsayan 102 sayılı Askerî Tarih Belgeleri Dergisi'ni yayınlamış bulunuyoruz.

Derginin bu sayısı, dünya kamu oyunun da yakından ilgilendiği Bosna-Hersek'teki Sırp saldırılarına ışık tutmak ve bu olayın dününü aydınlatmak amacıyla hazırlanmıştır. Konuyla ilgili yayınlanan belgelerden de anlaşılacağı gibi Sırplar, bu isyanda başarısız olmalarına rağmen araya büyük devletlerin (İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Rusya, Avusturya-Macaristan) girmesi ve özellikle de Rusya'nın kendi çıkarları doğrultusunda müdahalesiyle sonuç Sırpların lehine değişmiştir. Dergide yer alan belgeler aynı zamanda Rusya'nın bu gün Sırplara sağladığı açık desteğin benzerini 1875-76 ayaklanması sırasında da ortaya koyduğunu göstermektedir. Rusya bu yolla Balkanlar'daki Panislâvist politikasını uygulamanın yanında Osmanlı Devleti'ni de yıpratmayı amaçlamıştır.

Bu konudaki belgeler ATASE Başkanlığı Arşivi'nden Askerî Tarih Uzmanı Hülya TOKER tarafından seçilmiş ve transkripsiyonu yapılarak günümüz Türkçesine çevrilmiştir.

Gökalp YUĞNAK
Hv.Plt.Korgeneral
ATASE Başkanı

ÖN SÖZ

1789 yılında gerçekleşen Fransız ihtilâlinin yaydığı milliyetçilik akımı, Osmanlı Devleti'nin parçalanmasından yararlanan devletlerin de kışkırtmasıyla daha çok bu devletin yönetimi altındaki milletler üzerinde etkili olmuştur. Bunun sonucunda Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklananların başında Sırplar gelmektedir. Sırpların önde gelen destekçileri ise Balkanlar'da Panslâvist politika uygulayan Rusya ile sınırları içinde çok sayıda Slâv bulunan Avusturya'dır.

Sırbistan, Fatih Sultan Mehmed'in saltanatı döneminde (1451-1481) Osmanlı topraklarına katılmış ve Sırplar XVIII.yüzyıla gelinceye kadar Osmanlı idaresinde rahat bir şekilde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Ancak yukarda da belirtildiği gibi diğer devletlerin kışkırtmaları, milliyetçilik akımının etkisi ve Osmanlı devlet yönetiminin bozulması gibi nedenlerle 1876 yılında bağımsız bir Sırbistan devleti kurmak amacıyla ayaklanmışlardır.

Bu amaçla daha önce de 1804 yılında ayaklanan Sırplar, 1812'de Bükreş Antlaşması'na, Sırbistan'ın muhtariyeti konusunda yarı açık bir madde eklettirmesiyle birtakım haklar elde etmişlerse de bu Sırplar için yeterli olmamıştır. Daha çok hak elde etmek için Viyana Kongresi'ne bir heyet göndermişler ancak Avusturya'nın muhalefeti dolayısıyla sonuç alamamışlardır.

Sırp ayaklanmaları zamanla diğer Balkan uluslarını da etkisi altına almış, tüm Balkanlarda milliyetçilik akımına dayalı ayaklanmalar çıkmıştır.

Sırplar 1804 yılından itibaren her fırsatta Bosna Hersek halkını da ayaklanma için kışkırtmışlar hatta zorlamışlardır. Bu nedenle 1875'te çıkan Hersek ayaklanmasının da başlıca destekçisi olmuşlardır. Sırpların sürekli silâhlanması, Bulgar ve Hersek ayaklanmalarına yardım etmesi Osmanlı Devleti'ni rahatsız edince, 9 Haziran 1876'da bir nota verilerek nedeni sorulmuştur. Sırp beyi Milan verdiği cevabî notada Bosna-Hersek'ten Osmanlı askerinin çekilmesini ve o bölgenin Sırbistan'a terk edilmesini istemiştir. Osmanlı Devleti bunu kabul etmediği gibi, büyük devletlere Sırpların herhangi bir saldırısı karşısında Sırp sınırını geçmekte tereddüt etmeyeceğini bildirmiştir.

Sırplar bu notayı savaş nedeni sayıp 2 Temmuz'da ayaklandılar. Ancak yapılan muharebelerde yenilerek büyük devletlerin aracılığını istemek zorunda kaldılar.

Barış görüşmelerinin devamı sırasında Sırplar yeniden saldırıya geçmiş ve yine yenilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Sırpları gerilettiği bir sırada Rusya, 30 Ekim 1876'da verdiği 48 saat süren bir ültimatomla Osmanlı Devleti'nin Sırplarla iki aylık bir ateşkes yapmasını istemiştir. Ültimatomda ayrıca bu istek kabul edilmezse İstanbul'un işgal edileceği bildirilmiş, Osmanlı Devleti de bu durum karşısında ateş kesmek zorunda kalmıştır.

23 Aralık 1876'da Osmanlı Devleti'nin de katıldığı Tersane Konferansı'nda Avrupa devletlerinin ortaya koyduğu önerileri Osmanlı Devleti kabul etmeyince, 20 Ocak 1877'de konferans dağılmış ve bütün büyükelçiler İstanbul'dan ayrılmıştır. Osmanlı Devleti daha sonra Sırbistan ve Karadağ ile doğrudan doğruya görüşmeye başlamış, Sırbistan'la 1 Mart'ta barış imzalanmıştır.

Sırbistan, asıl 13 Temmuz 1878'de imzalanan Berlin Antlaşması'yla bağımsızlığını kazanmış ayrıca toprakları da genişletilmiştir.

Sırplar bundan sonraki yıllarda da rahat durmamış Balkanlar'da sürekli problem yaratmıştır. Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasındaki savaşa katılmış, ardından Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasının yakın nedeni olmuş, 1921 Anayasası ile Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı'nın kurulmasından sonra, Slâv birliğinin kendi etrafında toplanmasını isteyerek tam bir muhtariyet isteyen Hırvatlarla mücadele içine girmişlerdir.

Hırvatlarla anlaşamayan Sırplar, 1929 yılında parlâmentoyu feshedip, diktatörlük rejimine başlamış, 1931 Anayasası ile de tek parti sistemi kabul edilerek ülkenin adı Yugoslavya olarak kabul edilmiştir.

Yugoslavya, 1935 Mayıs ile 1939 Şubatı arasında Sırplar, Slovenler ve Bosna Müslümanlarının meydana getirdiği Yugoslavya Radikal Birliği Partisi'nin diktatörlüğü altında yaşamıştır.

Yugoslavya'nın İkinci Dünya Savaşı döneminde Almanya, İtalya, Macaristan ve Bulgaristan tarafından işgali sonunda Yugoslav kralı ve hükûmeti Londra'ya sığınmıştır. Tito'nun önderliğindeki kuvvetlerin başarı kazanmasıyla ülkenin büyük bir bölümü işgalden kurtarılmış, 2 Mart 1945'te Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti kurulmuştur.

Yugoslavya Sosyalist Federasyonu'nda; Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Karadağ, Makedonya ve Bosna-Hersek'ten oluşan 6 cumhuriyet ve Voyvodina ve Kosova'dan oluşan iki muhtar bölge mevcuttu.

Demografik bakımdan ülkenin en fazla nüfusunu oluşturan Sırplar ve Hırvatlar Yugoslavya'daki gelişmelerin iki zıt kutbunu oluşturuyorlardı. 6 millet ve 18 milliyetçi azınlığı bünyesinde barındıran Yugoslavya'daki hâkim unsur Sırplar, onların en kuvvetli rakibi de Hırvatlar olmuştur.

25 Haziran 1991'de Slovenya ve Hırvatistan'ın bağımsızlık ilânları üzerine ülkede büyük bir karışıklık yaşanmış, 15 Ocak 1992'de SSCB'nin dağılmasından üç hafta sonra Yugoslavya da tarihe karışmıştır.

1 nci Askerî Tarih Kurulu

İÇİNDEKİLER

NO.:	BELGENİN TARİHİ	ÖZET
2822		Hersek ve Bosna ihtilâllerinin çıkışı ve Hersek, Karadağ, Dalmaçya, Sırp isyanı üzerine sevk edilecek tümenlerin harekâtını açıklayan talimat.
2823	4 Nisan 1875	Sırbistan ve Karadağ sorunları hakkında verilen karar gereğince, savaş durumuna son verilmesi için barışın kabulüyle beraber devletlere bildirilen barış şartlarının cevapları alınıncaya kadar iki tarafın saldırılarının on gün kadar durdurulması hakkında Seraskerlik makamına gönderilen yazı.
2824	23 Kasım 1875	Korgeneral Mehmet Ali'nin, Seraskerlik makamına Rodos, Kara, Tirtebe ve Esterce köylerinden Sırbistan'a gitmiş olan 19 ev halkının geri döndüğünü, bunların padişahın sayesinde eskiden görmüş oldukları huzur ve rahatlığın değerini anlayarak geri döndüklerini ve 50 ev halkının daha geri döneceğini bildiren telgrafı.
2825	6 Şubat 1876	Ahmet Muhtar Paşa'nın, Seraskerlik makamına Hersek ihtilâli çıktıktan sonra Karadağ ve Dalmaçya'ya göç eden Hristiyanların durumlarından memnun olmadıkları hakkında gönderdiği telgraf.

NO.:	BELGENİN TARİHİ	ÖZET
2826	2 Temmuz 1876	Ahmet Hamdi Paşa'nın Dağlılarla, Sırplıların beraberce hareket etmek için, silâh dağıtımı ve eksikliklerini tamamlamaya çalıştıklarına dair telgrafı.
2827	3 Temmuz 1876	Sırplarla yapılan muharebeler ve birliklerin durumu hakkında Seraskerlik makamına gönderilen telgraf.
2828	3 Temmuz 1876	Sırplarla Niş yakınlarında muharebe edildiği ve Sırpların yerlerine geri çekildiği hakkında Seraskerlik makamı muvazene kaleminden Zeki Bey'e gönderilen telgraf.
2829	8 Temmuz 1876	Yenipazar mutasarrıfından Seraskerlik makamına Bosna ile bağlantının kesildiği hakkında telgraf.
2830	8 Temmuz 1876	Yenipazar mutasarrıfından Seraskerlik makamına, Sırpların Eskikilise Tabyası'nda perişan edildiği, çok sayıda ölü ve yaralıları olduğu hakkında yazısı.
2831	9 Temmuz 1876	Tuğgeneral Mehmet Sadık tarafından Seraskerlik makamına, Sırplarla Eskikilise Tabyası'nda yapılan muharebede başarı elde edildiği, Sırpların Çukovic tarafında bulunan tepelerde Hristiyan halkın yardımıyla istihkâm ve siper yaptıkları hakkındaki yazısı.
2832	17 Temmuz 1876	Karadağ ve Sırplar ile yapılan savaşın başından itibaren başarı elde edildiği hakkında 4 ncü, 5 nci Ordu mareşalleriyle 6 ncı Ordu ve Girit vilâyetlerine telgraf.

NO.:	BELGENİN TARİHİ	ÖZET
2833	11 Ağustos 1876	Ahmet Mazhar'dan, Serasker Kaymakamlığı'na, Sırplarla yapılan muharebede Sırpların yenilgiye uğrayıp pek çok kayıp verdikleri hakkında telgraf sureti.
2834	16 Ağustos 1876	Ahmet Eyüp Paşa'nın durum değerlendirmesi hakkında telgraf sureti.
2835	24 Ağustos 1876	Padişahın, Sırplardan esir edilenlere ve kendiliklerinden iltica edenlere iyi davranılması, kötü davrananların cezalandırılması hakkındaki emrinin bütün subaylara bildirilmesi hakkında telgraf.
2836	7 Eylül 1876	Vidin Mutasarrıfı Halil Rıfat Bey'in, Sadrazamlığa, Zaycar'daki Osmanlı ordusuna üç koldan düşman saldırısı yapıldığına dair telgrafı.
2837	17 Eylül 1876	Sırp tarafından herhangi bir saldırı olmadığı sürece ateş açılmaması, onların harekete geçmesine neden olacak bir davranışta bulunulmaması, ancak gafil de avlanılmamak için uyanık bulunulması konusunda Başkomutan, Vidin, Metroviçe, Yenipazar, Bosna, Hersek ve İşkodra Tümen Komutanlıklarına gönderilen telgraf.
2838	25 Eylül 1876	Savaş süresinin 3 Ekim'e kadar uzatıldığına, orduların eskiden olduğu gibi savunmada kalması konusunda Ahmet Muhtar Paşa'dan gelen telgraf.
2839	26 Eylül 1876	İngiltere elçisinin diğer elçilerin Sırbistan ve Karadağ ile ilgili imtiyaz istekleri ve

NO.:	BELGENİN TARİHİ	ÖZET
2853	22 Kasım 1876	Sırpların mütareken sonra yaptıkları saldırıların aracı devletler elçiliklerine bildirildiği ve alınan cevap hakkında Yenipazar Komutanlığı'na yazılan telgraf.
2854	23 Kasım 1876	Sırpların Rugozne köylerine yayılarak bu bölge halkı ve Hristiyanlara eziyet ettikleri hakkında yöre halkının padişahtan yardım istedikleri hakkında telgraf.
2855	2 Aralık 1876	Sırpların mütarekeden sonra Bukovic nahiyesine tecavüz ettikleri hakkında Seraskerlik makamına gönderdikleri yazı.
2856	—	Savaşa son vermek için büyük devletlerin mütareke yapılması için ısrarlı tekliflerde bulundukları hakkında serdar-ı ekreme, Sırbistan ve Karadağ bölgesinde bulunan komutanlara gönderilen yazı.
2857	8 Şubat 1877	Avusturya sınır boylarında hazırlıklar yapıldığı, Bosna'daki Lâtinlere silâh getirileceği, istemeyenlerin kurşuna dizileceği hakkında bir eşkıya reisinden alınan bilgiler.

BELGELER

Belge No : 2822

A 1-2
D 2
F 83

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Belge No : 2822/A

Belge No : 2822/C

Hersek ve Karadağ ve Dalmaçya ve Sırp Heyet-i İttifakıye-i Şekaveti Üzerine Sevk ve Ta'yîn Kılınacak Fırka-i Askeriyelerin Harekâtını Muvazzah Talimattır.

Hersek ve Bosna ihtilâlâtı Panslâvizm fikrinin tevlid ettiği bir eser-i heyecâne olub merkez ve menbai memalik-i ecnebiye ve hususiyle civariyyet ilcaatıyla Avusturya memâlikidir. Binâen-aleyh gaileri şekavetin sür'at indifaî imkânının müsaid olduğu mertebe Avusturya hududuyla ittisâlâtı kat' edebilecek vechle harekât-ı askeriye icrasına mevkuf olduğundan burasını daima pîş-i nazarda tutarak heyet-i şekaveti yekdiğerine müzâheretten alıkoymalıdır.

Hersek gavailinde mücâvir bulunan İslâvlardan en ziyade Karadağlılar dahil-i ma'rek olub mesele-i şurişi her vakit i'zâm edegeldiklerinden binâen-aleyh teskîn-i hâdise için en evvel onlar üzerine bir fırka-i taarruziye sevki mukteza-i müsalâhattandır ve o fırkanın dahi Karadağ merkez emareti bulunan Çetine'ye kurbiyet ve sahil-i bahra mücâveret ve umur-u nakliyede derkâr-ı sühûlet hasebiyle İşkodra cihetinden hareket eylemesi muvaffık-ı hâl ve İşkodra ciheti iskelelerinden Karadağ, Bar ve İspic iskelelerine mücâvir olub bunlardan park-ı mersâ-yı mühimmat ve zahâir ve İspicek fırka-i cesîme-i taarruziyeye mebde-i hareket ittihazı münâsibdir. Şöyle ki İşkodra cihetinden sevk olunacak fırka-i taarruziye Karadağlının kuvve-i muhârebesine bi-t-tâb' galebe-i iktidarın haziyetle meşrut bulunacağından beheri sekiz yüz neferden ibaret olarak elli taburdan müşekkel olmak lâzım gelib bunun beş taburu Medun ve İşpoz Podgoriçe ve Jabyak misüllü mevâki-i adide muhâfazasında bırakılarak bâkı kırk beş taburdan otuzu def'aten vâhidede bağteten İspic'e bil-ihrâc altı günlük erzakı hâmil oldukları hâlde Karadağ hududu dâhiline ve Vir nahiyesi derûnuna Karince (Çertince) suyu kenarına sevk edilip fırka-i sagîre-i taarruziyeye kalacak olan on beş taburu dahi nefs-i İşkodra'dan tehiyye kılınan göl vapurlarına irkâben nahiye-i mezkûrenin İşkodra gölü sahilinde vaki' Vir pazarı mevkiine sevk edilmeli ve İşborçin Vepardan irsal ve izam kılınan kıtaât-ı askeriye nahiye-i mezkûrenin Ayvanukçu cihetinde birleşerek hedef-ül harekâtları olacak Çakne'ye doğru gerisini muhâfaza şartıyla seyr-i seri' ile ilerlemelidir. İspiç noktasından ilerleyecek olan fırka-i cesîme-i taarruziye hareketinin ikinci ve Vir pazarından çıkacak olan fırka-i

sagîre-i taarruziye hareketinin birinci günü Ayvanukçe noktasına ve oradan dahi ferdâsı günü Çetine'ye bir mâni-i kaviyye adem-i tesâdüfleri fırsad olunduğu takdirde vâsıl olabilecektir ve Ayvanukçe'de su mevcut olduğundan oradan Çetine'ye kadar su bulunmadığı hâlde askerin iki günlük suyu matara ve sakka hayvânâtıyla ve fıçı ile sevk olunmalıdır. Çetine'ye vüsulû müteakib katar ve tarîki tutturulduğu gibi Rika mevkii dahi elde edilib ondan sonra İşkodra tarîkiyle Rika suyu üzerinden celb-i zahâir ve mühimmat kılınmalı ve Hersek cihetinden dahi Zobçe nahiyesi üzerinden İspiç'den hareket olunduğu günü on beş taburluk bir fırka-i taarruziye dahi Grasve üzerine gidib oradan İşkodra taburlarının harekâtını teshil için sahte manevralar gösterilmeli ve imkânın müsâid olduğu mertebe fırka-i mezkûre dahi Dalmaçya târik-i vâride ve ittisaliyasını kat' eylemelidir. Şu hâlde Karadağlıların târik-i firâr ve necât bulabilenlerinin birazı Dalmaçya'ya ve kısm-ı a'zamı dahi bi-t-tab' Karadağ dahiline çekileceğinden Dalmaçya'ya gidenler ittisalâtın inkıta'i hasebiyle bir daha beri tarafa geçemeyecekleri gibi Çetine ve Rika ve Grasve elde oldukça Biyelepavliç ovasının sağına gidecek demek olan Karadağlıların celb-i zahâir ve mühimmat tarikînin mesdudiyeti cihetle on beş gün müddet bile tahammül edemeyerek bilâ harb ve cidal terk-i silâh etmeleri lâzım geleceği ve Dalmaçya hududundan heyet-i şekâvetin teb'îdi gailenin ihtitâmını tebşîr edeceği bedîhidir.

Karadağlılar nısf-ı şarki cihetine çekildikleri takdirde Nakşik ile İşboz beyninde vaki' Ustruk boğazı tepeleri Urbaluka karyesine kadar tutturulduğu ve karye-i mezkûreden İşboz'a kadar dahi bir iki mevki' elde edildiği hâlde şark cihetinde kalacak olan Karadağlılar teslîm-i silâh edecek ve etmedikleri surette Tara suyunu geçerek Taşlıca ve Kolaşin ve Guzine taraflarına sarkıntılık eyleyeceklerinden binâen-aleyh Karadağ'ın cihet-i şarkisinde bulunan Yenipazar fırka-i askeriyesi mevâki'-i mezkûreyi hüsn-ü müdâfaa etmeli ve Sırbistan'a geçmelerine ferce ve mahal-i müsâid bırakmamalıdır ve Karadağ eşkıyası bu cihet-i istifâdesinden de kat'-î ümîd eylediği hâlde bi-t-tâb isti'mân ile taht-ı itaâte girecektir.

Çetine ve Rika elde edildikten sonra Hersek fırka-i askeriyesinden on tabur Nakşik ve İşkodra fırkasından on tabur dahi İşboz üzerinden çıkarak Ustruk ile Urbaluk beynini tutub işbu taburlar erzak ve mühimmat ve sâiresini İşboz târikiyle ahz etmeli ve teskîn-i fitneye kadar mezkûr taburlar hatt-ı

mebhûs üzerinde bulunub bu sırada garb tarafında kalacak olan Karadağ nevâhîsi başıbozuk askeri sevkiyle de lâyıklıca taranmalı ve ba'de-l istimân hatt-ı mezkûr terk edilmelidir.

Yenipazar fırkası her ne kadar hareket-i tecâvüziyede bulunacak değil ise de Karadağlılar ile Sırpların birleşmesini men için lâzım gelen kuvveti isti'mal mecbûriyetinde olacağından binâen-aleyh Kalaşin üzerinden İstariçe tarîkiyle Şaran ve Yezeru nahiyelerinin üzerine beş altı taburdan ibâret bir fırka sevk etmeli ve fırka-i mezkûrenin tezâyüd kuvveti başlıca Karadağlı ile Sırp ittihadını mâni olacağından mümkün olduğu hâlde Hersek cihetinden dahi fırka-i mezkûreye mikdâr-ı kâfi tabur zam ve ilâve etmelidir. Karadağ'ın Kolaşin ve Guzine cihetlerinin nikat-ı mühimmesi asker-i müstahfaza ile vikâye olunacak ve o civâr ahali-i İslâmiyesi dahi silâhşör ve muhârib olduklarından ve Tara nehrinin pek çok mahalde geçid vermediğinden binâen-aleyh şark-ı cenûbi tarafından mahal-i ihtiraz yoktur.

Sırbistan üzerine vuku' bulacak hareket-i taarruziyede Yenipazar fırkasından beş altı tabur Yezeru'da tahaşşüd edecek fırka-i muntazamaya ve üç dört tabur mikdarında Karadağ nevâhisi karşısında vaki' mevaki'-i mühimmeye sevk olunduktan baki elde yirmi tabur kalıb onun beşer taburu dahi Sırbistan karşısında kain mevâki-i lâzıme için ba'del-ifraz on beş tabur ile fırka-i mezkûre Senice üzerinden Ayvaniçe ve Karayavac cihetlerine doğru sahte harekât icrâ' etmeli ve Sırbistan dâhilinde vaki' telgraf ve köprü gibi şeyleri tahrîb ile dâhil-i memâlike ilga-yı dehşet ve Sırbistan'ın hudûd-ı sâiresinden dahi Boşnak ve Arnavud ve Çerakese'den ibaret başıbozuk askeri saldırarak onları da tahribâta me'mûr ve bir günlükden ziyâde hudûddan açılmamalarını da kendilerine tenbih etmelidir.

Bosna fırka-i askeriyesinden dahi beş altı taburdan ibâret bir kıt'a-i müstahfaza İzvornik pişgâhında bulunub başıbozuk askerinden dâhil-i Sırbistan'a sahte hareket-i taarruziye icrâ'sında bulunacak efrâda kuvvet-üz zahr olmalıdırlar.

Büyük İzvornike, solda olan küçük İzvornik'de vâkı tepeye bir mükemmel tabya inşâ' eylemelidir.

Sırbistan üzerine vuku' bulacak harekât-ı tecâvüziyeye Niş fırka-i askeriyesi me'mûr olub fırka-i mezkûre altmış taburdan terkib edilerek Karayavac'a teveccüh ve azimet ve Morava suyunu mürûr için bir duba köprü takımı dahi beraber-

ce istishab eylemelidir ve ordu Karayavac'dan Belgrad'a doğru teveccüh ve azimet ettiği sırada Vidin fırka-i askeriyesi dahi ordunun sağ cenâhdârlığını ifaya kalkarak Karayuvaş üzerinde birleştikten sonra lüzûm gördükleri hâlde birlikte Belgrad pişgâhına gidecekler ve badehu muhasarasına kıyam eyleyeceklerdir ve memleketeyn ile Sırbistan'ın ihtilâtını men için ikisinin beyninde câri Tuna nehri üzerine zırhlı dubalar vaz etmeli ve memleketeynden mürûru me'mul olan eşkıya fırkalarına tarassud etmek üzere Tuna boyunda mevâki-i münâsıb tutulmalıdır.

Mevaki'-i Mezkûre

Lom, Rahava, Nigbolu, Ziştovi, Rusçuk, Tutrakat Silistre Harasova Haçin İsakçı tûl-ı cepheden ibâret olub Rusçuk ile Rahova arası Balkan'a karib olduğu cihetle en ziyâde mikdâr-ı kuvvet buralara sevk edilmeli ve mevâki-i sâireye dahi birer tabur ve dörder bölük vaz' ve ta'biye eyleyib lüzûmu takdirinde Yergök'ü üzerinden Bükreş'e doğrudan hareketi taarruziye icrâ'edilmelidir ve Sırp ve Karadağ ve memleketeyn gavailinin müttefikan zuhûrunda asâkir-i müstahfaza demek olan ahali-i İslâmiyeyi teslih ile muhâfaza-i mevâkie memur etmelidir.

Mehmed

OSK
Kutu : 3
Gömlek : 99
Belge : 99-1, 99-2

Hersek, Karadağ, Dalmaçya ve Sırp İsyanı Üzerine Sevk Edilecek Tümenlerin Harekâtını Açıklayan Talimattır

Hersek ve Bosna ihtilâlleri Panislâvizm fikrinin doğurduğu bir heyecan eseri olup, merkez ve kaynağı yabancı devletler özellikle komşuluk zorlamalarıyla Avusturya'dır. Bundan dolayı isyanın hızla bastırılması, olanaklar elverdiği ölçüde Avusturya sınırıyla bağlantıyı kesebilecek şekilde askerî harekât yapılmasına bağlı olduğundan, burasını daima göz önünde tutarak isyancıları birbirine yardımdan alıkoymalıdır.

Hersek sorununda komşu olan İslâvlardan en çok Karadağlılar savaşa dahil olup kargaşa meydana getirdiklerinden, olayı yatıştırmak için önce onlar üzerine bir taarruz tümeni sevki gereklidir ve o tümenin de Karadağ merkez beyliği bulunan Çetine'ye komşuluğu, deniz sahiline yakınlığı ve ulaşımda kolaylık sağlaması dolayısıyla İşkodra yönünden hareket etmesi uygun görülmektedir. İşkodra yönü iskelelerinden Karadağ, Bar ve İspiç iskelelerine komşu olup bunlardan mühimmat ve zahire limanı ve İspicek büyük taarruz tümeninin önce hareketinin plânlanması uygundur. Şöyle ki İşkodra yönünden sevk edilecek taarruz tümeninin Karadağlının muharebe kuvvetinden doğal olarak üstün olması gerektiğinden, her biri sekiz yüz erden ibaret olarak elli taburdan oluşması gerekir. Bunun beş taburu Medun ve İşpoz Podgoriçe ve Jabyak gibi sıradan bir mevkide muhafazada bırakılarak kalan kırk beş taburdan otuzu birden, ansızın İspiç'e çıkarak altı günlük erzakları olduğu hâlde Karadağ sınırı içinde ve Vir nahiyesi içine Karince (Çarince) suyu kenarına sevk edilip; küçük taarruz tümenine kalacak olan on beş taburu da İşkodra'da hazırlanan göl vapurlarına bindirilerek bu nahiyenin İşkodra gölü kıyısında bulunan Vir pazarı mevkiine sevk edilmelidir. İşborçin Vapar'dan gönderilen askerî birlikler, bu nahiyenin Ayvanukçe yönünde birleşerek harekât hedefleri olacak Çakne'ye doğru gerisini muhafaza şartıyla hızla ilerlemelidir. İspiç noktasından ilerleyecek olan büyük taarruz tümeninin hareketinin ikinci ve Vir pazarından çıkacak olan küçük taarruz tümeninin hareketinin birinci günü Ayvanukçe noktasına ve oradan da ertesi günü Çetine'ye güçlü bir engel olmadığı takdirde ulaşabileceklerdir. Ayvanukçe'da su olduğundan oradan Çetine'ye kadar su bulunmadığı hâlde askerin iki günlük suyu matara ve saka hayvanlarıyla ve fıçı ile sevk olunmalıdır. Çetine'ye ulaştıktan sonra

katar ve yolu tutturulduğu gibi Rika mevkii de ele geçirilmeli, ondan sonra İşkodra yoluyla Rika suyu üzerinden zahire ve mühimmat elde edilmelidir. Hersek yönünden de Zopçe nahiyesi üzerinden İspiç'ten hareket olunduğu günü on beş taburluk bir taarruz tümeni de Grasve üzerine gidip oradan İşkodra taburlarının harekâtını kolaylaştırmak için sahte manevralar gösterilmeli ve olanaklar elverdiği ölçüde bu tümen de Dalmaçya geliş ve kesişim yollarını kesmelidir. Şu hâlde Karadağlıların kaçış yolu bulabilenlerinin birazı Dalmaçya ve büyük bir kısmı da doğal olarak Karadağ içine çekileceğinden, Dalmaçya'ya gidenler bağlantıların kesilmesi dolayısıyla bir daha beri tarafa geçemeyecekleri gibi Çetine, Rika ve Grasve elde oldukça Biyelepavliç ovasının sağına gidecek demek olan Karadağlıların zahire ve mühimmat getirilen yolunun kapalılığı dolayısıyla on beş gün bile tahammül edemeyerek savaşmadan silâh bırakmaları lâzım geleceği ve Dalmaçya sınırından isyancıların uzaklaştırılması ve olayın son bulmasını müjdeleyeceği açıktır. Karadağlılar, yarısı doğu yönüne çekildikleri takdirde Nakşik ve İşboz arasında bulunan Ustruk Boğazı tepeleri Urbaluka karyesine kadar tutturulduğu ve bu karyeden İşbaz'a kadar dahi bir iki mevki elde edildiği hâlde, doğu yönünde kalacak olan Karadağlılar silâhları teslim edecek ve etmedikleri takdirde Tara suyunu geçerek Taşlıca, Kalaşin ve Guzine taraflarına sarkacaklarından, Karadağ'ın doğusunda bulunan Yenipazar tümeni bu mevkiyi iyi bir şekilde savunmalı ve Sırbistan'a geçmelerine fırsat verilmemelidir. Karadağ eşkıyası bu yönden de ümidi kestiğinden, aman dileyerek itaat etmek durumunda kalacaktır.

Çetine ve Rika ele geçirildikten sonra Hersek tümeninden on tabur, Nakşik ve İşkodra tümeninden on tabur da İşboz üzerinden çıkarak Ustruk ile Urbaluk arasını tutup erzak ve mühimmatı İşboz yoluyla almalı ve isyanın bastırılmasına kadar bu taburlar bahsedilen hat üzerinde bulunup, bu sırada batı tarafında kalacak olan Karadağ bölgesi başıbozuk asker sevkiyle de gerektiği şekilde taranmalı ve aman diledikten sonra bu hat terk edilmelidir.

Yenipazar tümeni her ne kadar saldırıda bulunacak değilse de Karadağlılar ile Sırpların birleşmesini engellemek için gerekli kuvveti kullanmak zorunda olacağından Kolaşin üzerinden İstariçe yoluyla Şaran ve Yezeru nahiyelerinin üzerine beş altı taburdan ibaret bir tümen sevk etmeli ve bu tümenin sıkıştırma kuvveti başlıca Karadağlı ve Sırp birleşmesine

engel olacağından, mümkün olduğu takdirde Hersek yönünden de bu tümene yeterince tabur eklenmelidir. Karadağ'ın Kolaşin ve Guzine yönlerinin önemli noktaları müstahfaz asker ile korunacak ve o bölge Müslüman halkı da silâhşör ve savaşçı olduklarından ve Tara nehrinin bir çok yeri de geçit vermediğinden dolayı güneydoğu tarafından korkacak bir bölge yoktur.

Sırbistan üzerine yapılacak taarruz harekâtına Yenipazar tümeninden beş altı tabur Yezeru'da toplanacak düzenli tümene ve üç dört tabur kadarı da Karadağ bölgesi karşısında bulunan önemli mevkiye evk olunduktan sonra yirmi beş tabur kalmış, bunun beş taburu da Sırbistan karşısında bulunan gerekli mevki için ayrımdan sonra on beş tabur ile bu tümen Senice üzerinden Ayvaniçe ve Karayavaç yönüne doğru sahte harekât yapmalı ve Sırbistan içinde bulunan telgraf ve köprü gibi şeyleri tahrip ile ülke içine dehşet saçıp Sırbistan'ın diğer sınırlarından da Boşnak, Arnavut ve Çerkezlerden ibaret başıbozuk askeri saldırarak onları da tahriplerle görevlendirerek ve bir günlükten çok sınırdan açılmamalarını da kendilerine tenbih etmelidir. Bosna tümeninden de beş altı taburdan ibaret bir müstahfaz kuvveti İzvornik önünde bulunup, başıbozuk askerlerden Sırbistan içine sahte taarruz harekâtı yapacak erlere yedek kuvvet olmalıdır. Büyük İzvornik'e solda olan küçük İzvornik'de bulunan tepeye bir mükemmel tabya inşa etmelidir.

Sırbistan üzerine yapılacak taarruz harekâtına Niş tümeni görevlendirilip, bu tümen altmış taburdan oluşturulup Karayavaç'a yönelerek Morava suyunu geçmek için bir duba köprü takımı da beraberinde götürmelidir. Ordu Karayavaç'dan Belgrad'a doğru yöneldiği sırada, Vidin tümeni de ordunun sağ kanat görevini yapmaya kalkarak Karayuvaç üzerinde birleştikten sonra gerekli gördükleri zaman birlikte Belgrad önüne gidecekler ve daha sonra kuşatacaklardır ve Eflak Boğdan ile Sırbistan ihtilâllerini engellemek için ikisinin arasında bulunan Tuna nehri üzerine zırhlı dubalar konmalı ve Eflak Boğdan'dan geçmesi beklenen eşkıya tümenlerini gözetlemek için Tuna boyunda uygun bir bölge tutulmalıdır.

Bu bölge

Lom, Rohava, Niğbolu, Ziştav, Rusçuk, Tutrakat, Silistre, Harasova, Haçin, İsakçı cephe boyundan ibaret olup Rusçuk ile Rohava arası Balkan'a yakın olduğundan, en çok kuvveti buralara sevk etmeli ve diğer mevzilere de birer tabur ve

dörder bölük konulmalı ve gereğinde Yergök'ü üzerinden Bükreş'e doğrudan taarruz hareketi yapılmalıdır. Sırp, Karadağ ve Eflak Boğdan sorununun hep birlikte ortaya çıkmasında müstahfaz askeri demek olan Müslüman halkı silâhlandırıp mevkinin korunmasıyla görevlendirilmelidir.

Mehmed

OSK
Kutu : 3
Gömlek : 99
Belge : 99-1, 99-2

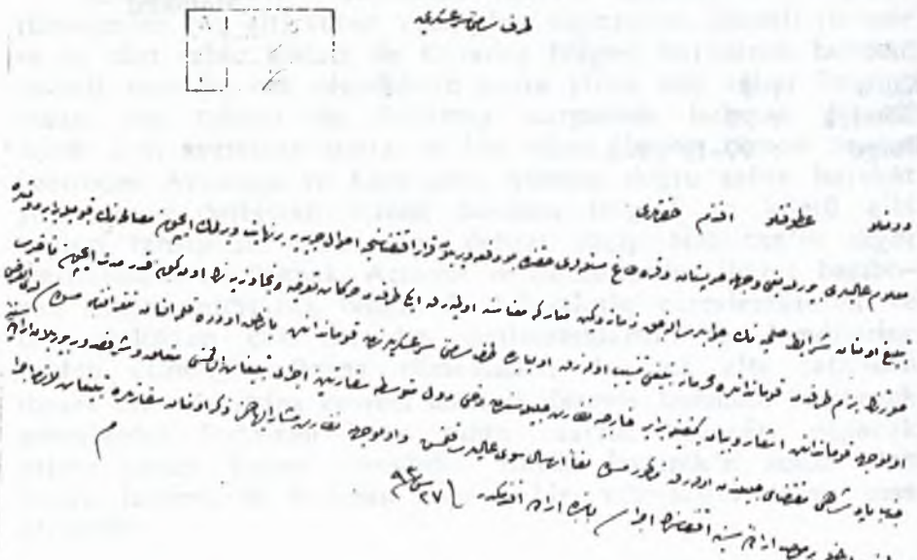

Taraf-ı Sâmî-i Ser-askeriye

Devletli Atufetlü Efendim Hazretleri

Ma'lûm-u âlîleri buyrulduğu vechle Sırbistan ve Karadağ meseleleri hakkında bu defa verilen karar iktizâsınca ahvâl-i harbiyeye bir nihâyet verilmek için müsalâhânın kabulüyle beraber devletlere teblîğ olunan şerâit-i sulhiyenin cevâbları alınacak zamana değin mütâreke manasına olmayarak iki taraftan harekât-ı taarruziye ve tecâvüziyenin on gün kadar müddet için te'hîri sûretinin bizim taraftan kumandanlara mahrem-âne tebliği tensîb olunarak ol bâbda taraf-ı sâmî-i seraskerlerinden kumandanlara yazılmak üzere kaleme alınan telgrafnâme müsveddesi lede-l-arz ol vechle kumandanlara iş'ar ve beyân-ı keyfiyetiyle beraber Hâriciye Nezâret-i celîlesinden dahi düvel-i mutavvassıta sefâretine icrâ-yı teblîgat olunması müteallik ve şerefsüdûr buyrulan irâde-i seniyye cenâb-ı pâdişahi mükteza-yı celîlinden olarak mezkûr müsvedde leffen irsal sû-yu âlîleri kılınmış ve ol vechle nezâret-i müşârûn-ileyhimiz zikr olunan sefâretlere teblîgat-ı lâzime icrâ olunmuş olmakla ber-mûcib irâde-i saniyye iktizâsından icrâsı bâbında irâde efendimindir.

27 S (safer) 92

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-1

Belge No : 2823

Seraskerlik Makamına

Sizin de buyurduğunuz gibi Sırbistan ve Karadağ sorunları hakkında bu defa verilen karar gereğince, savaş durumuna son verilmesi için barışın kabulüyle beraber devletlere bildirilen barış şartlarının cevapları alınıncaya kadar -mütareke anlamında olmayarak- iki taraftan taarruz ve saldırının on gün kadar durdurulmasının bizim taraftan komutanlara gizlice bildirilmesi uygun olarak, bu konuda Seraskerlik makamından komutanlara yazılmak üzere kaleme alınan telgraf müsveddesi arz edildiğinde, komutanlara durumu bildirmekle bareber Hariciye Nezareti'nden de aracı devletler elçiliğine tebliğ edilmesi padişahın emri gereği olduğundan, bu müsvedde Hariciye Nezareti'nce elçiliğe bildirilmiş olup, gereğinin yapılması konusunda irade efendimizindir.

4 Nisan 1875

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-1

Belge No : 2824

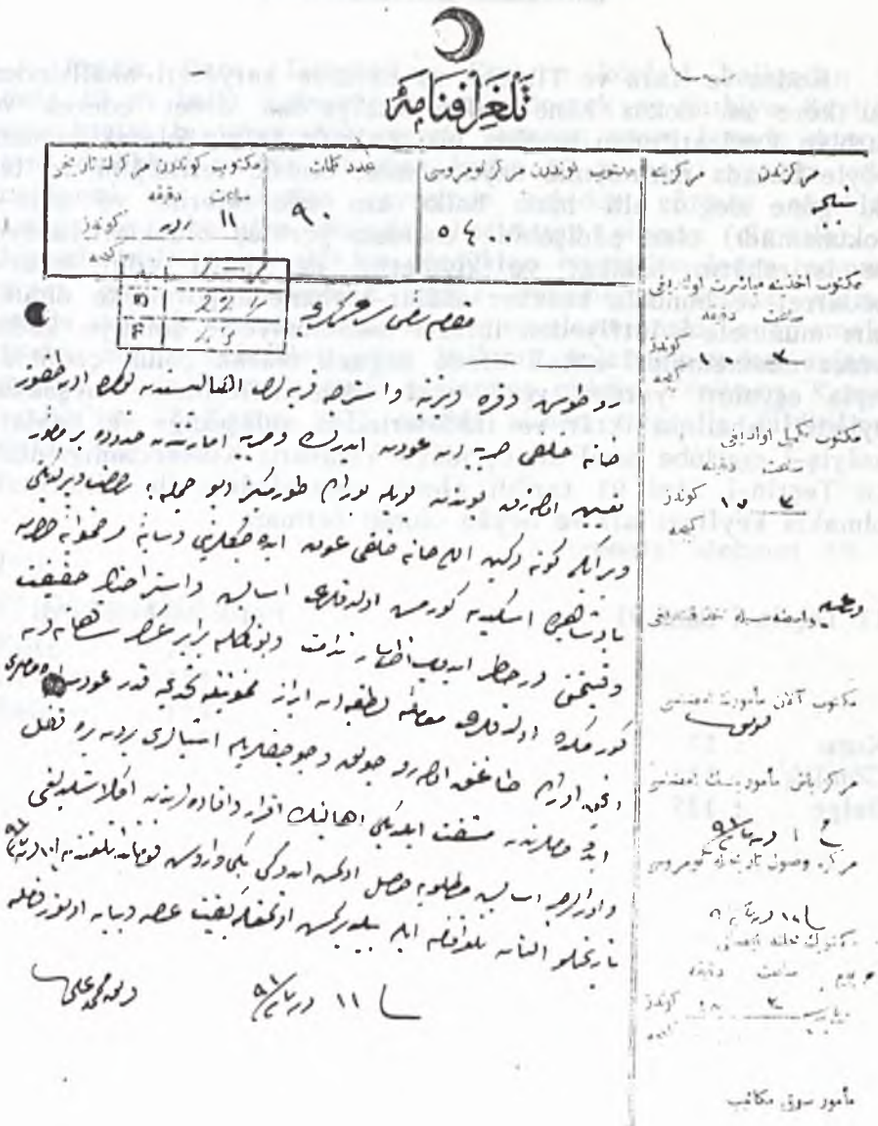

Belge No : 2824

Makam-ı Sânî-i Ser-askeriye

Rodos ve Kara ve Tirtebe ve Esterce karyeleri ahâlisinden bu kere on dokuz hâne halkı Sırbiye'den avdet ederek ve Sırbiye Emâreti'nden hudûda bir me'mûr ta'yîn olarak bundan böyle burada durmayınız deyu cümle, olunub verildiğini ve bir iki güne değin elli hâne halkı avn edeceklerini ve saye-i (okunamadı) olan pâdişahîde eskiden görmüş oldukları asâyiş ve istirahâtın hakikat ve kıymetini der hatır edip izhar-ı nedarret ve bununla beraber asâkir-i şahaneden görmekte oldukları muâmele-i lütfiyeden ibrâz-i memnûniyetle şimdiye kadar avdet edememeleri ancak orada dağınık olarak çoluk çocuklarıyla eşyaları yerden yere nakl edememelerinden meşakkat eylediği ahalinin ikrâr ve ifâdelerinden anlaşıldığı ve oralara asâyiş-i matlûbe hasıl olmuş idüğü Yenivarış Kumandanlığı'ndan 10 Teşrîn-i Sânî 91 tarihli alınan telgrafnâme ile bildirilmiş olmakla keyfiyet arz ve beyân olunur ferman.

11 Teşrîn-i Sânî 91 Ferik Mehmet Ali

Kutu : 17
Gömlek : 135
Belge : 135

Belge No : 2824

Seraskerlik Makamına

Rodos, Kara, Tirtebe ve Esterce köyleri halkından bu defa 19 ev halkı Sırbiye'den geri dönerek ve Sırbiye Beyliği'nden sınıra bir memur atanarak "bundan sonra burada durmayın" dedikleri ve bir iki güne kadar 50 ev halkı yardım edeceklerini ve padişahın sayesinde eskiden görmüş oldukları asayiş ve rahatlığın değerini hatırlayıp pişman olmuşlar ve bununla birlikte askerlerden gördükleri iyi muameleden memnuniyet göstererek şimdiye kadar dönememe sebebi olarak; orada dağınık olarak çocukları ve eşyalarını nakil edememelerinden sıkıntı çektikleri yöre halkının anlattıklarından anlaşılmış ve orada istenen asayiş sağlanmış olduğu Yenivarış Komutanlığı'na 22 Kasım 1875 tarihli alınan telgrafla bildirilmek durum arz edilir.

Korgeneral Mehmet Ali

OSK
23 Kasım 1875

Kutu : 75
Gömlek : 135
Belge : 135

Belge No : 2825

تلغرافنامه

استوجه مرکزدن	مرکزینه	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی
		٢٥٨	٤٥٢	ساعت دقیقه ٢ ٠٠ کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز باش مأمور بنك امضاسی

مرکزه وصول تلغراف نومروسی

مکتوبك خلاصه ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه

مأمور سوق مکاتب

مقام عالی سرعسکرلك

٢ و ٩ قاسم سنه ٣٣٦ تاریخلی عریضه‌لرومه صدره آتصالی اوزره معلومات ویرلمشدر انجه
واسطه‌سیله عرض حقیقت دیلدیغم ماتبقیه‌جه خانه‌ده مصلحت بلیه‌جکمه مرضی زیر
تعداد وجه وتزیر اولنور شوبله که هر سنه اختلال نامه حقیقیه‌سیه بروز ایتمشدر
ودالمحاربه حجه‌سیه ایتمه اهالی خوشنیانه نه تخمینا اونده بری دیکری بوحالده بیتمشدر
وخازن وحالو دولت قاشو سلاح طوتمه وطوتمه‌سنه منفعت اولمه‌جه قره هفره بولنمشدر
هنوزده ودالمحاربه کبی انتقامه کوردکلری مخالفت اورنه عودت ایتمیوب
بربانه اموال واشیالرنه صاحب بیلدکه وخصوصیله قره هفره کبی مالدن
قره هنوزده ایتمیا، قاسیرمه ومضالمت فوق العاده، دوچار اولمه‌کی حالده
مظالم اثنه انکلمکه اولدقه حال بونده اونده ایکی دیلاوز اوچ نسنه اولنیلر
ارزو دار تقاوتلرل بیانت واقدمه بزو وقت بولنمه قره هفره ودالمحاربه
کنه‌دیسنه الحاقه‌ندن یعنی مشبونه دیکر دنیاتت اوچ بیلر بشوز کشیه عبارت
جمعیتدر اجزای تقاوتنه ایکی کلمه دموقرا اتخاذ اوزه تدبیر تحفظه نائل
دقومیه طرفنه سولتد مسلمانه ایکیوب موسلمانلر آتیله خاذن بوحالده چکیلمه
طوبلنیر مشدر که مقدار لبه‌لتیلر راه‌لرنه اولیغه وقوعه کلمه معاونت
بنیه‌سنه حاوی اوچ سنه کوره اوراخ وسازه‌ده کلمه بیلدیه ایکی بیلدن قره تقیا
وخلق بونده ماعدا اولیغه بنی اندراجه طوبلنیر بلوه نهایت بلکه بلاقه حقیقت

Belge No : 2825/A

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز باش مأمور بنك امضاسی

مرکزه وصول تلغراف نومروسی

مکتوبك خلاصه ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه

مأمور سوق مکاتب

ایله دیه بوخارنه طوته بیلمشدک فقط بعضانه تقاسیف قاطع شهر
شاهه سیر ادهب اوکوه اوراه داریق کوز بالتقیب دارالمحاربه‌نه
هجوم و پریشانیت تامه، دوچار اوقدقه عجله ایله اولیغه کی از متعاقب
کچه محل اولنه بویجه نقطه سیر خط ایله دارالمحاربه وطنه عودت
متحد اولندیغه بویجه کیدن قوچ باشینه خازنه کلمه‌دن اخبار اولنمقده هنوز
اورنه ایسه بودعوت اجابت جانبنه منتایسم سوریه‌یه ایله محل جمعه‌زه تاخیر
ایسه‌زه او اطهر دیرلن کلمه جکدر از محزونانه دماتی انکزانه جوان ورمه
دوشکرینه کوندرلمکه جزم اولنمشدر جوان الزمجه قدر ایده‌ده وقت کچمشدر ایتمیا کوره
ایسه‌کی ایکیشر اوچ یوز کشیلک جمعیتدن مقدار آج سعیدج دالمحاربه‌دن
صاوشمه واکثری قره هفره خط اعتبارنه ملحوظ نواحی عجمه، چکیلمه کوره
بر دیکرینه مرتد الحال فرار ایتمه نکلرنه وجهدنه تعلیمه دیکلمکه دوبار غنیمت
چیقه‌زه مذاکره جریانه اعتنا ایسه‌زه هنوز نتیجه قرار اولنوب دالمحه تمدیکلمه
اویله مسلک معلوم بجه‌ده بشوجه ایتمیا جمعیت اولدیغی وبونطفه‌یه مستند نه جهتله
دیلو مانیفه سنجه نزاد استفاده ومنفعت کوزنه‌لک عجله اظهار

وصول حال قاسم سنه ٣٣٦

عبد یویجه احمد مختار

Belge No : 2825

Telgrafnâme
Makam-ı Alî-i Ser-Askeriye

3 ve 9 Kânûn-ı Sânî 91 tarihli arızalardan sonra istihsâl olunan ma'lûmât ve meşhûdâtın vâsıta-i seria ile arzının cihet-i diplomatınca fâide mütâlaa eylediğinden ber-vech-i zîr telgraf arz ve tebzîr olunur. Şöyle ki Hersek'de ihtilâlnâme çıkalıdan berü Karadağı'na ve Dalmaçya'ya hicir etmiş ahali-i Hristiyaniyenin tahminen onda yedi ve sekizi bu hâlden na-hoşnud ve müte'essir ve hâlâ devlete karşı silâh tutmuş ve tutmaktan müteneffir olarak Karadağ'da bulunanlar dağlulardan ve Dalmaçya'dakiler eşkıyadan gördükleri mümânaât üzerine avdet edemeyib bir yandan emvâl ve eşyalarını satıb yemekde ve husûsiyle Kadadağ'dakiler mallarını Karadağlılara ve eşkıyaya kaptırmak ve sefâlet-i fevk-âl-âdeye düçâr olmak gibi halen müteellim altında inlemekde oldukları hâlde bunlara onda iki veyahud üçer nisbetinde olanlarına arzûdâr-ı şekâvetdirler bidâyet-i vakıadan beri fırsat buldukça Karadağ ve Dalmaçya'dan kendilerine ilhâk edenlerle yani beşer yüz ve biner ve nihâyet üç bin beş yüz kişiden ibaret cemiyetlerle icrâ-yı şekâvet edegelmiş ve muahharen ittihâz olunan tedâbir-i tahaffüz te'sîrâtı ve komite tarafından sühûletle beslemek için mevsimin ilcaâtıyla kaffesi bu havaliye çekilib toplattırmıştır ki miktarları beş altı bin raddelerinde olduğundan ve Karadağ'ı muâvenet bedeniyye-i hâziresi derecesine göre oradan vesâireden gelebilen iki bin kadar eşkıya dahi bunlara mülhak olduğuna mebni ender olarak toplayabilen nihâyet sekiz bin kadar cem'iyet ile Derin boğazını tutabilmişti. Fakat bi-inâyetullah teala seyf (okunamadı) siper olub o gün orada ve ertesi günü bâ-t-ta'kîb dâr-ül-mühimmâtlarında hezimet ve perişâniyet-i ta'meye dûçâr oldukları arz edilmiş olduğu gibi onu müteakip geçid mahalli olan Poliçe nokta-i mühimmesi de zabt edilmiş ve Dalmaçya'da vatanlarına avdete mütehassir olanlardan Policelilerin Kocabaşısına hanelerine gelmeleri ihbar olunmakta her ne mütâlaa üzerine ise bu da'vete icâbet canlarına minnet ise de sürüden ayrılamam cümlenize ne olur ise bize o olur diyerek gelmeyeceğine dâir mahzûrâne ve matemengizâne cevâb vermiş ve diğerlerine gönderdiği haberlere henüz cevâb alınacak kadar aradan vakit geçmemiştir. Eşkıya gürûhu ise şimdi ikişer üçer yüz kişilik cemiyetlerle makhûren aç bi'lâç Dalmaçya hudûduna savuşub ve ekserisi

Karadağ hatt-ı imtiyâzına mülâsık nevâhiye-i asiyeye çekilib her biri bir diğerinden müterreddid el-hâl firar etmeye nigerân merci'lerinden ta'lîmat beklemeye ve bu bâbda galiba Çetine'de müzâkerât cereyân etmekte ise de henüz netîce-i karar meçhul olub leh-ül hamd şimdiki hâlde öyle mesleği ma'lûm bir mahalde başlıca eşkıya cem'iyeti olmadığı ve bu muzafferiyet mes'elenin cihet-i diplomatikcasınca sezevar-ı istifâde ve menfaat göründüğü arz olunur.

Ahmed Muhtar
25 Kânûn-i Sânî 91 Vusûlü : 27 Kânûn-ı Sânî 91

Kutu : 9
Gömlek : 24
Belge : 23

Telgraf
Seraskerlik Makamına

15-21 Ocak 1876 tarihli yazılardan sonra elde edilen gözlem ve bilgilerin acele olarak bildirilmesinin, diplomatik olarak faydalı olacağı görüşünde olduğundan aşağıdaki telgrafı arz ediyorum. Şöyle ki Hersek'te ihtilâl çıktığından beri Karadağ ve Dalmaçya'ya göç etmiş Hristiyanların tahminen onda yedi ve sekizi bu durumdan etkilenmiş ve memnun olmamışlardır. Hâlâ devlete karşı silâh tutmuş ve tutmaktan nefret ederek Karadağ'da bulunanlar dağlılardan ve Dalmaçya'dakiler, eşkıyadan gördükleri engelleme üzerine geri dönemeyip bir yandan mallarını ve eşyalarını satıp yemekte ve özellikle Karadağ'dakiler mallarını Karadağlılara ve eşkıyaya kaptırıp sefalet içinde inledikleri hâlde bunların onda iki veya üçer oranında olanları eşkıyalık etmeye heveslendiler. Olayın ilk zamanlarından beri fırsat buldukça Karadağ ve Dalmaçya'dan kendilerine katılanlarla yani beşer yüz ve biner, nihayet üç bin beş yüz kişiden oluşan bir toplulukla eşkıyalık etmişler ve sonra alınan savunma tedbirlerinin gereği olarak komite tarafından kolaylıkla beslenmek için mevsim gereği hepsi bu bölgeye çekilip toplattırılmıştır ki sayıları beş altı bin civarında olduğundan ve Karadağlı direniş gücüne göre oradan ve başka yerlerden gelebilen iki bin kadar eşkıya da bunlara katıldığından, nadir olarak toplanabilen nihayet sekiz bin kadar topluluk ile Derinboğazını tutabilmişti. Fakat Allah'ın yardımına sığınıp o gün orada ve ertesi günü takip ederek mühimmat bölgelerinde tam bir hezimete uğratıldığı ve perişan edildiği bildirildiği gibi ondan sonra geçit bölgesi olan Poliçe önemli noktası da ele geçirilmiş ve Dalmaçya'da vatanlarına dönmeyi özleyenlerden Policelerin Kocabaşısına evlerine dönmeleri haber verilmiş. Ancak her ne görüş üzerine ise bu davete uymak canlarına minnet ise de sürüden ayrılamama, hepimize ne olursa bize de o olur diyerek gelemeyeceğine dair üzgün bir şekilde cevap vermiş ve diğerlerine gönderdiği haberlere henüz cevap alınacak kadar aradan vakit geçmemiştir. Eşkıyalar ise şimdi ikişer üçer yüz kişilik topluluklarla kahrolmuş bir şekilde aç susuz Dalmaçya sınırına kaçıp ve çoğunluğu Karadağ imtiyaz hattına yakın isyan eden nahiyelere çekilip her biri bir diğerinden tereddütlü şimdi firar etmeye bakan makamlarından talimat beklemeye ve bu konuda Çetine'de görüşmeler yapılmakta ise de henüz son karar belirsiz

olup, Allah'a şükürler olsun ki şu durumda öyle yolu bilinen bir bölgede başlıca eşkıya topluluğu olmadığı ve bu zafer meselenin diplomatik yönden menfaatimize uygun olduğu arz olunur.

6 Şubat 1876 Ahmet Muhtar
Gelişi : 8 Şubat 1876

Kutu : 9
Gömlek : 23
Belge : 23

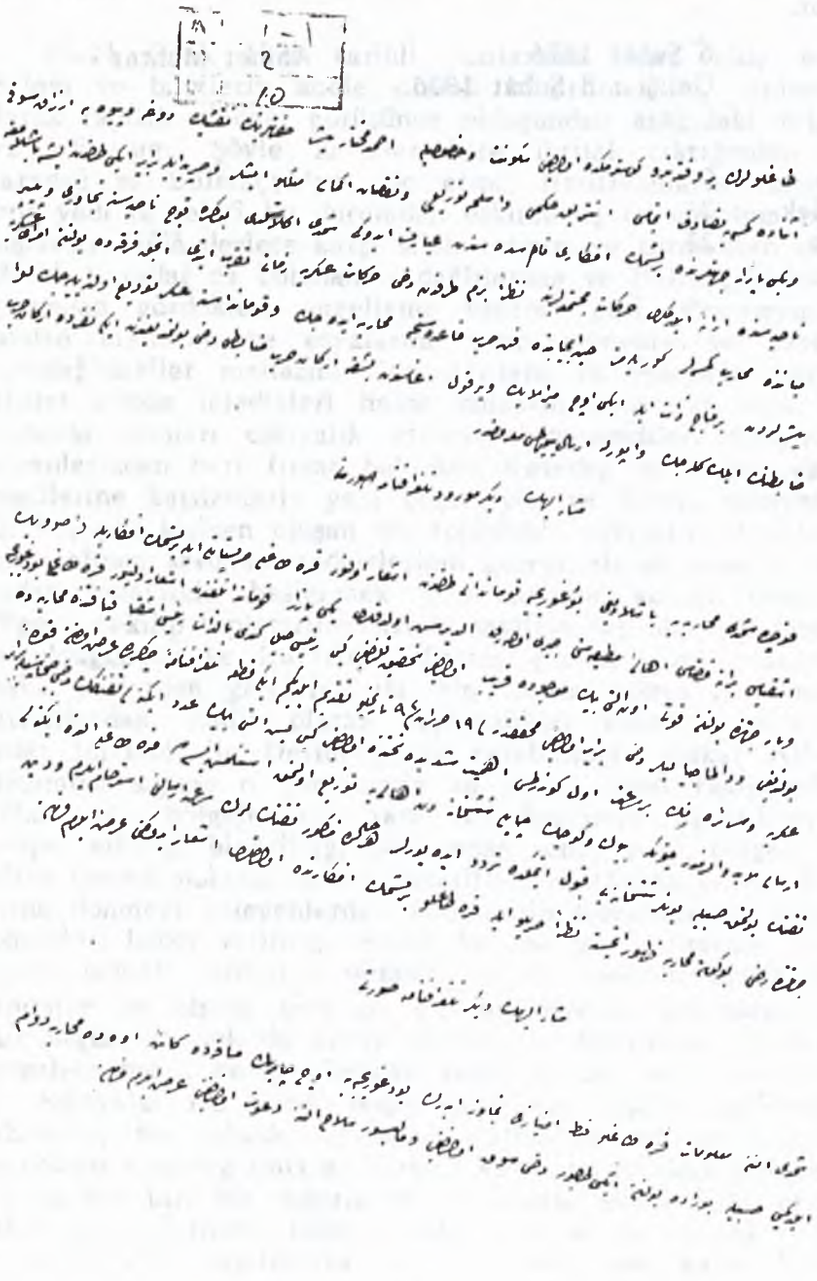

Ahmet Hamdi Paşa Hazretlerinden Mevrûd 20 Haziran 92 Tarihli Telgrafnâme

Dağlıların bir vakitden beri göstermekte olduğu sükûnet ve husûsiyle Ahmet Muhtar Paşa Hazretlerinin Nakşik, Doğa ve Piva'ya erzak sevki esnada kimseye tesâdüf etmemesi (okunamadı) hükmü ve esliha tevzi'i ve noksan ikmâli misüllü işler ve Sırbiye ile beraber iki taraftan işe başlamaya ve Yenipazar cihetlerinde birleşmek efkâr-ı fasidesinden ibâret idüğü şimdi anlaşıldı. Bu kere Koç nahiyesine tecavüzü ve Pilesper nahiyesinde irâe eyledikleri harekât-ı müctemilerine nazaran bizim taraftan dahi harekât-ı askeriye zamanı takarrüb etti. Ancak fırkada bulunan ümerâ-yı askeriye miyânında muhârib kimseler görülemez hin-i icâbında fenn-i harb fâidesince muhârebe edecek ve kumandasına asker tevdi olunabilecek livâ paşalardan birkaç zat ile iki üç miralayın ve bir kolağasından başka erkân-ı harb zâbiti dahi bulunmadığından iki nefer de erkân-ı harp zâbitinin ilk gelecek vapurla irsal buyrulması ma'rûzdur.

Müşârün-ileyhin Diğer Mevrûd Telgrafnâme Sûreti

Koç'da şimdi muhârebeye başladığı Budgorice kumandanı tarafından iş'âr olunur. Karadağlı Sırbistan ile birleşmek efkârıyla Vasubin eşkıyası Birane kazası ahâli-i mutiasını cebrî olarak aldırmış oldukları Yenipazar Kumandanlığı'ndan iş'âr olunur. Karadağlı Budgorice ve Bor cihetinde bulunan kuvveti on altı bin mevcûda karîb olacağı tahkik kılınacağı gibi reis-i cebel kendi bizzat reis-i eşkıya kıyafetinde muhârebede bulunduğu ve Dalmaçyalılar dahi beraber olacağı muhakkaktır. 19 Haziran 92 tarihli takdîm eylediğim iki kıt'a telgrafnâme-i çakeride arz olunmasına kuvve-i askeriye vesâirenin bir saat evvel gönderilmesi ehemmiyet-i şedîde tahtında olacağı gibi beş altı bin adet iğneli tüfeğin dahi cephânesiyle berâber irsali lâbüdd ve elzemdir. Çünkü büyük ve küçük çaplı Şişhane'den ahaliye tevzi' olunmak istenilmiş ise de Karadağlı elinde iğneli tüfek bulunmak hasebiyle bunlar Şişhane'ye kabul etmekte tereddüt ediyorlar herhâlde mezkûr tüfeklerin sürât-i irsâlini istirham eylerim. Vidin cihetinde dahi bu gün muhârebe zuhur etmesine nazaran Sırplı ile Karadağlı birleşmek efkârında olduğundan iş'ar idüğünü arz eylerim. Ferman

Belge No : 2826

Müşârün-ileyhin Diğer Telgrafnâme Sûreti

Şimdi alınan ma'lûmat Karadağlı hatt'ı imtiyâzı tecâvüz ederek Budgorice'ye üç çâryek mesâfede kain ovada muhârebe devâm eylediği hasebiyle burada bulunan iki tabur dahi sevk olunacağı malisar (dağlı) silâh altına da'vet olunacağını arz eylerim. Ferman

OSK
Kutu : 16
Gömlek : 233
Belge : 233

Belge No : 2826

Ahmet Hamdi Paşa'dan Gelen 2 Temmuz 1876 Tarihli Telgraf

Dağlıların bir süredir gösterdiği sessizlik ve özellikle Ahmet Muhtar Paşa Nakşik, Doğa ve Piva'ya erzak sevki sırasında kimseye rastlanmaması hükmü ile silâh dağıtımı, eksiklerin tamamlanması gibi işler ve Sırbiye ile beraber iki taraftan işe başlamaya ve Yenipazar yönlerinde birleşmek fikrinde olduğu şimdi anlaşıldı. Bu defa Koç nahiyesine tecavüzü ve Pilesper nahiyesinde gösterdikleri toplu harekâtlarına göre bizim taraftan da harekât zamanı yaklaştı. Ancak, tümende bulunan subaylar yanında savaşan yoktu. Gerektiği zaman harp sanatı faydalarına göre savaşacak ve komutasına asker verebilecek tuğgenerallerden birkaç kişi ile iki üç albayın ve bir önyüzbaşıdan başka kurmay subay da bulunmadığından, iki askerin de kurmay subayın ilk gelecek vapurla gönderilmesi arz olunur.

Ahmet Hamdi Paşa'dan Gelen Diğer Telgrafın Sureti

Koç'da şimdi muharebenin başladığı Budgorice komutanı tarafından bildirilir. Karadağlı Sırbistanlı ile birleşmek fikriyle Vasubin eşkıyası Birane kazasına tâbi kaldı. Zorla aldırmış oldukları Yenipazar Komutanlığından bildirilir. Karadağlı Budgorice ve Bor yönünde bulunan kuvveti 16.000'e yakın olacağı ortaya çıkacağı gibi Dağ Reisi kendisi eşkıya reisi kıyafetinde muharebede bulunduğu ve Dalmaçyalıların da birlikte olacağı kesindir. 1 Temmuz 1876 tarihli sunduğum iki telgrafın verilmesine askerî kuvvetlerin 1 saat önce gönderilmesi çok önemli olduğu gibi 5-6000 iğneli tüfeğin de cephanesiyle beraber gönderilmesi gereklidir. Çünkü, küçük ve büyük çaplı şişhaneden halka dağıtılmak istenmişse de Karadağlı, elinde iğneli tüfenk bulunması sebebiyle bunlar Şişhane'ye kabul etmekte kararsız kalıyorlar. Her hâlde bu tüfeklerin hızla gönderilmesini isterim. Vidin yönünde bile bu gün muharebe çıkmasına karşın Sırplı ile Karadağlı birleşmek fikrinde olduğundan, bildirildiğini arz ederim.

Diğer Telgraf Sureti

Şimdi alınan bilgiler Karadağlı imtiyaz hattını geçmek Budgorice'ye üç çeyrek uzaklıkta bulunan ovada muharebenin

Belge No : 2826

devam etmesi nedeniyle burada bulunan iki tabur dahi sevk olunacağı ve dağlı silâh altına çağrılacağını bildiririm.

OSK
Kutu : 16
Gömlek : 233
Belge : 233

Belge No : 2827

A	1/3
D	8
F	6 - 1

تلغرافنامه

مرکزدن	مرکزینه	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مقام عالی عسکریه

مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز باش مأموریتك امضاسی

مرکزه وصول تاریخیله نومروسی

مکتوبك محله ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه

مأمور سوق مکاتیب

Belge No : 2827/A

A	1/3
D	8
F	6 - 2

تلغرافنامه

مرکزدن	مرکزینه	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز باش مأمورینك امضاسی

مرکزه وصول تاریخیله نومروسی

مکتوبك محلنه ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه

مأمور سوق مکاتیب

Belge No : 2827/B

A	1/3
D	8
F	6 - 3

تلغرافنامه

مرکزدن	مرکزینه	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز باش مأمورینك امضاسی

مرکزه وصول تاریخیله نومروسی

مکتوبك محلنه ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه

مأمور سوق مکاتیب

A	1/3
D	8
F	6-6

تلغرافنامه

مرکزدن	مرکزینه	مکتوب نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز یاش مأموریتك امضاسی

مرکزه وصول تاریخیله نومروسی

مکتوبك محله ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه

مأمور سوق مکاتیب

قوصوه دره‌سی قوماندانلغی

	1/3
	8
	6-5

تلغرافنامه

مرکزدن	مرکزینه	مکتوب نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز یاش مأموریتك امضاسی

مرکزه وصول تاریخیله نومروسی

مکتوبك محله ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه

مأمور سوق مکاتیب

سواك

احمد

Telgrafnâme
Makam-ı Alî-i Ser-askeriye

Bu saate kadar vuku' bulan harekâtı ber-vech-i âtî arz etmek üzere idim. Evvelki gün Şehirköy'ü karşısında vaki Bandrala kapısında eşkıya ile karışık bir kol Sırp askerî tecavüz ederek Şehirköy'ündeki askerin ordugâhına iki buçuk üç saat mesafede vâki' Midhat Paşa Hanı nâm-ı mevkiideki istihkamda bulunan dört bölüğün üzerine yürüdüğünden Mirliva Hüseyin Paşa dört tabur piyade ve bir bölük süvari ve bir batarya top ile akşam üstü Şehirköy'ünden ol tarafa girib mezkûr istihkam civârında bir mevkii tutarak dün sabah muhârebeye tutuşmuş idi. Sofya'dan buraya gelmekte olan beş taburdan ikisi Palanga'ya ve üçü Şehirköy'üne vasıl olmuş bulunduklarından mezkûr üç taburdan biri Şehirköy'ünde kalarak ikisi Hüseyin Paşa'nın yanına ve Palanga'daki iki taburdan dört bölük mikdarı Palanga'nın muhâfazasına terk olunarak bâkisi kezâlik Hüseyin Paşa ile birleşmek üzere ileriye hareket ettirilib bu hâlde ol tarafa kuvveti on tabura baliğ olarak müdâfaaya kâfi görünmesine ve dün ale-s-seher Morava suyunun sol tarafında vaki' Sopofca kapısından bi-t-tecâvüz Niş ile Ürgüp arasında vaki' köprü başındaki taburun üzerine doğru taarruz eden kol dahi mezkûr tabur ile ona ihtiyat olarak akşamdan buradan gönderilen iki tabur ve bir batarya top ile harekete mübâşeret etmiş ve müteakiben Ferik Hüseyin Hami Paşa refakatiyle diğer iki tabur ile bir batarya top daha gönderilmiş ise de Sırplıların cemiyeti ziyâde olduğundan tekrar muavenet taleb olunmasına ve kezalik Ürgüp tarafına dahi diğer bir kol Sırplı tecâvüz ederek orada bulunan üç taburdan ikisi ibtida istihkamdan ilerleyerek muhârebeye mübâşeret ve fakat oraya tecâvüz eden Sırplılar dahi onların birkaç misli olduğu meydana çıkmasıyla muhârebe ederek istihkama ric'atla harbin devam etmekte olduğu anlaşılmasına mebni buradan üç tabur piyade ve bir bölük süvari ile topçu dahi alınarak müşârün-ileyh Hami Paşa tarafına gidildi. Oraya muvâsalatta Sırplılar ric'ate başlamış idiyse de hâl ve mevkii ziyâde ta'kibe müsâid olmadığından saat on sularında düşman geri çekilerek muhârebeye hitam verilip gece orada kalındı. Ürgüp'te akşama kadar devam ettikten sonra Sırplılar muvaffak olamadığı ve nihâyet asâkir-i şahâne tarafından bazı kolları üzerine hücûm gösterildiği cihete oradan dahi ric'ate mecbûr oldu. Mirliva Hüseyin Paşa'nın harekât vakıasından henüz ma'lûmat-ı kâfiye alınamadıysa da bazı telgraflar münderecâtına nazaran evvelce tutmuş olduğu mevkiide dün akşama kadar muhârebe devam ettikten ve istihkamdaki bölükler istihkamı terk ile paşa-yı mûmâ-ileyhin bulunduğu mevkii geçtikten sonra Şehirköy'ü ilerisindeki ordugâhlarına ric'at ettiği ve Miralay Ali Hamdi Bey ile Palanga'dan çıkan taburlar dahi onlara lâhik olduğu anlaşıldı. Rivayete göre Sırplıların işbu üç koldan sevk ettikleri kuvvetin mikdârı mübâlâğalı rivâyetlerden sarf-ı nazarla otuz bin nefere karîb olub mezkûr üç kolun beherinde üçer batarya kadar bizim krup topları misüllü seyyar topları ve biraz da süvarisi var idi. Kuvve-i mevcûdelerindeki bir takımı eşkıya ve başıbozuk suretde ve bir takımı hey'et-i muntazamada görünmüşdür. İçlerinde bizim taraf ahalisinden dahi bir hayli şâki bulunduğu bazı lâşelerden anlaşılmıştır. Ber-vech-i ma'rûz Ferik Hami Paşa refâkatiyle muhârebe eden beş taburdan otuz iki şehid ile yüz yirmi kadar mecrûh ve Ürgüp'te muhârebe eden üç taburdan kırk iki şehid ile yetmiş yaralı vuku' buldu. Sırplıların meydanda görülen lâşelerinin mikdârına göre telefâtı ziyâdedir. Husûsiyle Ürgüp'de istihkama sokulduklarından orada beş yüz kadarı telef olduğu mahallinden bildiriliyor. Mezkûr üç koldan başka olarak Niş ordugâhı ilerisindeki hatt-ı imtiyâz civârında dahi iki üç mahalde birer mikdâr kuvveti görünmüş ve Kurşunlu karşısında vaki' Yankova Klisura kapısından dahi birkaç top ile bir mikdâr askeri tecavüz etmiş ise de bunlar ilerlememiştir. Bugün Aleksaniçe tarafındaki kuvvetinin ilerlemesi melhuz idiyse de henüz öyle cemiyetle bir hareketleri zuhur etmedi yalnız Palanga'nın karşısına biraz eşkıya sokularak tüfenk atmış ve köprüyü bozmaya çalışmış iseler de onlar o civâr köyleri halkından ve hudûd zabtiyelerinden ibâret olmalarıyla ve evvelce Miralay Ali Hamdi Bey ile Palanga'dan çıkan iki tabur ile diğer bir tabur Şehirköy'ünden şimdi oraya vâsıl olmakla onların dahi def' edildiği mezkûr taburlarla beraber gelmiş olan Mirliva Hüseyin Paşa yazıyor evvelce Sofya'dan hareket etmiş olan bir tabur bu gün Şehirköy'üne vâsıl olduğu gibi müteakiben Ferik Halil Paşa dahi gelib refakatlerindeki dört taburun da Şehirköy'üne vürûd edeceklerini bildirdi. Bu hâlde Şehirköy'ü ile Palanga'ya vâsıl olan taburlar on beş tabur tecemmu' etmiş olur. Selâmi Paşa'nın dahi yarın iki taburla Sofya'dan hareket etmesi yazıldı. Niş ile Ürgüp arasındaki köprü başına kenefi-s-sâbık bir tabur terk olunarak Hüseyin Hami Paşa kolunda bulunan taburlar bu sabah Niş'e iade edildi. Akdence Miralay Safvet Bey refâkatiyle Kosova'dan Kurşunlu'ya gelmiş olan bir buçuk tabur ile Ürgüp'ten o tarafta bulunan bir taburun dahi Ürgüp'e gelmeleri yazıldı

yakında orada dahi altı buçuk tabur cem' edilmiş olacaktır. Şimdiki hâlde Nefi Niş'de on sekiz tabur piyâde ile on bölük süvâri ve dokuz batarya topçu mevcûd olub mezkûr on sekiz taburdan sekizi kale ve tabyalar ile ordugâhın muhâfazasına terk olunduğu ve Ürgüp'ten dahi üç tabur buraya celb edildiği hâlde tecâvüz etmek için on üç tabur kalacağından Halil Paşa ile Şehirköy'ünden gelecek taburların vusûlünde yirmi dört tabur ile buradan tecâvüze başlanılması mukarrerdir. Dersaâdetten ve Edirne'den bu kere çıkarılmak üzere olduğu telgrafnâme-i hidivilerinde beyân buyrulan taburlar dahi vaktiyle yetişir ve mühimmâtı mükemmelce bulunur ise ikmâl-i kuvvet edilmiş olur fakat Prezrin'den sevk olunacak asâkir-i muâvenenin şimdiden serian Kurşunlu'ya yetiştirilmesi lâzımdır. Çünkü Kurşunlu kazası dağlık ve ormanlık ve köyleri pek dağınık bulunub Ürgüp gibi üç beş taburla muhâfazası gayr-ı kâbil olduğu cihetle Sırplılar oralara dahi öteden beriden tecâvüz ederek köyleri yakmaya başladığı kaza-i mezkûr kaim-makamlığından şimdi bâ-telgraf iş'ar olunur. Maa-mâ-fîh mezkûr asâkir-i muâvene ile birlikte yahud onların akıbetinde birkaç da taburdan müretteb bir müfreze-i nizâmiye dahi Kosova'da sevk olunur ise hem Kurşunlu ahalisi te'mîn edilmiş olur ve hem de Kurşunlu tarafında ve yahud Ürgüp'de kalacak taburlardan dahi iki üç taburla birleşerek ve asâkir-i muâvene-i mezkûrenin harekâtını ta'kîb ve te'mîn eyleyerek pek ilerlememek üzere kuvvetleri nisbetinde bir gösteriş etmeleri münâsib olur. Hatt-ı imtiyâz üzerinde bulunan bizim Kordon kulelerinin kaffesini urub yakub yıkmak üzere başka başka kollar tertîb edilmiş olduğu anlaşılıyor, çünkü dün sabahtan beri mezkûr kuleleri taraf taraf kuşatarak ve kuvvetlice olanlarını başka başka topla döğerek ve içlerinde bulunan zabtiyeleri beşer nihâyet onar kişiden ibâret olub cümlesini birden askerle muhâfaza dahi müşkül olduğu cihetle zabtiyeler ekserisini bi-z-zarûre bırakıb çekilmeleri üzerine ihrak ve tahrib etmektedirler. Sırbiyenin akşam ric'at eden kuvvetlerinden bu gün bir ses çıkmadığı cihetle ne harekâtta olub ne tarafta bulundukları ma'lûm değildir. Başka bir şey zuhûr etmezse yarın yedi sekiz taburla Niş'den ileriye doğru bir harekât-ı kafiye icrâ'sı ve gelecek taburların vusûlüne kadar öyle bazı ufak hareketler edilmesi ma'rûzdur.

Efendim.

21 Haziran 92
Ahmed

Sual

Sırbiye'den Şehirköy'üne doğru tecâvüz eden Sırp fırkası ne oldu? Hâlâ bizim toprakta mıdır? Bunun Sırbistan'a avdet edenlere iş'ar buyurulması.

Telgraf Müdüründen Cevab

Bil-îcâb Muşir Paşa ordugâha gittiğinden cevâb sabahleyin alınabilir.

Kutu : 8
Gömlek : 17
Belge : 17-1, 17-2, 17-3, 17-4, 17-5

Telgraf
Seraskerlik Makamına (Millî Savunma Bakanlığı'na)

Bu saate kadar yapılan harekâtı aşağıda olduğu gibi bildirmek üzere idim. Dün Şehirköy karşısında bulunan Bandrala kapısında eşkıya ile karışık bir kol Sırp askeri tecâvüz ederek Şehirköy'deki askerin karargâhına iki buçuk üç saat uzaklıktaki Mithat Paşa Hanı mevkiindeki istihkamda bulunan dört bölüğün üzerine yürüdüğünden, Tuğgeneral Hüseyin Paşa dört tabur piyade, bir bölük süvari ve bir batarya top ile akşam üstü Şehirköy'den o tarafa girip bu istihkam yakınında bir mevkii tutarak dün sabah muharebeye başlamıştı. Sofya'dan buraya gelmekte olan beş taburdan ikisi Palanga'ya ve üçü Şehirköy'e geldiklerinden bu taburlardan biri Şehirköy'de kalarak, ikisi Hüseyin Paşa'nın yanına ve Palanga'daki iki taburdan dört bölük Palanga'nın korunmasına bırakılarak kalanı Hüseyin Paşa ile birleşmek üzere ileriye hareket ettirilip, bu durumda on taburun savunmaya yeterli görünmesine ve dün, gün doğmadan önce Morava suyunun sol tarafında bulunan Sopofca kapısından tecavüz ederek Niş ile Ürgüp arasında bulunan köprü başındaki taburun üzerine doğru taarruz eden kol da bu tabur ile ona ihtiyat olarak akşamdan buradan gönderilen iki tabur ve bir batarya ile harekâta başlamış ve daha sonra Tümgeneral Hüseyin Hami Paşa refakatıyla diğer iki tabur ile bir batarya top daha göndermiş ise de Sırplıların cemiyeti fazla olduğundan tekrar yardım istenmesine ve yine Ürgüp tarafına bir kol Sırplı tecavüz ederek orada bulunan üç taburdan ikisi önce istihkamdan ilerleyerek muharebeye başlamıştı. Ancak oraya tecavüz eden Sırplıların onların birkaç katı olduğu anlaşıldığı zaman muharebe edilerek istihkama dönüldü. Savaşın devam etmesi üzerine üç tabur piyade ve bir bölük süvari ile topçu alınarak Hami Paşa tarafına gidildi. Oraya ulaşıldığında Sırplar geri çekilmeye başlamış idiyse de durum ve mevkii takibe uygun olmadığından, saat on civarında düşman geri çekilerek muharebeye son verilip gece orada kalındı. Ürgüp'te savaş akşama kadar devam ettikten sonra Sırplılar başarılı olamadığı ve nihayet Osmanlı askeri tarafından bazı kolları üzerine hücum ettiğinden, oradan geri çekilmeye mecbur oldu. Tuğgeneral Hüseyin Paşa'nın harekâtı hakkında henüz yeterli bilgi alınamadıysa da bazı telgraflara göre daha önce tutmuş olduğu mevkiide dün akşama kadar muharebe devam ettikten ve

istihkamdaki bölükler istihkamı terk ile Hüseyin Paşa'nın bulunduğu mevkii geçtikten sonra, Şehirköy ilerisindeki ordugâhlarına geri çekildiği ve Albay Ali Hamdi Bey ile Palanga'dan çıkan taburların da onlara katıldığı anlaşıldı. Söylentiye göre Sırplıların üç koldan sevk ettikleri kuvvetin sayısı -abartılı söylentiden uzak- otuz bin askere yakın olup, bu üç kolun her birinden üçer batarya kadar bizim krup topları gibi seyyar topları ve biraz da süvarisi vardı. Mevcut kuvvetlerindeki bir takımı eşkıya ve başıbozuk şekilde, bir takımı düzenli görülmüştür. İçlerinde bizim taraf halkından dahi birçok haydut bulunduğu, bazı ölülerden anlaşılmıştır. Belirtildiği gibi Tümgeneral Hami Paşa refakatıyla muharebe eden beş taburdan otuz iki şehit ile yüz yirmi kadar yaralı ve Ürgüp'te muharebe eden üç taburdan kırk iki şehit ile yetmiş yaralı vardı. Sırplıların ortada görülen ölülerinin sayısına göre kaybı fazladır. Özellikle Ürgüp'te istihkama sokulduklarından orada beş yüz kadarı telef olduğu bölgeden bildiriliyor. Bu üç koldan başka Niş ordugâhı ilerisindeki imtiyaz hattı yakınında dahi iki üç bölgede birer miktar kuvveti görülmüş ve Kurşunlu karşısında bulunan Yankova Klisura kapısından da bir kaç top ile bir miktar askeri tecavüz etmiş ise de bunlar ilerlememiştir. Bu gün Aleksaniçe tarafındaki kuvvetinin ilerlemesi düşünüldüyse de henüz öyle toplu bir hareketleri görülmedi. Yalnız Palanga'nın karşısına biraz eşkıya sokularak ateş etmiş ve köprüyü bozmaya çalışmış iseler de onlar, o civar köyleri halkından ve sınır subaylarından oluşmalarıyla ve önce Albay Ali Hamdi Bey ile Palanga'dan çıkan iki tabur ile diğer bir tabur Şehirköy'den şimdi oraya gelmekle onların dahi uzaklaştırıldığı bu taburlarla beraber gelmiş olan Tuğgeneral Hüseyin Paşa yazıyor. Daha önce Sofya'dan hareket etmiş olan bir tabur bu gün Şehirköy'e ulaştığı gibi daha sonra Tümgeneral Halil Paşa da gelip refakatlerindeki dört taburun da Şehirköy'e geleceğini bildirdi. Bu durumda Şehirköy ile Palanga'ya gelmiş olan taburlar on beş tabur olmuş olur. Selâmi Paşa'nın da yarın iki taburla Sofya'dan hareket etmesi yazıldı. Niş ile Ürgüp arasındaki köprübaşına eskisi gibi bir tabur bırakılarak Hüseyin Hami Paşa kolunda bulunan taburlar bu sabah Niş'e iade edildi. Öncelikle Albay Safvet Bey refakatıyla Kosova'dan Kurşunlu'ya gelmiş olan bir buçuk tabur ile Ürgüp'ten o tarafta bulunan bir taburun dahi Ürgüp'e gelmeleri yazıldı. Yakında orada da altı buçuk tabur toplanmış olacaktır. Şimdiki hâlde Nefi Niş'de on sekiz tabur piyade ile on bölük süvari ve dokuz batarya topçu mevcut olup bu on sekiz taburdan sekizi kale ve tabyalar ile karargâhın korunmasına bırakıldığı

ve Ürgüp'ten de üç tabur buraya getirildiği hâlde saldırı için on üç tabur kalacağından, Halil Paşa ile Şehirköy'ünden gelecek taburların gelişiyle, yirmi dört tabur ile buradan saldırıya geçilmesi kararlaştırılmıştır. İstanbul ve Edirne'den bu defa çıkarılmak üzere olduğu sadrazam telgrafından bildirilen taburlar da yetişir ve mühimmatı bulunur ise kuvvet tamamlanmış olur fakat Prezrin'den sevk olunacak yedek kuvvetlerin şimdiden acilen Kurşunlu'ya yetiştirilmesi gerekir. Çünkü, Kurşunlu kazası dağlık ve ormanlık ve köyleri pek dağınık olup Ürgüp gibi üç beş taburla korunması mümkün olmadığı gibi, Sırplılar oralara da saldırarak köyleri yakmaya başladığı, bu kazanın kaymakamlığından şimdi telgrafla bildirildi. Yedek kuvvet ile birlikte veya onların sonunda birkaç da taburdan oluşan bir düzenli müfreze de Kosova'dan sevk olunur ise, hem Kurşunlu halkının güveni sağlanmış hem de Kurşunlu tarafında veya Ürgüp'te kalacak taburlardan da iki üç taburla birleşerek ve yedek kuvvetlerinin harekâtını izleyerek pek ilerlememek üzere kuvvetleri nisbetinde bir gösteri harekâtı yapmaları uygun olur. İmtiyaz hattı üzerinde bulunan bizim kordon kulelerinin hepsini vurup, yakıp yıkmak üzere başka başka kollar düzenlenmiş olduğu anlaşılıyor. Çünkü, dün sabahtan itibaren bu kuleleri yer yer kuşatarak ve kuvvetlice olanları farklı toplarla döverek ve içlerinde bulunan zabtiyeler beşer onar kişiden ibaret olup, hepsini birden askerle koruma dahi güç olduğundan, zaptiyeler çoğunu ister istemez bırakıp çekilmeleri üzerine yakıp yıkmaktadırlar. Sırpların akşam geri çekilen kuvvetlerinden bu gün bir ses çıkmadığı gibi, ne hareketde olup ne tarafta bulundukları bilinmemektedir. Başka bir şey olmazsa, yarın yedi sekiz taburla Niş'ten ileriye doğru yeterli bir hareket yapılması ve gelecek taburların gelişine kadar öyle bazı ufak hareketlerin yapılması arz edilir.

Efendim.

3 Temmuz 1876
Ahmed

Soru

Sırbiye'den Şehirköy'e doğru saldırıya geçen Sırp Tümeni ne oldu, halâ bizim toprakta mıdır? Bunun Sırbistan'a dönenlere bildirilmesi.

Telgraf Müdüründen Cevap

Mareşal Paşa'nın karargâha gitmesi gerektiğinden cevabı sabah alınabilir.

Kutu : 8
Gömlek : 17
Belge : 17-1, 17-2, 17-3, 17-4, 17-5

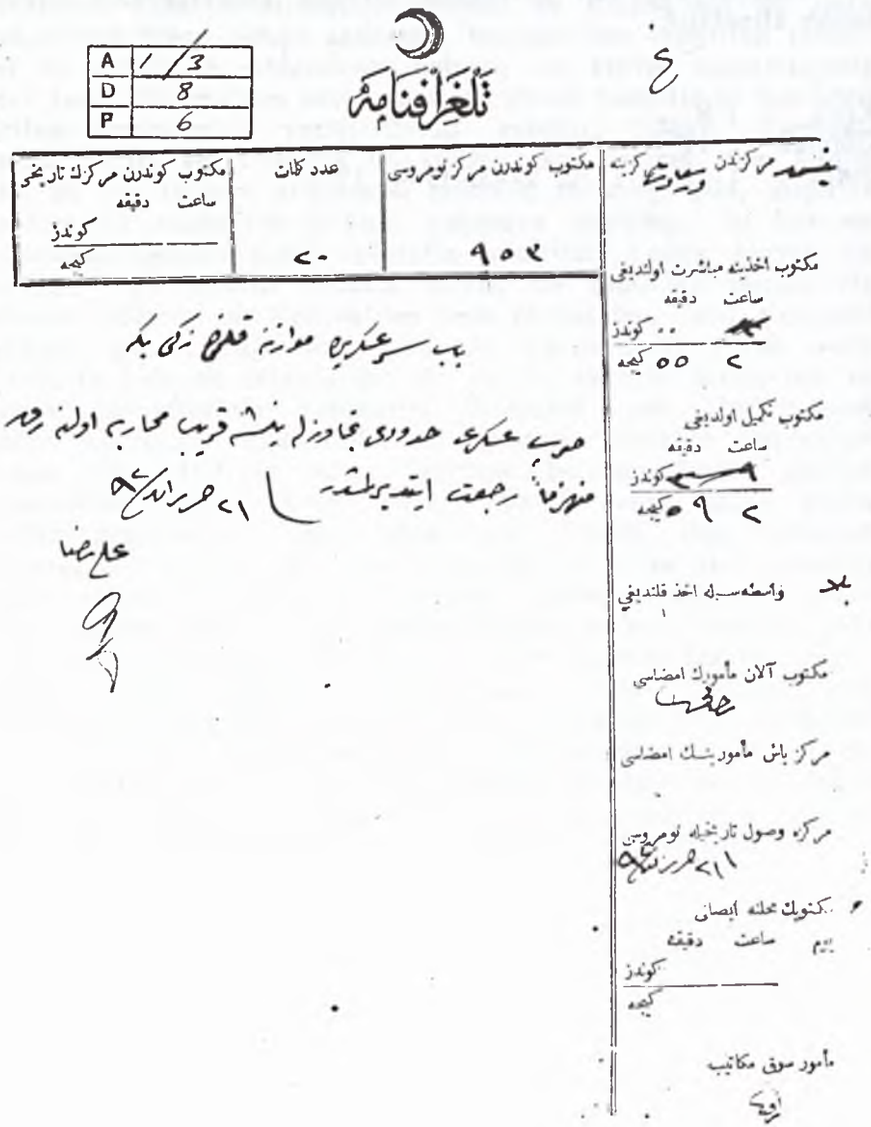

A	1/3
D	8
P	6

تلغرافنامه

مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی
ساعت دقیقه کوندز کیجه	٢٠	٩٥٢

باب سر عسکریه موازنه قلمی زکی بك

صرب عسکری حدودی تجاوز ایتمش قریب محاربه اولنه رجعت
منهزماً رجعت ایتدیرلمشدر ٢١ حزیران ٩٢

علی رضا

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی
ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی
ساعت دقیقه کوندز کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز باش مأموریتك امضاسی

مرکزه وصول تاریخیله نومروسی

مکتوبك محله ایصالی
یوم ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

مأمور سوق مکاتیب

Telgrafnâme

Bâb-ı Ser-askeri'de Muvâzene Kaleminde Zeki Bey'e

Sırp askeri hudûda tecâvüzle Niş'e kârib muhârebe olunarak münhezimen ric'at ettirilmişdir.

21 Haziran 92
Ali Rıza

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 16
Belge : 16

Belge No : 2828

Telgraf

Seraskerlik Makamında Muvâzene Kaleminde Zeki Bey'e

Sırp askeri sınıra tecavüzle Niş'e yakın muharebe edip yenilerek geri çekilmek zorunda kalmıştır.

3 Temmuz 1876
Ali Rıza

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 16
Belge : 16

Belge No : 2829

تلغرافنامه

وصول نومروسی		مکتوب کوندرن مرکز نومرو	
دقیقه ساعت		عن سنیجه	تاریخ مرکز مذکور فی سنه دقیقه ساعت
محلنه کوندرلمشدر		الماکنه	تاریخ وصول مکتوب فی سنه
تلغرافخانه سنه		عدد کلمات	سر مامور نوبت مامور مخابره
فی سنه صرده	مامور سوق مکاتیب	۸۵	

مقام سرعسکریه

صربلولر بر قولدن بوکیجه سعت بدی رام لرنی یکی واروسه قضاسی طرفنه هجوم ایدرك محاربه یه مباشرت اولدیغی ویکی واروسه قصبه سنه سنیجه جرتنی بطاریه بر عدد خانه احراقه بالنار ایدیلوب تلغراف خطلری قطع ایدلدیکی اوراجلر سنی دربند نام محلده بطاریه عسکر شاهانه بلوکلری ضابطی ه طرفنه برحاوسه ارسالیله بیانه ایدلمشدر بوسنه ایله محاربه مز منقطع اولمدی ه شلینجه یه قدر تلغراف وارایدی اوراده ایلرویه تحدید اوطاریه خط اکمال اولنمیغی عرض ایدرم

۲۶ صرده سنه

متصرف یکی پازار
منیب

میرلوا
محمد

اکل اولنمیغی نقطه نظرندن بعض قطعات مرعسکر اتخاذ ایدیلمش استعمالنه دائر تلغراف نظارتنه مشارکه وبیان حال شمال

۲۷ صرده سنه تاریخنده تلغراف نظارتنه تشکره ویکی پازار متصرفیغنه تلغرافنه یازلمشدر

Belge No : 2829

Telgrafnâme

Makam-ı Ser-askeriye

Sırplılar bir koldan bu gece saat yedi raddelerinde Yeni Varoş kazası tarafına hücum ederek muhârebeye mübâşeret olduğu ve Yeni Varoş kasabasında Serice cihetinde bulunan bir adet hâne ihrâk-ı bi-n-nâr edilip telgraf hatları kat' edildiği Avra Caddesi'nde Derbend nâm mahalde bulunan asâkir-i şahane bölükleri zâbiti tarafından bir çavuş irsâliyle beyân edilmiştir. Bosna ile muhâberemiz münkat' oldu. Taşlıca' ya kadar telgraf var ise de oradan ileriye temdîd olunan hat ikmâl olunmadığını arz ederim. 26 Haziran 92

Mirliva
Mehmed

Mutasarrıf-ı Yenipazar
Münib

İkmal olunmayıb da noksan bulunan hattın sür'at-i itmâmı esbâbının istihsaline dair telgraf nezâretine tezkere ve beyân-ı hâli şâmil cevâb.

27 Haziran 92 tarihinde telgraf nezâretine tezkere ve Yeni Pazar Mutasarrıflığı'na telgrafnême yazılmıştır.

OSK
Kutu : 4
Gömlek : 20
Belge : 20

Belge No : 2829

Telgraf

Seraskerlik Makamına

Sırplıların bir koldan bu gece saat yedi civarında Yeni Varoş kazası tarafına hücum etmesiyle muharebeye başlandığı ve Yeni Varoş kazasının Senice yönünde bulunan bir ev yakılıp telgraf hatlarının kesildiği, Avra Caddesi'nde Derbend bölgesinde bulunan bu Osmanlı askerî bölükleri subayı tarafından bir çavuş gönderilerek bildirilmiştir. Bosna ile bağlantımız kesildi. Taşlıca'ya kadar telgraf varsa da oradan ileriye uzanan hattın tamamlanmadığını arz ederim.

8 Temmuz 1876
Tuğgeneral
Mehmet

Yenipazar Mutasarrıfı
Münib

Tamamlanmayıp da eksik olan hattın hızla tamamlanmasına dair telgraf nezaretine durumu açıklayan yazıya cevap.

9 Temmuz 1876 tarihinde telgraf nezaretine yazı ve Yeni Pazar Mutasarrıflığı'na telgraf gönderilmiştir.

OSK
Kutu : 4
Gömlek : 20
Belge : 20

Belge No : 2830

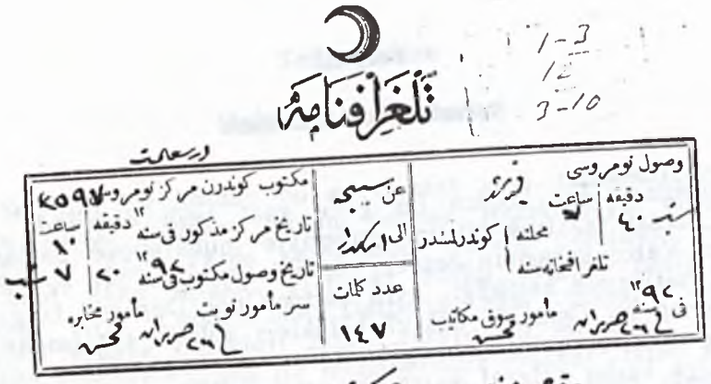

مقام جناب سرعسکریه

Belge No : 2830

Makam-ı Cenâb-ı Ser-Askeriyye

Yenipazar istihkâmâtından Eski Kilise tâbiyesi üzerine dünkü gün saat sekiz buçukda Düzve târikiyle Sırbiye askeri asâkir-i şâhâne-i mansûrenin mukâvemet ve şeci'-âne hücum ve savletlerine bâb-aver olamayarak iki saat zarfında târ ü mâr ve perişân ve meydân-ı muhârebe de beş yüzden mütecâviz laşe ol-mikdâr tüfeng ve palaska bırakarak ve haylü yaralıları olarak firâr ve ihtiyatiyyeden bir nefer şehîd ve iki yaralı olduğu ve mezkûr istihkam karşısında bulunan tepe üzerine yerleşdirmiş oldukları topu beş kere endaht edebilib hamdullah bizim topun güllesiyle topu urdurularak pare pare edildiğinden altıncı defa atmaya muvaffak olamadığı eğer iki saat daha şems grub etmeyeydi göz ile görünen dört bin kadar Sırplı askeriyle yerli Hristiyan usâtından bir ferdin bile kurtulmak ihtimali olmadığı Yenipazar Mevkii Kumandanı Kaim-makam Hulusi Bey tarafından alınan telgrafla iş'ar ve Sokıca tarafına bizim istihkam ve kışla mukabiline istihkâm yapıb iki aded top vaz' edib bu gün saat onda muhârebeye ibtidâr olunduğu dahi Yenipazar Kaim-makamlığı'ndan izbar olunmuştur. Bunun netîcesinde ba'd-ezîn arz olunacaktır.
Ferman

26 Haziran 92
Mutasarrıf-ı Yenipazar
Münib

Mirliva Mehmed Sadık
Tebrik-i Muzafferiyete dâir cevâb

Kutu : 9
Gömlek : 19
Belge : 19

Belge No : 2830

Seraskerlik Makamına

Yenipazar istihkâmlarından Eski Kilise tabyası üzerine dün saat sekiz buçukta Düzve yoluyla Sırp askeri, Osmanlı askerinin karşı koyması ve cesurca hücumlarına dayanamayarak iki saat içinde darmadağın ve perişan ve muharebe alanında beş yüzden fazla ölü o kadar da tüfek, palaska bırakarak oldukça çok yaralıları alarak kaçmıştır. İhtiyatdan bir nefer şehit ve iki yaralı olduğu; bu istihkam karşısında bulunan tepe üzerine yerleştirmiş oldukları topu beş defa atıp Allah'a şükürler olsun bizim topun güllesiyle topu vurdurularak parça parça edildiğinden altıncı defa atamadığı, eğer iki saat daha güneş batmasaydı göz ile görünen dört bin kadar Sırplı askeriyle yerli Hristiyan asilerinden bir kişinin bile kurtulma ihtimali olmadığı Yenipazar Mevkii Komutanı Yarbay Hulusi Bey tarafından alınan telgrafla bildirilip ve Sokıca tarafına bizim istihkam ve kışla karşısına istihkam yapıp iki tane top yerleştirip bu gün saat onda muharebeye başlandığı da Yenipazar Kaymakamlığı'ndan bildirilmiştir. Bunun sonucu da daha sonra bildirilecektir.

8 Temmuz 1876
Yenipazar Mutasarrıfı
Münib

Tuğgeneral Mehmet Sadık
Zafer kazanılmasından dolayı yapılan tebriğe ait cevap.

Kutu : 9
Gömlek : 19
Belge : 19

Belge No : 2831

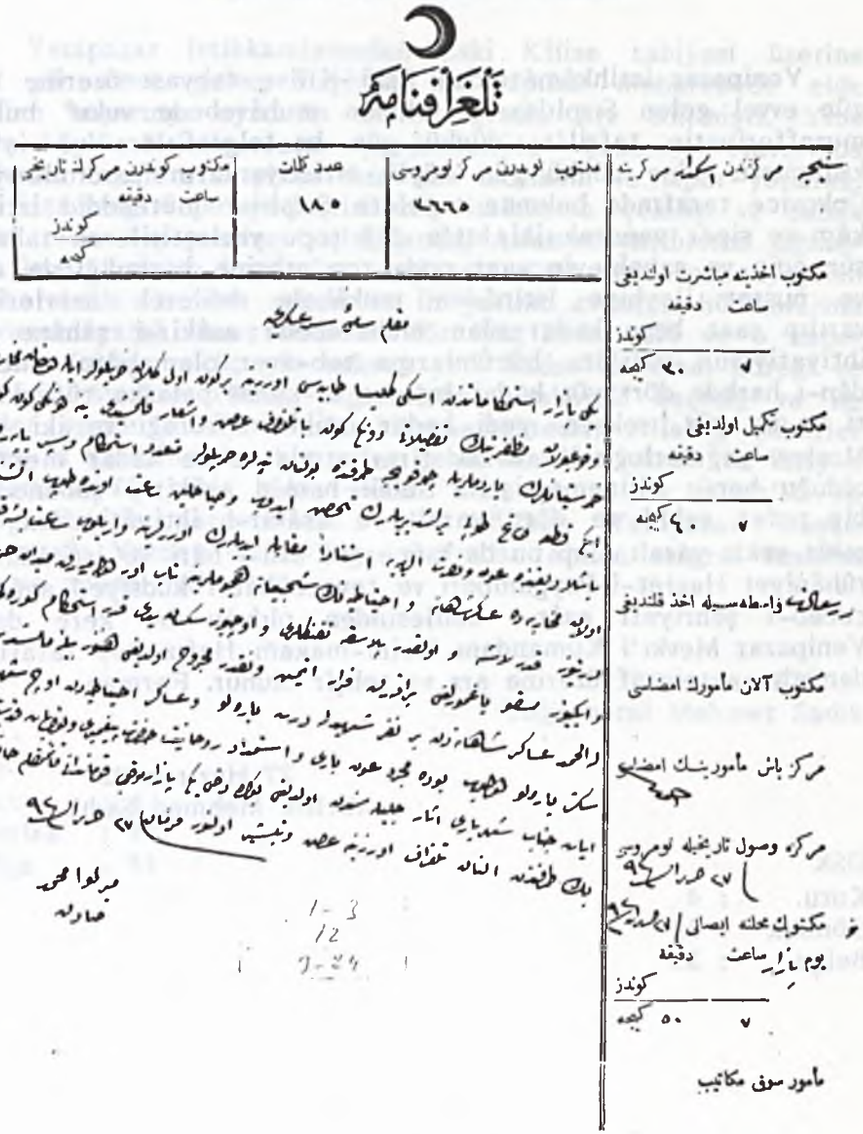

Belge No : 2831

Makam-ı Sâmî-i Ser-Askeriye

Yenipazar istihkâmâtından Eski Kilise tabyası üzerine bir gün evvel gelen Sırplılar ile olunan muhârebede vuku' bulan muzafferiyetin tafsilâtı dünkü gün ba-telgraf arz ve iş'âr kılınmıştı. Yine dünkü gün köylü Hristiyanların yardımlarıyla Çokovice tarafında bulunan tepelere Sırplılar müteaddid istihkâm ve siper yaparak iki kıt'a dağ topu yerleştirilerek tahassür edip ve sabahleyin saat onda top ateşine başladığında avz ve nusret ileyhiye istinâden mukâbele edilerek üzerlerine varılıp saat beşe kadar olan muhârebede asâkir-i şâhâne ve ihtiyatiyenin şeci'âne hücûmlarına tab-aver olamayarak meydân-ı harbde dört yüz kadar laşe ve ol-kadar palaska tüfenkleri ve üç yüz seksen yedi kadar istihkâm küreği ve iki yüz Moskov yağmurluğu bırakarak firar etmiş ve ne kadar mecrûh olduğu henüz bilinememiştir. Lehül ham'd asâkir-i şâhâneden bir nefer şehîd ve dört yaralı ve asâkir-i ihtiyâtiyeden üç şehit sekiz yaralı olup bu da mücerred avn-i bâri ve istimdât-ı rûhâniyet Hazret-i Peygamberi ve teveccühât-ı kudsiyed ayân-ı cenâb-ı şehriyarı asâr-ı celîlesinden olduğu bu kere dahi Yenipazar Mevki'i Kumandanı Kaim-makam Hafız Bey tarafından alınan telgraf üzerine arz ve tebşîr olunur. Ferman

27 Haziran 92
Mirliva Mehmed Sadık

OSK
Kutu : 4
Gömlek : 33
Belge : 33

Belge No : 2831

Seraskerlik Makamına

Yenipazar istihkamlarından Eski Kilise tabiyesi üzerine bir gün önce gelen Sırplılar ile yapılan muharebede elde edilen başarının ayrıntısı dün telgrafla arz edilmişti. Yine dün köylü Hristiyanların yardımlarıyla Çokovice tarafında bulunan tepelere Sırplılar sıra sıra istihkam ve siper yaparak, iki kıta dağ topu yerleştirilerek istihkama çekilip ve sabah saat onda top ateşine başladığında, Allah'ın yardımına sığınarak karşı konulup üzerlerine varılmıştı. Saat beşe kadar yapılan muharebede Osmanlı askeri ve ihtiyatının cesurca hücumlarına dayanamayarak savaş alanında dört yüz kadar ölü ve o kadar palaska tüfek ve üç yüz seksen yedi kadar istihkam küreği ve iki yüz Moskof (Rus) yağmurluğu bırakarak kaçmış ve ne kadar yaralı olduğu henüz bilinmemektedir. Allah'a şükürler olsun ki askerimizden bir nefer şehid ve dört yaralı ve ihtiyad askerinde üç şehit sekiz yaralı olup bunun da Allah'ın ve Peygamber'in yardımı ile elde edildiği, Yenipazar Mevkii Komutanı Yarbay Hafız Bey tarafından alınan telgraf üzerine arz ve müjde edilir.

9 Temmuz 1876
Tuğgeneral Mehmet Sadık

OSK
Kutu : 4
Gömlek : 33
Belge : 33

Belge No : 2832

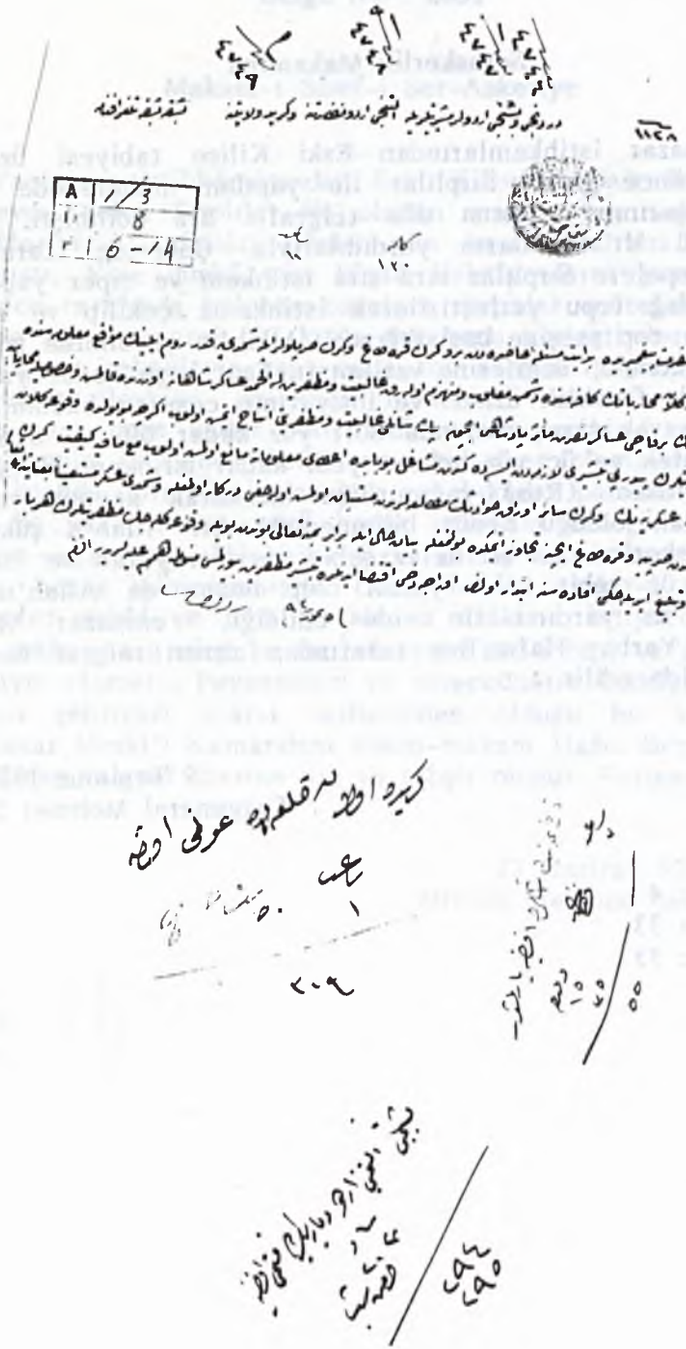

Belge No : 2832

Dördüncü ve Beşinci Ordular Müşiriyyetleriyle Altıncı Ordu Nezâretine ve Girit Vilâyetine

Başka Başka Telgrafnâme

Sâye-i Hazret-i Peygamberide bidâyet-i mesele-i hâzıradan beri gerek Karadağ ve gerek Sırplılar ile şimdiye kadar Rumeli'nin mevâki'i ma'lûmesinde vukua gelen muhârebâtın kaffesinde düşmân mağlûb ve münhezim olarak galibiyet ve muzafferiyet leh-ül hand asâkir-i şahane üzerinde kalmış ve husûsiyle muhârebât-ı vâkıanın birkaçı asâkir-i nusret müessir-i padişahı için pek şanlı galibiyet ve muzafferiyeti intac etmiş olub eğerçi bu yolda vukua gelen muzafferiyetlerin peyder pey tebşîri lâzımeden ise de kesret-i meşâgil bu bâbda i'ta-yı ma'lûmâta mâni' olmuş olub, maa-mâfîh keyfiyet gerek cerîde-i askeriyenin ve gerek sâir evrâk-ı havâdisin mütâlaalarından müstebân olmuş olacağı der-kâr olmakla ve şimdi asker-i müstaînen bi-inâyetullah-teâlâ her taraftan Sırbiye ve Karadağ içine tecâvüz etmekte bulunmakla beyân-ı hâl ile beraber bimenhi teâlâ bundan böyle vukua gelecek muzafferiyetlerin her-bâr tebşîr ve teblîğ edileceği ifâdesine ibtidâr olunan oraca dahi iktizâ' edenlere tebşîr-i muzafferiyet buyurulması memût himem-i âlîyeleridir efendim.

5 Temmuz 92

Beşinci, Altıncı Ordu Diyarbekir'de
Fethi Efendi'ye

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 22
Belge : 22

Belge No : 2832

Dördüncü ve Beşinci Ordular Mareşalleriyle Altıncı Ordu ve Girit Vilâyetine

Başka başka telgraf

Karadağ ve Sırplılar ile yapılan savaşın başından itibaren Rumeli'nin bilinen mevkiinde yapılan muharebelerin hepsinde düşman yenilmiştir. Allah'ın yardımıyla başarı, Osmanlı askerlerinin olmuştur. Özellikle bazı muharebelerde elde edilen başarılar padişah için pek şanlı galibiyetle sonuçlanmış olup, bu başarılarla ilgili tutanakların zaman zaman müjdelenmesi gerekir ise de işlerin yoğunluğu bu yönde açıklamaya engel olduğundan, durum gerek askerî tutanaklardan ve gerek diğer gazetelerin değerlendirmelerinden açıklanmış olup, şimdi askerî yardım isteyerek Allah'ın yardımıyla her taraftan Sırbiye ve Karadağ içine saldırmakla durumu bildirmek ve bundan sonra meydana gelecek başarıların daima gerekli yerlere müjdeleneceği iradelerinize bağlıdır efendim.

17 Temmuz 1876

Beşinci, Altıncı Ordu Diyarbekir'de
Fethi Efendi'ye

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 22
Belge : 22

Belge No : 2833

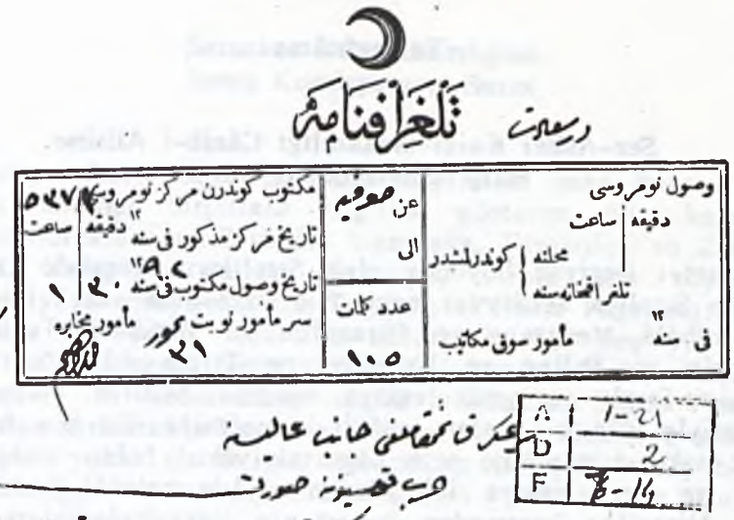

Belge No : 2833

Telgrafnâme

Ser-Asker Kaim-Makamlığı Cânib-i Alîsine
Harp Komisyonuna Sûret

Hatt-ı imtiyâz boyunda olub Sırplıların geçende tecâvüzü üzerine Sırplıya tebâiyyet eden Niş kazasında vâki' Bürcenice ve Zirübâlâ Mezgraya ve Dırazofçe ve Zirübâlâ Tırnova ve Valepole ve Paline ve Kıraviye ve Tırola nâm karyelerde bulunan Sırplı ve yerli eşkıya üzerine Mirliva Hafız Paşa mâiyetiyle dün bir tabur asâkir-i nizâmiye ile bin beş yüz kadar asker-i muâvene sevk olunarak vuku' bulan muhârebede Sırplı ve yerli eşkıya iki yüzden ziyâde telefât bırakdıkları hâlde Vizorifçe kapısından Sırbistan'a firar eyledikleri ve bu esnada asâkir-i nizâmiyeden zâyiât yok ise de asâkir-i muâveneden iki şehidle üç beş nefer mecrûh olduğu ve o sırada kura-yı merkûmenin ihrâk edildiği Niş Mutasarrıflığı'nın iş'arı üzerine arz olunur. Ferman.

Ahmed Mazhar
30 Temmuz 92

OSK
Kutu : 11
Gömlek : 136
Belge : 136

Belge No : 2833

Serasker Kaymakamlığına
Savaş Komisyonuna Suret

İmtiyaz hattı boyunda olup, Sırplıların daha önce yaptığı tecavüz üzerine Sırplılara bağlılık gösteren Niş kazasında bulunan Bürcenice ve Zirübâlâ Mezgraya, Dırazofçe ve Zirübâlâ Tırnova, Valepole, Paline, Kıraviye, Tırola adlı köylerdeki Sırplı ve yerli eşkıya üzerine Tuğgeneral Hafız Paşa emrindekilerle dün bir tabur nizamiye askeri ile bin beş yüz kadar ihtiyat askeri sevk olunarak yapılan muharebede, Sırplı ve yerli eşkıya iki yüzden fazla telefat bıraktıkları hâlde Vizorifçe kapısından Sırbistan'a kaçtıkları ve bu sırada nizamiye askerinden zayiat yoksa da ihtiyat askerinden iki şehitle üç beş er yaralı olduğu ve o sırada bu kasabaların yakıldığı Niş Mutasarrıflığı'nın yazısı üzerine arz olunur.

Ahmet Mazhar
11 Ağustos 1876

OSK
Kutu : 11
Gömlek : 136
Belge : 136

Belge No : 2834

A	1/3
D	8
F	9-1

تلغرافنامه

مرکزدن	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه
مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه			
مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه			
واسطه‌سیله اخذ قلندیغی			
مکتوب آلان مأمورك امضاسی			
مرکز باش مأمورینك امضاسی			
مرکزه وصول تاریخیله نومروسی			
مکتوبك محله ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه			
مأمور سوق مکاتیب			

Belge No : 2834/A

A	1/3
D	8
F	9-2

تلغرافنامه

مرکزدن	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه
مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه			
مکتوب تکمیل اولندیغی ساعت دقیقه کوندز کیجه			
واسطه‌سیله اخذ قلندیغی			
مکتوب آلان مأمورك امضاسی			
مرکز باش مأمورینك امضاسی			
مرکزه وصول تاریخیله نومروسی			
مکتوبك محله ایصالی یوم ساعت دقیقه کوندز کیجه			
مأمور سوق مکاتیب			

Belge No : 2834/B

تلغرافنامه

A	1/3
U	8
F	9-3

مرکزدن	مرکزینه	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی
ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی
ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز باش مأموربنك امضاسی

نفس افغانستانده در بند دیدکلری محل الکینی محاربه محلیدر شدی بوراده حرکت اولنمش بلده مضبوط ومناسب اولماجهه اسم بوصورتله اخذ ایدیلمش ایچون فنا زوجی شرکاء کیروب جکلیسه کی بر سوزك تکونتی موجب اولماجغی در فنا طرف سیله بوکون لغز سامی صدارتپناهی ولغز عالیلرینه الدیغم تلغرافده ایسه بنا: غلط ومناسبلکنه باقلمیه‌رق اخذ فنا زواجیدنه نفس افغانستانده ایکی شدی شاره نبلیغ ایدلمشدر فقط بانیه اوزرینه ایکی شدی شاره بانیه وعلکسنجه وعلکسانه اوزرینه حرکت ایتمشدر

Belge No : 2834/C

تلغرافنامه

	1/3
	8
F	9-5

مرکزدن	مرکزینه	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی
ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

مکتوب تکمیل اولندیغی
ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز باش مأموربنك امضاسی

مرکزه وصول تاریخیله نومروسی

مکتوبك محلنه ایصالی
یوم ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

مأمور سوق مکاتیب

Belge No : 2834

Telgrafnâme

4 Temmuz 92

Dâire-i askerîyeye geldim. Emrinize muntazırım.

C. Bâb-ı âlî'den ve taraf-ı âlînizden aldığım telgrafnâmeler mealleri anlaşıldı ve ol bâbda olan ikdâmâttan bir dakika geri kalınmıyor ise de işin tesviyesi pek de tasavvur buyrulduğu gibi kolay olmayıb esbâb-ı nakliyenin tehiyyesi bizi müşkilâta düşürmektedir. Şimdi Ahmed Paşa'dan alınan telgraf sûretini yazıyorum.

Sûret-i Telgraf

Taarruzî bir keşif icrâ için aşağı doğru inmiş idim. Çıkılması lâzım gelen sırtlar uzak düşüb buradan büsbütün ayrılmış olacağı ve sahra topları beraber çıkarılamayacağı cihetle şâyed düşman bu sûretle söndürülemez ise netîcesi münâsebetsiz olacağından hey'et-i mecmûa ile boğazın cephesine doğru ilerleyib ondan sonra sol taraftaki dağları tutmak yahud iki taraftan dahi asker sevkine mecbur olmak lâzım geliyor. Maa-mâ-fîh buradan soldaki sırtlara geçmeye ve derenin hiçbir müsâid mahalli bulunamadığından mezkûr boğaz yani düşmânın tuttuğu bel zabt olduktan sonra oradan soldaki sırtlardan Bane hizalarına doğru gidilmek mümkün olamazsa tabiî Bane deresine inmek lâzım gelir ki o hâlde Bane deresinde iken Niş ile irtibat peyda edilmeksizin üç beş gün durmak veya iki üç defa muhârebe etmek îcâb ederse Kanzevac târikiyle Niş'e o gün arabaları dört beş günden evvel yetişeceğinden cephâne ve erzak celbi ve yaralı nakli için ağır müşkilât zuhûru melhûzdur. Binâ-en aleyh çakerlerince Derbend'ten Bane veyahut Aleksaniçe üzerine gidilmek ve Niş kuvveti dahi Subofça tarafından tecâvüz etmek her halde müreccih görünür ise de âlâ-kil-et takdireyn yarın sabah harekete mübâşeret etmek üzere bu bâbdaki re'y ve irâde-i ileyhilerine intizâr olunur efendim.

4 Ağustos 92
Ahmed Eyyüp

Belge No : 2834

Ahmet Paşa'nın şu yazılan telgrafnâmesinde Derbend dediği mahal ikinci muhârebe mahallidir. Şimdi buradan hareket olunması pek mazbut ve münâsib olacak ise de bu sûret de ihtiyârî ordu Kanzevac'ı terk ile geri çekilmiş gibi bir sözün tekevvününü mucib olacağı hâtırasıyla bu gün taraf-ı sâmî-i sadâret penâhîden ve taraf-ı âlîlerinden aldığım telgrafnâmelere binâen mazbût ve münâsibliğine bakılmayarak ordunun Kanzevac'dan Bane üzerine hareket etmesi şimdi müşârün-ileyhe tebliğ edilmiştir. Fakat eğer ordunun Derbend üzerinden Bane ve Aleksaniçe üzerine hareket etmesinde politikaca bir mahzûr yok ise sâlif-üz-zikr ol vechle hareket şüphesiz müşârün-ileyhin mütâlâası gibi mûcib-i suhûlet ve mazbûtiyet olacağından hemen taraf-ı sadâret penâhîye mürâcaat olunarak buraları arz edilib verilecek kararın serîan Ahmed Paşa'ya teblîğ edilmek üzere tarafımıza beyân buyurulmasını.

Telgrafnâmesinde Derbend dediği mahal ikinci muhârebe mahallidir. Şimdi buradan hareket olunması pek mazbût ve münâsib olacak ise de bu sûretin ihtiyârî ordu Kanzevac'ı terkle geriye çekilmiş gibi bir sözün tekevvününü mûcib olacağı hâtırasıyla bu gün taraf-ı sâmî-i sadâret penâhîye ve taraf-ı âlîlerinden aldığım telgrafnâmelere binâen mazbût ve münâsibliğine bakılmayarak ordunun Kanzevac'dan Bane üzerine etmesi şimdi müşârün-ileyhe teblîğ edilmiştir. Fakat eğer ordunun Derbend üzerinden Bane'ye ve Aleksaniçe üzerine hareket etmesinde maksâd-ı ordunun Bane ve Aleksaniçe üzerine sür'at-i hareketidir. Fakat ordumuzun te'mîn-i hareketi de fırsaddır. Ordunun Derbend'den hareketinden dolayı politikaca bir söz tekevvün etse bir gün içindir, ertesi günde maksad ne olduğu tahakkuk edib söz kesilir. Mademki ordunun Derbend üzerinden hareketi münâsib ve daha fâidelidir hemen Ahmed Paşa'ya Derbend târikiyle hareketi hakkında emir verilmesi menût-i irâde-i ileyhiyyeleridir. Maa-mâ-fîh sadrazam hazretlerini sâhilhânelerinde makine başına çağırdım arz ve beyân-ı hall eyledim. Sûret-i mezkûreyi kabul buyuracaklarından asla şüphe olunmaz. Başka bir irâdeleri olduğu hâlde şimdi onu da arz ederim.

Kutu : 8
Gömlek : 28
Belge : 28-1, 28-2, 28-3, 28-4

Telgraf

16 Temmuz 1876

Askerî daireye geldim. Emrinize hazırım.

Cevap : Bâb-ı âlî ve sizden aldığım telgrafların içeriği anlaşıldı. O yönde yapılan çalışmalara devam ediliyor ise de işin sonuçlanması düşünüldüğü gibi kolay olmayıp, nakliye araçlarının hazırlanması bizi güçlüğe düşürmektedir. Şimdi Ahmet Paşa'dan alınan telgraf suretini yazıyorum.

Telgraf Sureti

Taarruzla ilgili bir keşif yapılması için aşağı doğru inmiştim. Çıkılması gereken sırtlar uzak olup, buradan tamamen ayrılmış olacağı ve sahra topları beraber çıkarılamayacağından, eğer düşman bu şekilde bastırılamaz ise sonucu kötü olacağından, bir grup ile boğazın cephesine doğru ilerleyip ondan sonra sol taraftaki dağları tutmak veya iki taraftan da asker sevk etmek gerekiyor. Aksi takdirde, buradan soldaki sırtlara geçmeye ve derenin hiçbir uygun yeri olmadığından, bu boğaz yani, düşmanın tuttuğu yer ele geçirildikten sonra oradan soldaki sırtlardan Bane hizalarına doğru gitmek mümkün olmazsa doğal olarak Bane deresine inmek gerekir. Bu durumda Bane deresinde iken Niş ile bağlantı kurulmaksızın üç beş gün durmak veya iki üç defa muharebe etmek gerekirse Kanzevac yoluyla Niş'e o gün arabaları dört beş günden önce yetişeceğinden cephane ve erzak alınması ve yaralı nakli için büyük güçlükler meydana gelebilir. Bundan dolayı emrinizdekilerin Derbend'den Bane veya Aleksaniçe üzerine gitmesi ve Niş kuvveti de Subofça tarafından saldırıya geçmesi tercih edilirse de bu görüşler doğrultusunda yarın sabah harekete geçmek üzere görüş ve emirlerinizi beklerim efendim.

16 Ağustos 1876
Ahmet Eyyüp

Ahmet Paşa'nın bu yazılan telgrafında, Derbend dediği bölge ikinci muharebe bölgesidir. Şimdi buradan hareket

edilmesi çok uygun olacaksa da bu şekilde ordunun kendi isteğiyle Kanzevac'ı terk ile geri çekilmiş gibi bir sözün söylenebileceği düşüncesiyle, bu gün Sadrazam ve Ahmet Paşa'dan alınan telgraflara dayanarak uygunluğuna bakılmayarak ordunun Kanzevac'dan Bane üzerine hareket etmesi şimdi Ahmet Paşa'ya bildirilmiştir. Fakat, eğer ordunun Derbend üzerinden Bane ve Aleksaniçe üzerine hareket etmesinde politikaca bir sakıncası yoksa bildirildiği gibi hareket şüphesiz Ahmet Paşa'nın değerlendirmesi gibi kolaylık sağlayacağından, hemen Sadrazam'a müracaat edilerek bunlar bildirilip, verilecek kararın acilen Ahmet Paşa'ya tebliğ edilmek üzere tarafımıza bildirilmesini arz ederim.

Telgrafında Derbend dediği bölge ikinci muharebe alanıdır. Şimdi buradan hareket edilmesi çok uygun olacaksa da bu şekilde ordunun kendi isteğiyle Kanzevac'ı terkle geriye çekilmiş gibi bir sözün söylenebileceği düşüncesiyle bu gün sadrazam ve Ahmet Paşa'dan aldığım telgraflara dayanarak uygunluğuna bakılmayarak ordunun Kanzevac'dan Bane üzerine hareket etmesi şimdi Ahmet Paşa'ya bildirilmiştir. Fakat genellikle ordunun Derbend üzerinden Bane ve Aleksaniçe üzerine hareket etmesinde ordunun amacı, Bane ve Aleksaniçe üzerine hızla harekettir. Fakat ordumuzun hareket etmesi fırsattır. Ordunun Derbend'ten hareketinden dolayı politikaca bir söz olması bir gün içindir. Sonraki gün amacın ne olduğu araştırılır ve konuşmalar kesilir. Mademki ordunun Derbend üzerinden hareketi uygun ve faydalıdır, hemen Ahmet Paşa'ya Derbend yoluyla hareketi hakkında emir verilmesi Allah'ın iznine bağlıdır. Sadrazamı yazlığında makine başına çağırdım ve durumu bildirdim. Bu durumu kabul edeeklerinden asla şüphe olunmaz. Başkaca bir emirleri olduğunda onu da bildiririm.

Kutu : 8
Gömlek : 28
Belge : 28-1, 28-2, 28-3, 28-4

Belge No : 2835

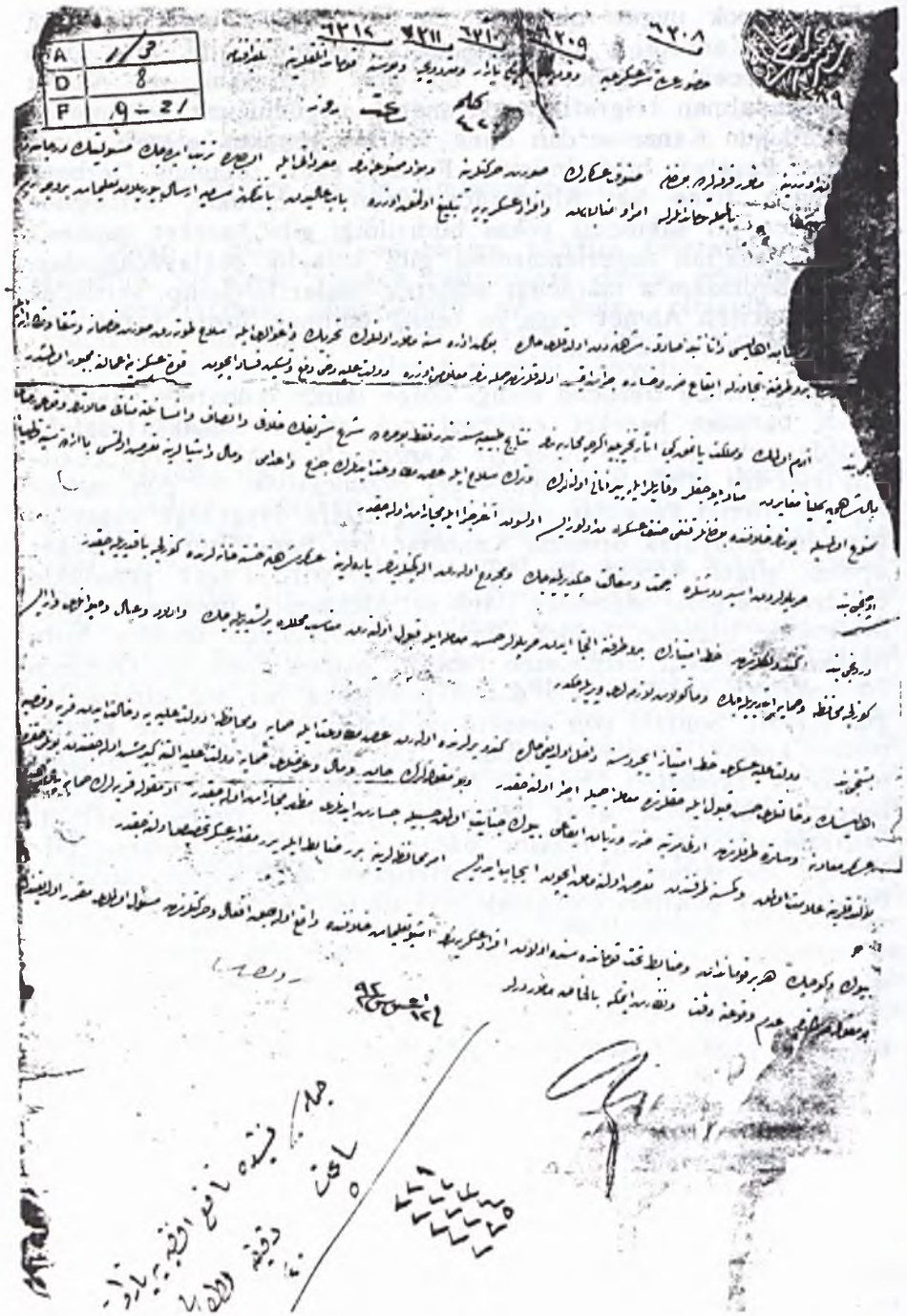

Belge No : 2835

Huzûr-u Alî-i Ser-Askeriye ve Vidin ve Yenipazar ve Mitroviçe ve Bosna Kumandanlıklarına Telgraf

Sırbistan üzerine me'mûr fırkalarda bulunan sunûf-i asâkirin sûret-i hareketlerine ve mevâdd-ı memnûanın müfredâtı ile ol bâbda tertîb edecek mes'uliyetin derecâtına dâir ba-irâde-i seniyye bil cümle kumandanlarla ümerâ ve zâbitân ve efrâd-ı askeriyeye tebliğ olunmak üzere bâb-ı âlîden ba-tezkere-i sâmîye irsâl buyrulan ta'lîmat ber-veh-i zîr tahrîr olundu.

Birinci Bend

Sırbistan ahâlîsi zaten teba'-i sâdıka-i şâhâneden oldukları hâlde bu gün idâresine me'mûr olanların tahrîk ve igvâları ile silâh tutarak sûret-i hasmâne ve şekâvetkârâne ile imtiyâzın beri tarafına tecâvüzle îka'-i zarar ve hasâra cür'et etmiş olduklarından cümlenin ma'lûmu üzere devlet-i âlîye dahi def' ve teskîn-i fesad için kuvve-i askeriye i'mâline mecbûr olmuşdur.

İkinci Bend

Adam ölmek ve memleket yanmak gibi âsar-ı tahrîbiye eğerçi muhârebenin netâyîc-i tab'iyyesindendir. Fakat bu sırada şer' şerîfin hilâfı ve insâf ve insâniyeti menâfi-i hâlâtın vuku'u rızâ-yı pâdişâhiye külliyen mugâyirdir. Meselâ çocuklar ve karılar ile pîr-i fânî olanların ve terk-i silâh ile arz-ı mutâvaat edenlerin cerh ile i'dâmı ve mal ve eşyalarına taarruz olunmasını bâ-irâde-i seniyye kat'îyyen memnu' olmasıyla bunun hilâfında bulunanlar hangi sınıf askerden olur ise olsun ağır cezâ ile mücâzât olacakdır.

Üçüncü Bend

Sırplılardan esir düşenlere zahmet ve sefâlet çektirilmeyecek ve mecrûh olarak ele geçenlerin yaralarına asâkir-i şâhâne hastahanelerinde güzelce baktırılacakdır.

Dördüncü Bend

Kendiliklerinden hatt-ı imtiyâzın beri tarafına ilticâ eden Sırplılar hüsn-ü muâmele ile kabûl olunarak münâsib mahallere yerleşdirilecek ve evlâd ü ıyâl ve hayvânları var ise güzelce

muhâfaza ve himâye ettirilecek ve me'kûlât-ı lâzimeleri verilecekdir.

Beşinci Bend

Devlet-i âlîyye-i askeriyye hatt-ı imtiyâz içerisine dâhil olduğu hâlde kendi yerlerinde olarak arz-ı mutâvaat ile himâye ve muhâfaza-i devlet-i âlîyyeye dehâlet eden karye ve kasaba ahâlisinin dehâletleri hüsn-ü kabul ile haklarında muâmele-i cemîle icrâ olunacakdır. Ve bu makûlelerin can ve mal ve ırzları himâye-i devlet-i âlîyye altına girmiş olacağından bunlar hakkında asâkir-i muâvene vesâire taraflarından ednâ mertebe zarar ve ziyân îkâ'ı büyük cinâyet olmak hasebiyle cesâret edenleri mazhar-ı mücâzât olacakdır. O makûle karyelerin himâye-i pâdişâhide bulunduklarına alâmet olmak ve kimesne tarafından taarruz olmamak için îcâb eder ise emr-i muhâfazalarına birer zâbit ile birer mikdâr asker tahsîs olunacakdır.

Büyük ve küçük her bir kumandan ve zâbit taht-ı kumandasında olan efrâd-ı askeriyenin işbu ta'limât hilâfında vâki' olacak ef'al ve hareketlerinden mes'ul olmaları mukarrer olduğundan bu makûle-i harekâtın adem-i vukû'una dikkat ve nezâret etmeye bilhassa me'mûrdurlar.

İmza
12 Ağustos 92

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 42
Belge : 42

Seraskerlik Makamına Vidin, Yenipazar, Mitroviçe ve Bosna Komutanlıklarına

Telgraf

Sırbistan üzerine gönderilen tümenlerde bulunan askerî sınıfların hareket şekillerine ve yapılmaması gereken işler ve düzenlenecek yetkilerin derecelerine ait padişah iradesi ile bütün komutanlarla üst subay ve subaylar, askerlere bildirilmek üzere hükûmetten emredilen talimat aşağıda yazıldı.

Birinci Madde :

Sırbistan halkı zaten padişaha sadakat gösterdiği hâlde bu gün idarecilerin tahrikleri ile silâhlı olarak imtiyazın bu tarafına tecavüzle zarar ve hasar vermeye cesaret ettiklerinden herkesin bildiği gibi Osmanlı Devleti de bu durumu yatıştırmak ve yok etmek için askerî kuvvet kullanmak zorunda kalmıştır.

İkinci Madde :

Adam öldürmek ve memleket yakmak gibi tahripler, savaşın doğal sonuçlarındandır. Fakat, bu sırada şeriata ve insanlığa aykırı olayların olması tamamen padişahın isteği dışındadır. Meselâ çocuklar, kadınlar ile yaşlıların, silâh bırakanlar ile itaat edenlerin yaralanıp, idam edilmesi, mal ve eşyalarına saldırılması, padişah fermanıyla kesinlikle yasak olması dolayısıyla buna aykırı hareket eden hangi sınıf askerden olursa olsun ağır ceza ile cezalandırılacaktır.

Üçüncü Madde :

Sırplılardan esir düşenlere eziyet ettirilmeyecek ve yaralı olarak ele geçenlerin yaralarına askerî hastahanelerde baktırılacaktır.

Dördüncü Madde :

Kendiliklerinden imtiyaz hattının bu tarafına iltica eden Sırplara iyi davranılacak ve uygun bölgelere yerleştirilip çocukları, eşleri ve hayvanları varsa iyi bir şekilde korunacak ve gerekli yiyecekleri verilecektir.

Belge No : 2835

Beşinci Madde :

Osmanlı askerleri imtiyaz hattı içinde bulunduğu hâlde kendi yerlerinde olarak itaat edip Osmanlı himayesine girmek isteyen köy ve kasaba halkının bu istekleri iyi kabul görecek ve iyi muamele göreceklerdir ve bunların can, mal, ırzları Osmanlı koruması altına gireceğinden, bunlar hakkında yedek asker vs. tarafından az mikdarda da olsa zarar ve ziyan vermek büyük cinayet olacağından buna cesaret edenler cezalandırılacaktır. Bu köylerin padişah himayesinde bulunduklarını göstermek ve kimse tarafından taarruz edilmemesi için gerekirse koruma için birer subay ile birer mikdar asker tahsis olunacaktır.

Büyük ve küçük her bir komutan ve subay, kumandası altında olan askerlerin bu talimata aykırı yapacakları hareketlerden sorumlu olmaları kararlaştırıldığından bu hareketin yapılmamasına dikkat edip gözlemlemekten özellikle görevlidir.

24 Ağustos 1876

OSK

Kutu : 8
Gömlek : 42
Belge : 42

Belge No : 2836

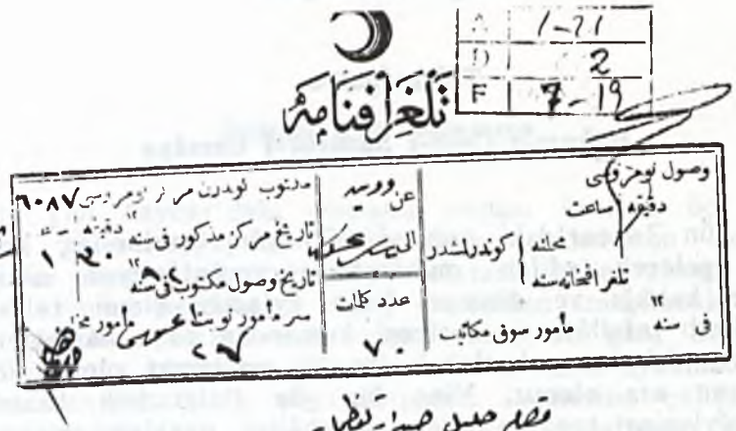

Belge No : 2836

Telgrafname

Makam-ı Celîl-i Sadâret-i Uzmâya

Bu gün Zaycar'daki ordû-yi hümâyûn üzerine üç koldan düşmân gelerek edilen muhârebede muzafferiyet asâkir-i şâhânede kaldığı ve düşman firâr eylediği şimdi telgrafla haber alınıb tafsilâtı ve netîcesi kumandan paşa hazretlerinin iş'ar-ı resmisinden anlaşılacak ise de ma'lûmat olmak üzere muhtasaran arz olunur. Yine bu gün Belgradcık kazasının hudûd köylerine tecâvüz eden ve ahâliyi ayaklandırmaya ve Sırbistan'dan iltica eden Sırplıların iadelerine çalışan Sırp eşkıyası dahi asâkir-i şâhâne ve muâvene tarafından kahr ve tenkil edilmiş ve yirmi beş kadar şaki tepelenmiş ve asâkir-i muâveneden yalnız iki şehîd vuku' bulmuş idüğü arz olunur. Ferman.

26 Ağustos 92
Mutassarrıf-ı Vidin
Halil Rıfat

Sûret-i bil-âhire huzûr-u sâmî-i Ser-askeriye takdîm kılınmışdır.

27 Ağustos 92

OSK
Kutu : 11
Gömlek : 139
Belge : 139

Belge No : 2836

Telgraf

Sadrazamlık Makamına

Bu gün Zaycar'daki Osmanlı ordusu üzerine üç koldan düşman gelerek yapılan muharebede, ordumuzun muzaffer olduğu ve düşmanın kaçtığı şimdi telgrafla haber alınıp, ayrıntılar ve sonucu komutanın resmî yazısından anlaşılacak ise de bilgi için özet olarak arz olunur. Yine bu gün, Belgradcık kazasının sınır köylerine tecavüz eden ve halkı ayaklandırmaya ve Sırbistan'dan iltica eden Sırpların iadelerine çalışan Sırp eşkıyası da Osmanlı askerleri ve ihtiyatı tarafından yenilmiş ve yirmi beş kadar eşkıya yok edilmiş ve ihtiyat askerlerinden yalnız iki şehit verilmiş olduğu arz olunur.

7 Eylül 1876
Vidin Mutasarrıfı
Halil Rıfat

Sureti daha sonra Seraskerlik makamına sunulmuştur.

8 Eylül 1876

OSK
Kutu : 11
Gömlek : 139
Belge : 139

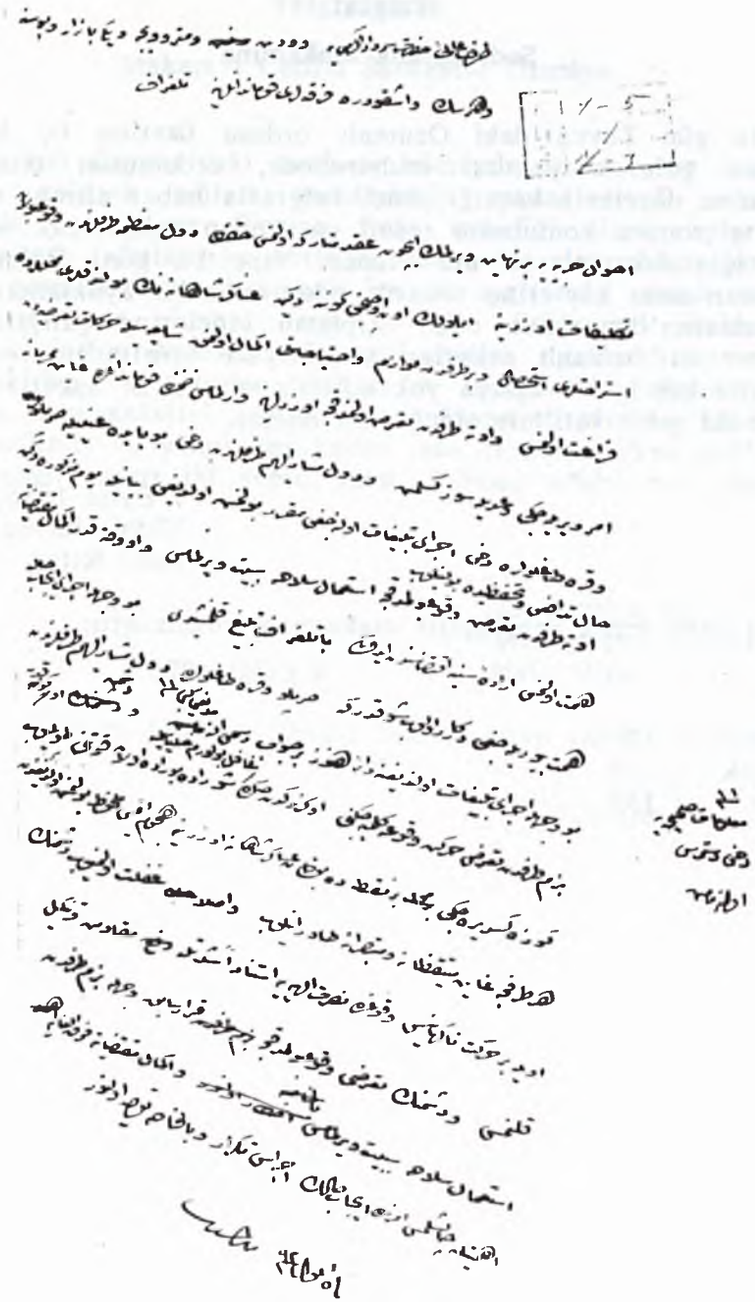

Taraf-ı Alî-i Hazret-i Serdâr-ı Ekremiye ve Vidin ve Metroviçe ve Yenipazar ve Bosna ve Hersek ve İşkodra Fırkaları Kumandanlarına Telgraf

Ahvâl-i harbiyeye bir nihâyet verilmek için akd-i mütâreke olunması hakkında düvel-i muazzama taraflarından vuku' bulan tebligât üzerine Eylül'ün on üçüncü gününe değin asâkir-i şâhânenin bulundukları mahallerde istirâhatleri istihsâl ve bir tarafdan levâzım ve ihtiyâcâtı ikmâl olunmak şâyiasıyla harekât-ı taarruziyeden feragat olunması ve öte tarafdan taarruz olunmadıkça üzerlerine varılmaması zımmında kumandanlara gayet mahremâne emir verileceği va'diyle söz kesilmiş ve düvel-i müşârûn-ileyh taraflarından dahi bu bâbda aynıyle Sırplılara ve Karadağlılara dahi icrâ-yı tebligât olunacağı mükerrer bulunmuş olduğu beyânıyla yevm-i mezkûre değin hâl-i tedafü' ve tahaffuzide bulunulub öte taraftan taarruz vuku' bulmadıkça isti'mâl-i silâha sebebiyet verilmemesi ve o vakte kadar ikmâl-i mukteziyâne himmet olunmasını irâde-i seniyye iktizasından idüğü bâ-telgraf teblîğ kılınmıştı. Bu vechle icrâ-yı îcâb hâl-i himmet buyrulacağı der-kâr olub şu kadar ki Sırplı ve Karadağlılar da düvel-i müşârün-ileyh taraflarından bu vechle icrâ-yı tebligât olunduğuna dâir henüz bir cevâb-ı resmî alınamadığı gibi ma'lûmat-ı sahîhaya dahi destres olunamamış ve düşmân o güne kadar bizim taraftan taarruz-u hareket vukua gelmeyeceğini öğrendikten sonra gâfil bulurum hülyâsıyla şurada burada olan kuvvetini toplayıp göze kestireceği bir noktada bulunan asâkir-i şâhâne üzerine hücûm etmesi melhûz bulunmuş olduğundan her tarafça gayet müteyakkızâne ve mütabassırâne davranılıb ve asla gaflet olunmayıb düşmânın öyle bir hareket-i nâgehânesi vuku'unda nusret-i ileyhiyeye istinâden şiddetle mukâvemet ve teşkîl kılınması ve düşmânın taarruzu vuku' bulmadıkça karar-ı sâbık vehle bizim tarafdan isti'mâl-i silâha sebebiyyet verilmemesi ve ikmâl-i müteyakkızâne fevk-ül-gâye-i ehemmiyetle çalışılması emrinde îcâb-ı hâlin icrâsı tekrar ve bilhassa tavsiye olunur.

5 Eylül 92
Midhat

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-4

Belge No : 2837

Başkomutan, Vidin, Metroviçe, Yeni Pazar, Bosna, Hersek ve İşkodra Tümenleri Komutanlarına Telgraf

Savaş durumuna son vermek için mütareke yapılması hakkında büyük devletler tarafından önerilen teklifler üzerine, Eylül'ün on üçüncü gününe kadar Osmanlı askerlerinin bulundukları bölgelerde dinlendirilmesi ve ihtiyaçlarının giderilmesi söylentisiyle taarruz harekâtından vazgeçilmesi ve diğer taraftan taarruz olunmadıkça üzerlerine varılmaması konusunda komutanlara çok gizli emir verileceği bildirilmiş ve büyük devletler tarafından da bu konuda Sırplara ve Karadağlılara tebliğde bulunulacağı kararlaştırılmış olduğundan, o güne kadar savunmada bulunulup diğer taraftan taarruz yapılmadıkça silâh kullanılmasına neden olunmamasını ve o zamana kadar gerekli hizmetlerin tamamlanması, padişah emri gereği olduğu telgrafla bildirilmiştir. Bu gibi yapılması gereken işlerin yapılmasının isteneceği açık olup, Sırplı ve Karadağlılara da bu devletler taraflarından bunun gibi tebliğde bulunulduğuna dair henüz resmî bir cevap alınamadığı gibi, asıl bilgi de alınamamış ve düşman o güne kadar bizim taraftan taarruz yapılmayacağını öğrendikten sonra gafil bulurum ümidiyle çeşitli yerlerdeki kuvvetlerini toplayıp uygun bulduğu bir noktada Osmanlı askerinin üzerine hücum etmesi muhtemel olduğundan, her tarafta gayet uyanık bulunulması ve asla gafil olmayıp, düşmanın öyle ani bir harekâtında Allah'ın yardımıyla şiddetle karşı konulması ve düşman taarruzu olmadıkça eski karara göre bizim taraftan silâh kullanılmasına neden olunmaması ve uyanık bulunulması ve gereğinin yapılması özellikle tavsiye olunur.

17 Eylül 1876
Midhat

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-4

Belge No : 2838

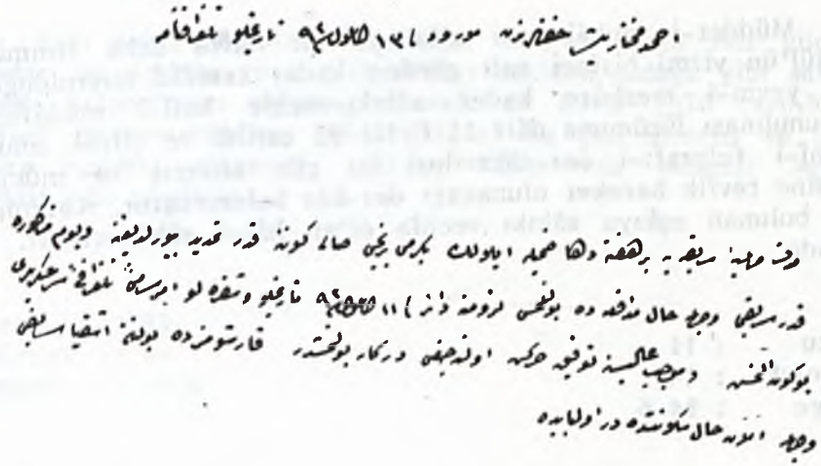

Belge No : 2838

Ahmet Muhtar Paşa Hazretlerinden Mevrûd 13 Eylül 92 Tarihli Telgrafnâme

Müddet-i muhâbere-i sâbıkaya bir hafta daha zımmiyle Eylül'ün yirmi birinci salı gününe kadar temdîd buyrulduğuna ve yevm-i mezkûre kadar sâbıkı-vechle hall-i müdâfaada bulunulması lüzûmuna dâir 11 Eylül 92 tarihli ve şifreli emir-i sâmî-i telgrafı-i ser-askerileri bu gün alınmış ve mûcib-î âlîsine tevfik hareket olunacağı der-kâr bulunmuştur. Karşımızda bulunan eşkıya sâbıkı vechle el'an hâl-i sükûnettedir. Ol bâbda

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-6

Belge No : 2838

Ahmet Muhtar Paşa'dan Gelen 25 Eylül 1876 Tarihli Telgraf

Eski savaş süresinin bir hafta daha 3 Ekim salı gününe kadar uzatıldığına ve o güne kadar eskiden olduğu gibi savunmada bulunulması gerektiğine dair 23 Eylül 1876 tarihli ve şifreli Başkomutan'dan gelen telgraf bu gün alınmış ve buna göre hareket olunacağı açıktır. Karşımızda bulunan eşkıya eskisi gibi sessizdir.

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-6

Huzûr-u Hazret-i Serdâr-ı Ekremiye Telgraf

Devletlerin beynlerinde kararlaştırdıkları şerâit-i sulhiyeye dâir aldıkları ta'lîmâtlar üzerine Bâb-ı Alî'ye arz edecekleri mevâdın sûret-i teblîgâtını müzâkere etmek üzere geçen pazar günü süferâ-yı ecnebiye İngiltere Sefârethânesi'nde ictima' etmişler idi. Netîce-i müzâkerede teblîgât-ı mebhûseyi icrâ etmek üzere süferâ taraflarından İngiltere sefîri tevkil edildiği ve bunun pazarertesi günü saat beşte Hâriciye nâzırının sâhilhânesine gelib icrâ-yı me'mûrîn ve vekâlet edeceğini haber vermiş idi. Yevm-i mezkûrda nâzır-ı müşârün-ileyhin sâhilhânesinde Midhat Paşa hazretleri dahi hazır olduğu hâlde saat beşte sefir-i mûmâ-ileyh gelmiş ve devletlerinin netîce-i kararlarını teblîğ etmiştir. Bunun hulâsası Sırbistan ve Karadağ'ın muhârebeden evvel ne hâlde idiyseler yine o hâlde kalmaları esasıyla sulh olunması ve Hersek ve Bosna ahâlisine sû-i idâresini gördükleri hâlde vâli vesâir me'mûrîn-i mülkiyeyi mes'ûl tutabilecek derecede ve Bulgaristan'a dahi buna yakın bir sûrette imtiyâz verilmesi husûslarından ibârettir. Dünkü gün meclis-i mahsûs-u umûmî tertîb ve akd olunmuş ve şu madde müzâkere edilib mademki pâdişâhımız umûm tebaiyeye her türlü imtiyâzâtı ihsân ve hatt-ı humâyûnlarıyla umûma va'd ve ilân buyurmuşdur, bundan Hersek ve Bosna ve Bulgaristan ahâlisinin dahi tamamıyla hissedâr olacakları der-kâr ve öyle başka başka imtiyâz vermek âdeta mülkî taksim etmek demek olduğu bedîdâr bulunduğundan şu imtiyâz maddesinin redd-i ittifak ârâ-yı umûmiye ile tensîb kılınmıştır. Meclis-i umûmî-i mezkûrun netîce-i müzâkerâtının yetiştirilebilir ise bu gün ve yetiştirilemez ise yarın süferâya teblîği musammemdir. Mücerret ma'lûmât olmak üzere arz ve beyân-ı hâl olunur. Ba'd-ezin alınacak ma'lûmât dahi arz ve iş'âr kılınır efendim.

14 Eylül 92

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-7

Belge No : 2839

Serdar-ı Ekremiye (Başkomutanlık Makamına)

Devletlerin aralarında kararlaştırdıkları barış şartlarına dair aldıkları talimatlar üzerine, Osmanlı Devleti'ne sunacakları maddelerin tebligat şeklini görüşmek üzere geçen pazar günü yabancı elçiler İngiltere elçiliğinde toplanmışlardı. Görüşme sonunda bu tebligatı bildirmek üzere İngiltere elçisi görevlendirildiği ve bunun pazartesi günü Hariciye nazırının (Dışişleri bakanının) yazlığına gelip görevi yapacağını ve vekalet edeceğini haber vermişti. O gün bakanın evinde Mithat Paşa hazır olduğu hâlde saat beşte İngiliz elçisi gelmiş ve devletlerinin son kararlarını bildirmişti. Bunun özeti Sırbistan ve Karadağ'ın savaştan önce ne durumda iseler yine o hâlde kalmaları esasıyla barış yapılması ve Hersek, Bosna halkına iyi idaresini gördükleri hâlde vali vb. mülkiye memurlarını sorumlu tutabilecek derecede ve Bulgaristan'a da buna yakın bir şekilde imtiyaz verilmesi konularından oluşmaktadır. Dün genel meclis özel olarak toplanmış ve şu maddeler görüşülmüştür. Madem ki padişahımız bütün azınlıklara her türlü imtiyazları veriyor ve fermanlarıyla bunu halka söz verip ilân ediyor, bundan Hersek ve Bosna ve Bulgaristan ahalisinin de tamamıyla yararlanaccakları açıktır. Öyle farklı farklı imtiyaz vermek âdeta mülkü dağıtmak demek olduğundan, şu imtiyaz maddesinin oy birliği ile reddi uygun bulunmuştur. Bu genel meclisin görüşmelerinin sonucu, yetiştirilebilir ise bu gün ve yetiştirilemez ise yarın elçilere bildirilmesi uygundur. Açık bilgi olmak üzere durum bildirilir. Bundan sonra alınacak bilgiler de ayrıca arz olunur efendim.

26 Eylül 1876

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-7

Belge No : 2840

Belge No : 2840

Telgrafnâme
Niş Ordugâhında Mazhar Paşa'dan Makam-ı Sadâret Mevrûd Telgrafnâme Sûretidir

Sırplılar yine dâima ordû-yi hümâyûna top ve tüfenk atmakta ve fırsat buldukça Şehirköy ve Ürgüp ve Kurşunlu cihetindeki Kura ahalisine tasallutdan geri durmamakta oldukları gibi bu sabah dahi saat on iki raddelerinde ordû-yi hümâyûnun her cihetinden şiddetli top ve tüfenk ateşine başladıkları ve zarûrî bizim taraftan dahi mukâbeleye ibtidâr edildiği ve muhârebenin el'an şiddetle devâm etmekte olub netîcesinin akşama bildirileceği ma'rûzdur. Ferman

16 Eylül 92

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 74
Belge : 74

Belge No : 2840

Telgraf

Niş Karargâhında Mazhar Paşa'dan Sadrazamlık Makamına Gelen Telgraf Suretidir

Sırplılar yine Osmanlı ordusuna top ve tüfek ateşine başladıkları ve fırsat buldukça Şehirköy, Ürgüp, Kurşunlu yönündeki köy, kasaba halkına saldırıdan geri durmadıkları gibi sabah da saat on iki civarında ordumuzun her yönünden şiddetli top ve tüfek ateşine başladıkları ve zorunlu olarak bizim taraftan da karşılık verilmeye başlandığı ve muharebenin hâlâ şiddetle devam ettiği, sonucunun akşama bildirileceği arz edilir.

28 Eylül 1876

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 74
Belge : 74

تلغرافنامه

مرکزدن	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی	عدد کلمات	مکتوب کوندرن مرکزك تاریخی
	٤٥٢	٥٠	ساعت دقیقه کوندز کیجه

مکتوب اخذینه مباشرت اولندیغی
ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

مکتوب تکیل اولندیغی
ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

واسطه‌سیله اخذ قلندیغی

مکتوب آلان مأمورك امضاسی

مرکز پاش مأموریتك امضاسی

مرکزه وصول تاریخیله نومروسی

مکتوبك محله ایصالی
یوم ساعت دقیقه
کوندز
کیجه

مأمور سوق مکاتیب

Telgrafnâme

Taraf-ı Alî-i Ser-Askeriye

Bu sabah saat on iki raddelerinde Sırplıların ordû-yi hümâyûnun hemen her cihetinden şiddetli top ve tüfek ateşine başlamaları cihetle zarûrî bizim taraftan dahi mukâbeleye mecbûr olunduğu ve el'an bir yandan ordû-yi hümâyûn üzerine asker sevk etmekte ve muhârebe gayet şiddetle devam eylemekte bulunduğunu ordû-yi hümâyûndan bâ-telgraf verilen ma'lûmât üzerine arz ve beyân eylerim efendim.

16 Eylül 92

Kutu : 8
Gömlek : 75
Belge : 75

Belge No : 2841

Telgraf

Seraskerlik Makamına (Millî Savunma Bakanlığına)

Bu sabah saat on iki sıralarında Sırplıların Osmanlı ordusunun hemen her yönünden şiddetli top ve tüfek ateşine başlamaları dolayısıyla zorunlu olarak bizim taraftan da karşılık verildiği ve hâlâ bir yandan Osmanlı ordusu üzerine asker sevk etmekte ve savaş oldukça şiddetli devam etmekte olduğunu, Osmanlı ordusundan telgrafla verilen bilgi üzerine arz ederim efendim.

28 Eylül 1876

Kutu : 8
Gömlek : 75
Belge : 75

Belge No : 2842

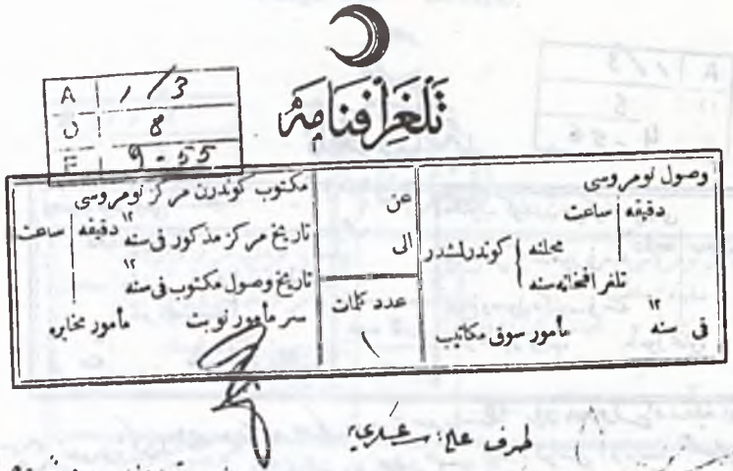

Belge No : 2842/A

تلغرافنامه

A	1/3
	8
	9-56

وصول نومروسی	دقیقه ساعت	عن	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی
محلنه / تلغرافخانه سنه	کوندرلمشدر	الی	تاریخ مرکز مذکور فی سنه دقیقه ساعت
فی سنه	مأمور سوق مکاتیب	عدد کلمات ٢	تاریخ وصول مکتوب فی سنه سر مأمور نوبت / مأمور مخابره

عساکر معاونه کوندرلدی و دشمن عسکر معاونه سوریلسه بر از ایلرولمش اوزرینه او جهتده
رجعت مجبور و مسلوب پاش لواسیله جمعی جمیع پیش لواسی اوزرینه هجوم ایتمه
دشمن طابورلری دخی عسکر شهانه و قوعبولان شدتلی مهاجمات اوزرینه بوسکورده
رجعتلو لاشمسنی دخی اوجهتده براقردی منهزماً عودتله ابدی و مذکور لوالر اوزرینه هجوم
ایدن دشمن طابورلری دخی یکرمیدن زیاده تخریب اولنقده دشمن اردوسنی
صلح جنحی ایلرولمش ایلجیلری اوزرینه شدتلی اتش باشلادیغی جهتله عسکریمز کوروسیه
دخی ایکی اوچ طابور قدر پیاده چیقاروب کویا غیر یولنی کسمش اوزره مورلرله
بوینده کوریه جهتنی سوقه اینمکی مقابل اینه سوقه اوغرامش اوچ طابور پیاده
ایله ایکی بولوک سواری اندی دخی مورلرا صوینده کمال انهزامیت لحظه
ایله فراره اجبار ایدوب یکجوقه تلفات دخی اوجهتده مشاهده اولنمشدر والحاصل
دشمن صبح ساعت یاریمدن اخشام ساعت یاریم قدر اولدایکی ساعت طولیسی
وتقریباً آتشیله اردوسی هر جهتده باسه کوستره رک هرطرفه اقتدار ایدلدیکی
وغایت صداله هر جهتده و هر موقعده فنا صورتله هزیمت اوغرادیغی
وکمیتلو تلفات براغرمش جهتله عسکر شهانه شهدا و مجروحین هنوز

Belge No : 2842/B

تلغرافنامه

A	1/3
	8
	9-57

وصول نومروسی	دقیقه ساعت	عن	مکتوب کوندرن مرکز نومروسی
محلنه / تلغرافخانه سنه	کوندرلمشدر	الی	تاریخ مرکز مذکور فی سنه دقیقه ساعت
فی سنه	مأمور سوق مکاتیب	عدد کلمات ٢	تاریخ وصول مکتوب فی سنه سر مأمور نوبت / مأمور مخابره

تحقیق ایتدیریلدی دشمن زیاده یکلمش جمله اولدیغی محقق اولمغله بناءً
مقدار عسکر اوصول طوتیلاره تقدیرنده دخی اخشام بالکز بغداد
ایله دیرینه نهری جهتنده مقصود صورت عسکر کمدیکی اکلاشلدی شوحالده تعطیل
حرکت عسکریه ~~[illegible]~~ مقصد دیکر فرقه‌لری تعرضنده منع ایله اوجوار قوه‌سنی
بوراده جلب وجمع وسایسه مستند اولدیغی اکلاشیلور هرحالده دشمن
خلاف خصوص وقاعده کوستردیکی وبو مهاجمه‌سی نامعلوم کوردیکی
وتاثیر ایله زیاده دلخوش اولمشدر مخابره مذکوره جانب امام
وضابطه ونقلیه ایاز غیریه وسالت ایدرک شله عسکریه
وغنائموره لایقیله صورتده جهه خدمت ایتمشلر ادم ایچرسنده ال زیاده
شایانه تقدیر وخدمتلری جالب مکافاته اولانلری اسامیسی بتقدیم عرضه
اولنمق وبو مناسبتله دخی پادشاهز افندیمز حضرتلری اثر توجه شاهانه
اولنمق اوطفل بویابده عرضه محمدیت وشکران حضور ١٦ صفر ٩٤

احمد علی جانب

Telgrafnâme

Taraf-ı Alî-i Ser-Askeriye

Bu günkü muhârebenin tafsilâtını hâvi şimdi Ahmed Paşa' dan alınan telgrafnâmeyi aynen arz ederim.

16 Eylül 92
Abdi

Düşmân saat yarım raddelerinde suyun karşısından işaret olmak üzere iki top endaht etmesini müteâkib Süleyman Paşa Fırkası'na ve Hafız Paşa ve Adil Paşa Fırkalarından Selâmi Paşa ve Hacı Hüseyin Paşa Livâları üzerine ateş icrâsına mübâşeret etti. Ve Ahmed Paşa Livâsı'yla aralarında nehir olduğundan oradan tecâvüze fırsat ve müsâade bulamayıb lâkin Hafız Paşa Livâsıyla aralarında yalnız bir dere olduğundan hemen oradan tecâvüzle livâ-ı mezkûrun merkezi üzerine hücûm eyledi. Buna mukâbil asâkir-i şâhâne dahi gayet şeci-âne davranarak düşmânın soluna karşı geldikten sonra üzerine yürüyerek misli nâ-mesbûk bir hezîmetle ric'ate icbâr edib ve bu sırada külliyetli lâşesi meydân-ı muârekede kalıb içlerinde bir hayli de zâbit mevcût idi. Hâfız Paşa Livâsı'nın sağ cenâhı ile merkezi muhârebâtının şiddeti saat altı raddelerine kadar devam edib bu cihetle muhâcim olan düşman on beş tabur kadar tahmîn olunmaktadır. Saat dört raddelerinde Hafız Paşa Livâsı'nın sağ cenâhından ve ova cihetinde iki tabur askerle bir mikdar süvâri gönderildiğinden onlara mukâbele için dahi bir tabur askerle bir alay süvâri ve bir mikdâr asâkir-i muâvine gönderildi ve düşman asâkir-i muâvine sürüsünün biraz ilerlemesi üzerine o cihetinde ric'ate mecbûr ve Selâmi Paşa Livâsı'yla Hacı Hüseyin Paşa Livâsı üzerine hücûm eden düşman taburları dahi asâkir-i şahânenin vuku' bulan şiddetli muhâcemâtı üzerine püskürüb bir hayli lâşesini dahi o cihette bırakarak münhezimen avdet eyledi. Ve mezkûr livâlar üzerine hücûm eden düşman taburlarının dahi yirmiden ziyâde tahmîn olunmaktadır. Akşam düşman ordumuzun sağ cenâhı ilerisi ile cephesi üzerine şiddetli ateşe başladığı sırada Aleksaniçe Köprüsü'ne dahi iki üç tabur kadar piyâde çıkarıb güya Niş yolunu kesmek üzere Morova boyundan köprüye doğru sevk etti. Lâkin mukâbelelerine sevk

olunan üç tabur piyâde ile iki bölük süvâri atları dahi Morova suyundan kemal-i (okunamadı) ve perişâni ile firâra icbâr edib pek çok telefâtı dahi o cihette müşâhede olunmuştur. Velhasıl düşmân sabah saat yarımdan akşam saat yarıma kadar on iki saat top ve tüfek ateşiyle ordunun her cihetinden başgöstererek sarf-ı iktidar edildiyse de ve inâyet-i hakk ile her cihette ve her mevkiide fena sûretle hezîmete uğrayarak ve külliyetli telefât bırakarak çekildi. Asâkir-i şahânenin şühedâ ve mecrûhunu henüz tahkik etmediyse de düşmâna nazaran pek cüz'i olduğu muhakkak olub yarın mikdârı arz olunur. Tutulan takririnden dün akşam yalnız Belgrad ile Drina nehri cihetinden dokuz tabur asker geldiği anlaşıldı. Şu hâlde tefâsil-i hareket-i askeriyeden maksad diğer fırkaları taarruzdan men' ile o civar kuvvetini buraya celb ve cem' ve siyâsete müsterid olduğu anlaşılır. Her hâlde düşmân hilâf-ı husûl ve kâide gösterdiği ve bu muhâcimesi nâmus gördüğü ve teessür ile pek ziyâde dil-hûn olmuşdur. Muhârebe-i mezkûrede kaffe-i ümerâ ve zâbitân ve neferât ibrâz-ı gayret ve besâlet ederek şân-ı askeriye ve Osmanlılara lâyık sûrette hüsn-ü hidmet etmişler ise de içlerinden en ziyâde şâyân-ı takdîr ve hidmetleri celb-i mükâfât olanları esâmisi başkaca arz olunur. Ve bu muvaffakiyet dahi pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin eser-i teveccüh-ü şâhâneleri olmakla bu bâbda arz-ı mahmi-diyyet ve şükrân kılınır.

16 Eylül 92
Ahmed Ali Saib

Kutu : 8
Gömlek : 76
Belge : 76-1, 76-2, 76-3

Telgraf
Seraskerlik Makamına
(Millî Savunma Bakanlığına)

Bu günkü savaşın ayrıntılarını içeren, şimdi Ahmet Paşa' dan alınan telgrafı aynen arz ederim.

29 Eylül 1876
Abdi

Düşman, saat yarım civarında suyun karşısından işaret olmak üzere iki top atışından sonra Süleyman Paşa Tümeni'ne ve Hafız Paşa ve Adil Paşa Tümenlerinden, Selâmi Paşa ve Hacı Hüseyin Paşa Tugayları üzerine ateş açmaya başladı ve Ahmed Paşa Tugayı'yla aralarında nehir olduğundan, oradan saldırıya fırsat bulamayıp ancak Hafız Paşa Tugayı'yla aralarında yalnız bir dere olduğundan, hemen oradan saldırarak bu tugayın merkezi üzerine hücum etti. Buna karşılık Osmanlı askerleri de gayet cesur davranarak düşmanın soluna karşı geldikten sonra üzerine yürüyerek, örneği görülmemiş bir yenilgiyle geri çekilmeye zorladı. Bu sırada pek çok cesetleri savaş alanında kaldı, bunların içlerinde bir çok da subay vardı. Hafız Paşa Tugayı'nın sağ yanı ile merkezdeki muharebelerin şiddeti saat altı civarına kadar devam etti. Bu yönde savaşan düşman on beş tabur kadar tahmin edilmektedir. Saat dört civarında Hafız Paşa Tugayı'nın sağ yandan ve ova yönünden, iki taburla bir miktar süvari gönderildiğinden, onlara karşı koymak için de bir tabur askerle bir alay süvari ve bir miktar yardımcı asker gönderildi ve düşman yardımcı askerlerin biraz ilerlemesi üzerine o yönde geri çekilmek zorunda kaldı. Selâmi Paşa Tugayı'yla Hacı Hüseyin Paşa Tugayı üzerine hücum eden düşman taburları da Osmanlı askerinin yaptığı hücumlar üzerine püskürüp, bir hayli cesedini de o yönde bırakarak yenilgiyle geri döndü. Bu tugaylar üzerine hücum eden düşman taburları da yirmiden çok tahmin olunmaktadır. Akşam, düşman ordumuzun sağ yanı ilerisi ile cephesi üzerine şiddetli ateşe başladığı sırada, Aleksaniçe Köprüsü'ne de iki üç tabur kadar piyade çıkarıp, güya Niş yolunu kesmek üzere Morova boyundan köprüye doğru sevk etti. Ancak karşı koymaları için sevk olunan üç tabur piyade ile iki bölük süvari atları da Morova suyundan perişan bir

şekilde kaçmak zorunda kalmış ve bir çok ceset de o yönde görülmüştür. Özetle, düşman sabah saat yarımdan akşam saat yarıma kadar on iki saat top ve tüfek ateşiyle ordunun her yönünden baş göstererek güç gösterdiyse de Allah'ın yardımıyla, her yönde ve her mevkide kötü bir şekilde yenilgiye uğrayarak ve pek çok ceset bırakarak çekildi. Osmanlı askerinin şehit ve yaralısı henüz araştırılmadıysa da düşmana göre çok az olduğu kesin olup, yarın sayısı bildirilecektir. Tutulan kayıttan dün akşam yalnız Belgrad ile Drina nehri yönünden dokuz tabur asker geldiği anlaşıldı. Şu durumda geniş askerî hareketin amacının diğer tümenlerin taarruz etmesini engellemekle o yöre kuvvetini buraya çekmesi ve toplaması siyasetine dayandığı anlaşılır. Her hâlde düşman kurallara karşı koyduğu ve bu hücumu yasal gördüğü için çok fazla üzülmüştür. Bu muharebede bütün üst subay ve subaylar ve erler gayret ve kahramanlık göstererek askerlik şanına ve Osmanlılara yakışır şekilde iyi hizmet etmişlerdir. İçlerinden en çok takdire değer ve hizmetleri ödüle lâyık olanların isimleri ayrıca bildirilecektir. Bu başarı padişahımızın teveccüh eseri olup bu konuda teşekkürlerimizi sunarız.

28 Eylül 1876
Ahmed Ali Saib

Kutu : 8
Gömlek : 76
Belge : 76-1, 76-2, 76-3

Belge No : 2843

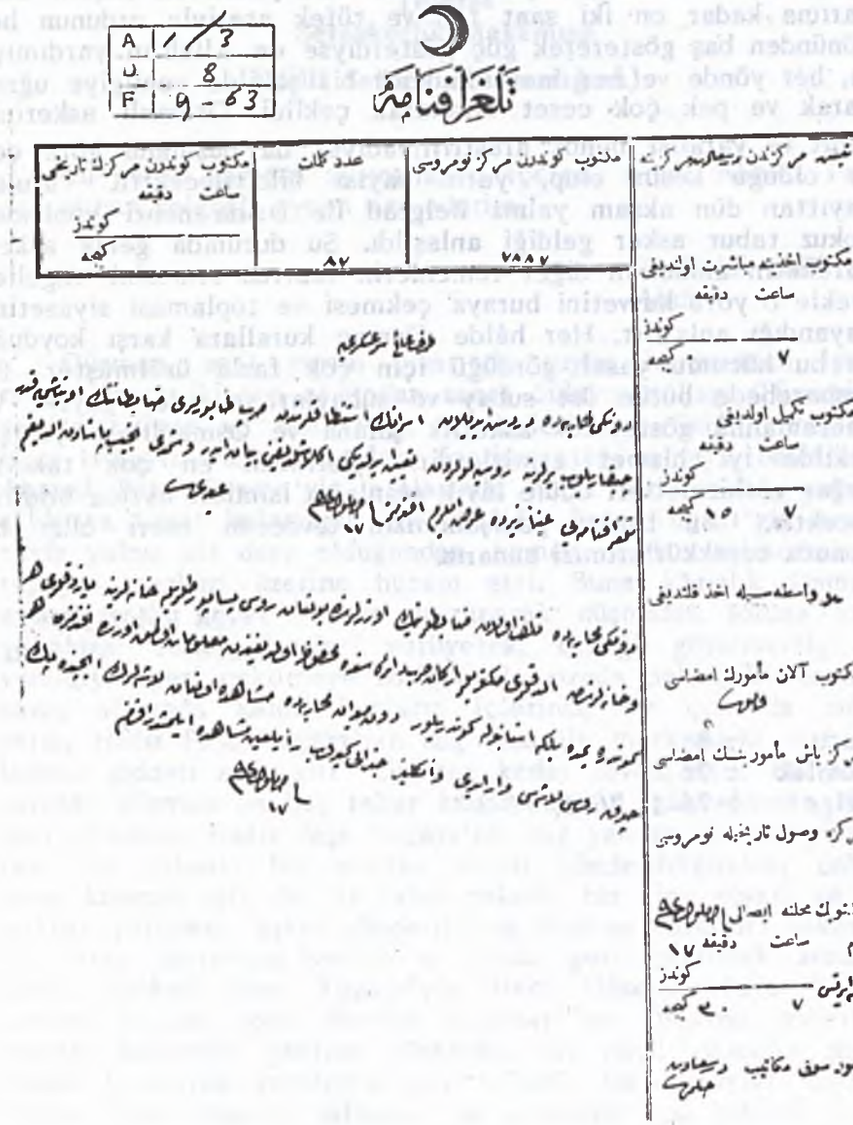

Belge No : 2843

Telgrafnâme

Taraf-ı Alî-î Ser-Askeriye

Dünkü muhârebede derdest edilen üserânın istintaklarından Sırp taburları zâbitânın onbaşıya kadar çıkarılıb yerlerine Rusyalılardan ta'yîn edildiği anlaşıldığını beyân eder ve şimdi Necip Paşa'dan aldığım telgrafnâmeyi aynen zîrde arz eylerim. Efendimiz.

17 Eylül 92
Abdi

Dünkü muhârebede telef olan zâbitlerinin üzerlerinde bulunan Rus pasaportlarıyla hânelerine yazdıkları ve hânelerinden aldıkları mektûblar Erkân-ı Harp Dâiresi'nde mahfûz olduğundan ma'lûmat olmak üzere efendimize göstereyim de belki İstanbul'a gönderilir. Dün meydân-ı muhârebede müşâhede olunan lâşelerin içinde pek çok Rus lâşesi var idi. Ve İngiliz cenerâli gidib rey'-ül ayn müşâhede eylemişdir. Efendim

17 Eylül 92

OSK

Kutu : 8
Gömlek : 79
Belge : 79

Belge No : 2843

Telgraf

Seraskerlik Makamına

Dünkü muharebede ele geçirilen esirlerin soruşturmalarından Sırp taburları subaylarının onbaşıya kadar çıkarılıp yerlerine Rusyalılardan tayin edildiğinin anlaşıldığını belirtir ve şimdi Necip Paşa'dan aldığım telgrafnameyi aynen aşağıda arz ederim.

29 Eylül 1876
Abdi

Dünkü muharebede ölen subaylarının üzerinde bulunan Rus pasaportlarıyla evlerine yazdıkları ve evlerinden aldıkları mektuplar Erkân-ı Harp Dairesi'nde saklandığından bilgi için efendime göndereyim de belki İstanbul'a gönderir. Dün muharebe meydanında görülen ölülerin içinde pek çok Rus ölüsü vardı ve İngiliz generali gidip bizzat olayı gördü.

29 Eylül 1876

OSK

Kutu : 8
Gömlek : 79
Belge : 79

Belge No : 2844

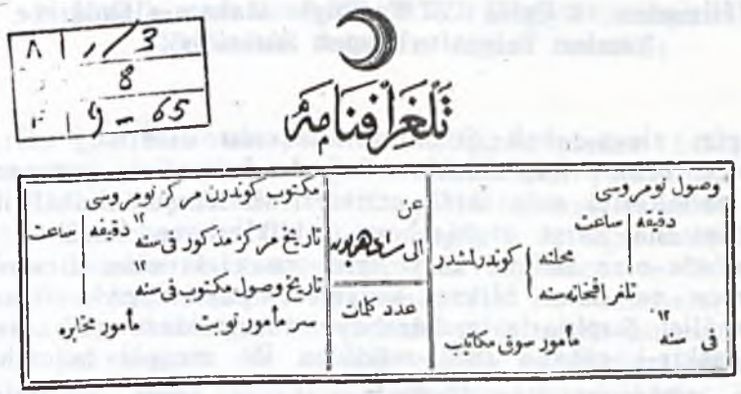

Belge No : 2844

Niş Vâlisinden 18 Eylül 292 Tarihiyle Makam-ı Sadârete Yazılan Telgrafın Aynen Sûretidir

Bu gün ale-s-sabah Sırplılar Kurşunlu cihetine taarruz edib evvelce ihrâk etmiş oldukları Sağnova karyesinin yanmamış olan bir mahallesini dahi ihrâk ettikleri ve Kurşunlu ahâlisinin kâffesi düşmana karşı muhârebeye gittikleri ve Ürgüb'e üç saat mesâfede olan Belene karyesiyle ona civâr olan Birsenice ve Boşanice ve daha birkaç karyeleri yakmalarıyla kurâ-i mezkûr ahâlisi Sırplılarla muhârebeye tutuştukları gibi orada bulunan asâkir-i şâhâne dahi müdâfaa ile meşgûl bulunduğu ve bunlara muâvenet için Ürgüp'ten tabur ağası maiyetiyle lüzûmu kadar asâkir-i zabtiye ve muâvine i'zâm kılındığı mahallerinden bildirilmiş ve ba'dehu alınacak ma'lûmat ve tafsilâtın dahi bildirileceği der-kâr bulunmuş olmakla arz ve beyân-ı keyfiyet olunur. Ferman

18 Eylül 92

Bu dahi

Geçen pençşenbe akşamı yüzden mütecâviz Sırplılar İsvanı Nikola'da yeni yapdırmış olduğumuz karakolhâne üzerine hücûm ettikleri ve derûnundaki zabtiyeler cephâneleri tükeninceye kadar mukâbele ve müdâfaa etmişler ise de muahharen mecbûren orayı terk ettiklerinden bunlar mezkûr karakolu yine yaktıkları ve o cihetin eşkıya hasarından muhâfazasıyla Vidin Caddesi'nin te'mîni bu kere dahi ekiden taraf-ı serdâr-ı ekremiden Şehirköyü'ndeki Ferik Halil Paşa'ya yazıldığı ma'rûzdur. Ferman

Ahmed Mazhar

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 81
Belge : 81

Belge No : 2844

Niş Valisinden 30 Eylül 1876 Tarihiyle Sadrazamlığa Gönderilen Telgrafın Aynen Suretidir

Bu gün sabahtan Sırplılar Kurşunlu yönüne taarruz edip, daha önce yaktıkları Sağnova kasabasının yanmamış olan bir mahallesini de yaktıkları ve Kurşunlu halkının tamamı düşmana karşı muharebeye gittikleri ve Ürgüp'e üç saat uzaklıkta olan Belene kasabasının ona yakın olan Birsenice ve Boşanice ve daha bir kaç kasabayı yakmalarıyla bu kasabalar halkının Sırplılarla muharebeye tutuştukları gibi, orada bulunan Osmanlı askeri de savunma ile meşgul olduğu ve bunlara yardım için Ürgüp'ten tabur ağası emrindekilerle yeteri kadar jandarma ve ihtiyat gönderildiği bölgelerinden bildirilmiş ve daha sonra alınacak bilgi ve ayrıntıların da bildirileceği arz olunur.

30 Eylül 1876

Bu dahi

Geçen perşembe akşamı yüzden fazla Sırplılar İsvanı Nikola'da yeni yaptırmış olduğumuz karakol üzerine hücum etmişler ve içerdeki jandarmalar cephaneleri bitinceye kadar karşı koymuşlar ve savunmuşlarsa da daha sonra zorunlu olarak orayı terk ettiklerinden, bunlar bu karakolu yine yaktıkları ve o bölgenin eşkıya hasarından korunmasıyla Vidin Caddesi'nin korunması bu defa da serdar-ı ekrem tarafından, Şehirköyü'ndeki Korgeneral Halil Paşa'ya yazıldığı arz olunur.

Ahmed Mazhar

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 81
Belge : 81

Huzûr-ı Hazret-i Serdâr-ı Ekremiye Telgraf

19 Eylül 92 tarihli telgraf-ı hıdîvîlerini aldım. Şimdiye değin politikaca şâyân-ı arz ve iş'âr birşey vuku' bulmamıştır. Sırplıların hilâf-ı karar ve usûl-ı hareket-i taarruziyeye başlamaları üzerine derhal Süferâ-yı Devlet-i Alîyye'ye ve sâir îcâb edenlere ma'lûmat verilmiş ve diğer telgraf-ı âcizânemden ma'lûm-u dâver buyrulacağı üzere bizim taraftan dahi taarruzî ve tecâvüzî hareket edilmesi bu gün ancak kararlaştırılabilmiştir. Ta'yîn esası şerâit-i sulhiye ve tebyîn ve takrîr-i müteferruât-ı sâire hakkında beynel vükelâ henüz bir ittihad hâsıl olamadı. Rusyalının muzırr ve ağır şerâitiyle sulhu kabul etdirmek ve olamadığı hâlde ilân-ı harb eylemek niyet-i sahihesinde olduğu teşebbüsât ve muâmelât-ı meşhûdesinden istidlâl olunmaktadır. Maa-mâ-fih işi uzatmak ve o vesileyle bizi hem masrafça vesâirece mutazarrır etmek ve hem de ağır şartlarla kabûl-i sulha mecbûr eylemek maksadına mebni ta'yîn-i hutut-ı habiye olunarak bir mütâreke daha akdi Devlet-i Alîyye'ye teklîf olunmak üzere dahi bazı muhâberât ve muâmelât cereyân etmekde olduğu ve o vakte kadar ya Aleksaniçe'nin veya Deligrad'ın zabtı müyesser olur ve bunlardan herhangisi zabt olunabilirse ihrâk olunmayıb derûnunda eyyam-ı şitâda asker ikâme olunacağı manasını verilecek muâmeleler gösterilir ve Vidin ve Yeni pazar ve Bosna Fırkaları dahi birer iş görürler ise bizim için oldukça fâideli ve politikaca fevk-al-âde muhâsenâtı mûcib olacağı gayet mahrem-âne sûretle İngiltere Devleti tarafından ihzâr olunmuştur. Husûsen hâl-i devlet ve umûmen ahval-i düveliyye ma'lûm-ı hıdîvîleri olup ol bâbda arz-ı tafsilâta hacet olmadığından Aleksaniç'e veya Deligrad'ın zabtı emrinde Ahmet Eyüp Paşa Hazretlerine serian ve acilen tebligat-ı münâsibe ve vesaya-yı müessire icrâsı ve tecâvüzî ve taarruzî hareketleri hakkında Vidin ve Yeni pazar ve Bosna kumandanlarına umûm sırasında telgraf keşîde olunduysa da taraf-ı dâverilerinden ta'limât-ı mahsûse ve seria itası ve keyfiyetin iş'âr ve inbâsı bilhassa himem-i celîl-i dâverilerine (okunamadı) tevdi olunur ve derdest irsâl idüğü mukaddemce arz olunan birer aylık maaş akçasına ilâveten ve talep buyrulan 200.000 altına mahsûben 50.000 altınlık akçe gönderilmek üzere idüğü arz ve beyân kılınır efendim.

Belge No : 2845

OSK

Kutu : 8
Gömlek : 84
Belge : 84

Belge No : 2845

Seraskerlik Makamına

1 Ekim 1876 tarihli telgrafı aldım. Şimdiye kadar politikaca bildirmeye değer bir olay olmamıştır. Sırpların karara aykırı taarruza başlamaları üzerine hemen Osmanlı elçilerine ve diğer gereken kişilere bilgi verilmiş ve başka telgrafımda bildirileceği üzere bizim taraftan da taarruz ve tecavüz harekâtının yapılmasına bu gün ancak karar verildi. Tayin esası barış şartları ve ayrıntıları hakkında bakanlar arasında henüz bir birlik sağlanmadı. Rusların ağır ve zararlı şartlarıyla barışı kabul ettirmek ve ettiremediği takdirde savaş başlatmak niyetinde olduğu, yapılan girişimler ve gözlemlerden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla işi uzatmak ve bu vesileyle bizi hem ekonomik olarak ve diğer açılardan zarara uğratmak ve hem de ağır şartlarla barışı kabule mecbur etmek amacına yönelik savaş sınırlarının belirlenmesi için bir mütareke daha imzalanması Osmanlı Devleti'ne teklif edilmesi için bazı haberleşme ve girişimler gerçekleşmekte olduğu ve o zamana kadar ya Aleksaniçe'nin veya Deligrad'ın ele geçirilmesi kolay olacaktır. Bunlardan hangisi ele geçirilirse yakılmayıp, içinde kış günlerinde asker ikamet ettirileceğine dair işlemlerin yapıldığı gösterilir ve Vidin ve Yenipazar ve Bosna Tümenleri de birer iş görürler, iş bizim için oldukça faydalı ve politikaca da iyi olacağı gizli bir şekilde İngiltere tarafından hazırlanmıştır. Özellikle devletin içinde bulunduğu durum hakkında sadrazamın bilgileri olup, o konuda ayrıntılı bilgiye gerek olmadığı, Aleksaniçe ve Deligrad'ın ele geçirilmesiyle görevli Ahmet Eyüp Paşa'ya acilen uygun tebligat ve etkili tavsiyelerin yapılması ve taarruz ve tecavüz hareketleri hakkında Vidin, Yenipazar ve Bosna komutanlarına telgraf gönderildiyse de padişah tarafından özel talimatla gönderilmesi ve durumun bildirilmesi, alınacağı önceden bildirilen birer aylık maaş akçelerine ek olarak ve istenen 200.000 altından düşülerek 50.000 altınlık akçe gönderilmesi arz olunur.

OSK

Kutu : 8
Gömlek : 84
Belge : 84

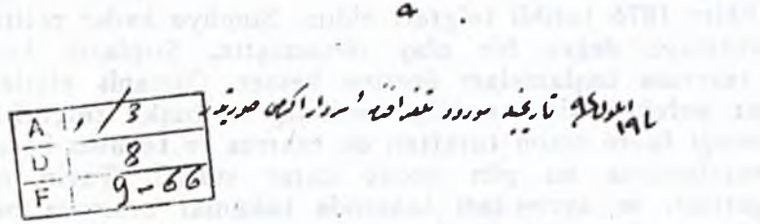

19 Eylül 92 Tarihli Mevrûd Telgrafnâme-i Serdâr-ı Ekremi Sûretidir

Sırplılar bizim taraftan taarruz vuku' bulmayacağını fırsat ve ganimet addederek kendilerine çeki düzen verip ve her cihetten kuvvetlerini celb ile bu cihete toplayıb birkaç günden beri ordu-yi hümâyûna ve Ürgüp ve Vidin tarafına hücûm ve taarruza başlamış ve bizim taraftan ise bunların işbu harekâtına karşı arzû olunan muâmele-i zarûrî icrâ edilememekte bulunmuş olduğundan ve politikanın sûret-i cereyânından dâima taraf-ı acizâneme de ma'lûmat i'tâ' buyrulacağı ol bâbda evvelce aldığım telgrafnâme-i devletlerinden va'd buyrulmuş ise de ondan sonra henüz buna dâir bir günâ iş'ar-ı devletleri vuku' bulmadığından politikanın nâ-sûret-i kesb ettiğinden beyân buyrulması temennî olunur.

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 82
Belge : 82

Belge No : 2846

1 Ekim 1876 Tarihli Serdâr-ı Ekrem'den Gelen Telgraf Sûretidir

Sırplar bizim taraftan taarruz olmayacağını fırsat bilerek, kendilerine çeki düzen verip ve her yönden kuvvetlerini çekip bu yönde toplayarak birkaç günden beri Osmanlı ordusuna ve Ürgüp, Vidin tarafına hücum ve taarruza başlamış ve bizim taraftan ise bunların harekâtına karşı istenilen gerekli muamele yapılamamış olduğundan ve politik gelişmelerden daima bana da bilgi verileceği, bu konuda daha önce aldığım telgrafta söz verilmiş ise de ondan sonra henüz buna dair bir çok yazı yazılmadığı, politikanın şekillenmemesi dolayısıyla açıklama yapılmasi temenni edilir.

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 82
Belge : 82

Belge No : 2847

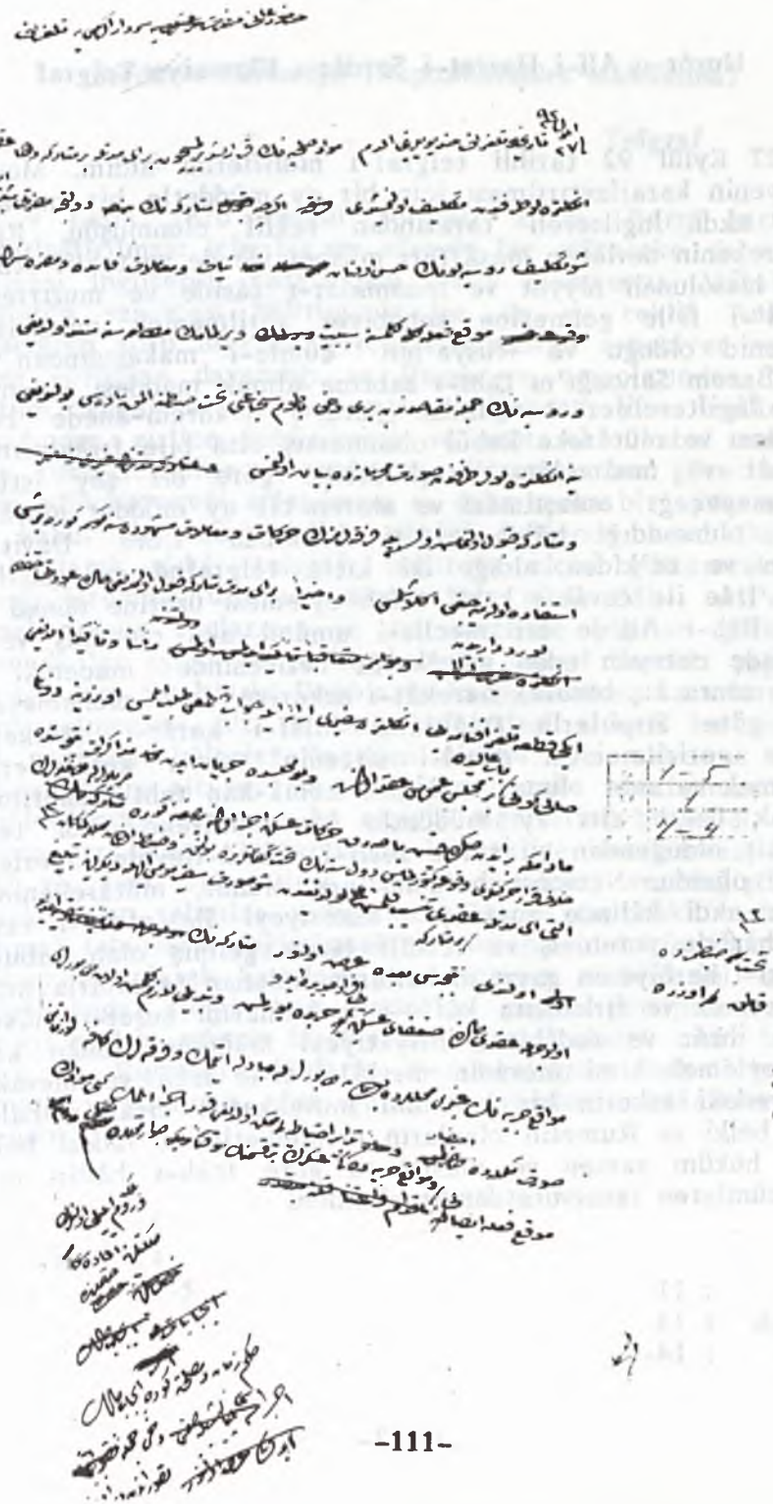

Belge No : 2847

Huzûr-u Alî-i Hazret-i Serdâr-ı Ekremiye Telgraf

27 Eylül 92 tarihli telgraf-ı hıdîvîlerini aldım. Mevâd-ı sulhiyenin kararlaştırılması için bir ay müddetle bir mütâreke daha akdi İngiltereli tarafından teklîf olunmuşdu. Eğerçi mütârekenin devletçe mazarratı müsbet ise de şu teklîf Rusyalının hissolunan niyyat ve muâmelât-ı fâside ve muzırrasının mevki'-i fi'le gelmesine sebebiyet verilmemek mütâlaasına müstenid olduğu ve Rusya'nın cümle-i makâsıdından biri dahi Batum Sancağı'nı taht-ı zabtına almak maddesi bulunduğu yine İngiltereliler tarafından suret-i mahrem-ânede beyân olunması ve mütâreke kabûl olunmamış olsa bile fırkalarımızın harekât ve muâmelât-ı meşhûdesine göre bir şey istifâde olunamayacağı anlaşılması ve ahiren bir ay müddet mütâreke kabûl olunmadığı hâlde avdeti hakkında Lord Davit'den re'sen ve te'kîden aldığı iki kıt'a telgrafnâmeyi İngiltere sefîri irâe ile cevâb-ı kat'î taleb eylemesi üzerine dünkü salı günü Bâb-ı Alî'de bir meclis-i umûmi akd olunmuş ve bu meclisde cereyân eden müzâkerât netîcesinde mademki bir aydan sonra kış basarak harekât-ı askeriye icrâ olunamayacağına göre Sırplılarla Dağlıların hilâf-ı karâr-ı hareketleri vuku'a getirilmemesi düvel-i sittenin taht-ı kefâletlerinde bulunmak ve zabt olunan mahaller kemâ-kân taht-ı zabtımızda kalmak üzere altı ay müddetle bir mütâreke akdi tensîb kılınmış olduğundan şu sûret seffr-i mumâ-ileyhle diğerlerine tebliğ olundu. Netîcesi ba'dehu arz olunur, mütârekenin ol vechle akdi hâlinde zuafâ-yı askeriyeyi ile efrâd-ı cedîde ileri harbde yorulmuş ve tebdîli lâzım gelmiş olan taburları mevâki-i harbiyenin gayrı mahallerde bulunan taburlarla mübâdele etmek ve fırkaların kâffe-i levâzımatını suret-i mükemmelde ihzâr ve tedâbir-i ihtiyâtiyeyi mümkün olduğu kadar icrâ eylemek kimi mevâdın mevki'-i fi'le isâli ve mevâki'-i harbiyedeki askerin bir kısmının muvakkaten civâr mahallere nakli belki ve Rumelili olanların memleketlerine iâdesi haklarında hüküm zaman ve maslahata göre icâb-ı hâllin icrâsı dahi cümleten tasavvuratdandır efendim.

OSK
Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-5

Belge No : 2847

Serdâr-ı Ekremiye (Başkomutanlık Makamına)

Telgraf

9 Ekim 1876 tarihli telgrafı aldım. Barış şartlarının kararlaştırılması için bir ay süreyle bir mütareke daha imzalanması İngiltereli tarafından teklif olunmuştu. Mütarekenin devletçe sakıncası belirlenmiş ise de şu teklif Rusyalının hissedilen kötü niyetini gerçekleştirmesine sebebiyet verilmemesi görüşüne dayandığı ve Rusya'nın amaçlarından biri de Batum Sancağı'nı ele geçirmek olduğundan, yine İngiltereliler tarafından gizlice bildirilmesi ve mütareke kabul edilmişse bile tümenlerimizin harekât ve davranışlarına göre bir şey elde edilemeyeceği anlaşılması ve daha sonra bir ayda mütareke kabul olunmadığı hâlde dönüşü hakkında Lord Davit'den özel olarak aldığı telgrafı İngiltere elçisi göstererek kesin cevap istemesi üzerine, dünkü salı günü Bâb-ı Alî'de bir genel meclis toplanmış ve bu mecliste yapılan görüşmeler sonunda bir aydan sonra kış basarak askerî harekât yapılamayacağından, Sırplılarla Dağlıların karşı hareket kararları meydana gelmemesi, altı devletin kefaletleri altında bulunmak ve ele geçirilen bölgeler önceden olduğu gibi zabtımız altında kalmak üzere altı ay süreyle bir mütareke imzalanması uygun görüldüğünden şu suret bu elçiyle diğerlerine bildirildi, sonucu ayrıca arz olunur. Mütarekenin bu şekilde imzalanması hâlinde eski ve yeni erler ileri harbde yorulmuş ve değiştirilmesi gerekli olan taburlar savaş mevkilerinin dışındaki mahallerde bulunan taburlarla değiştirmek ve tümenlerin bütün ihtiyaçlarını mükemmel olarak hazırlamak ve ihtiyat tedbirlerini mümkün olduğu kadar almak, bazı maddeleri yerine getirmek ve savaş mevkilerindeki askerin bir kısmının geçici olarak civar bölgeler nakli ve Rumelili olanların memleketlerine iadesi hakkında zamana ve duruma göre gereğinin yapılması plânlanmaktadır efendim.

OSK
Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-5

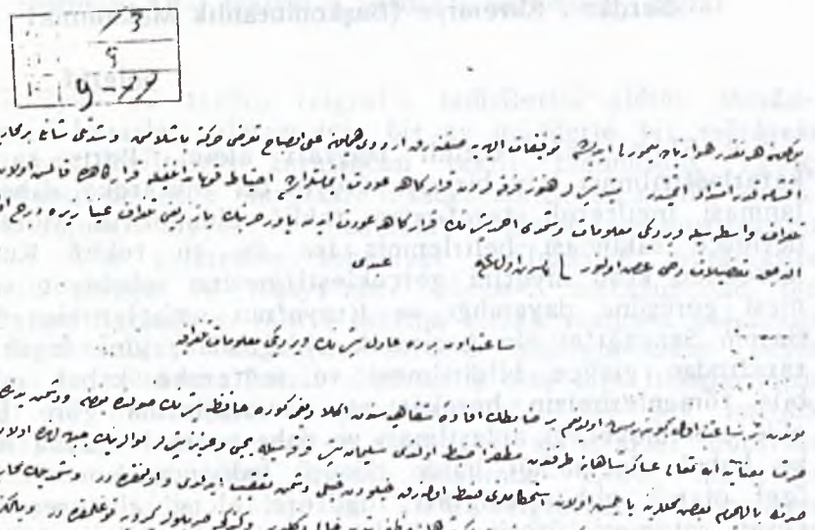

Bu gün her ne kadar hava ziyâde yağmurlu idiyse de tevfikât-ı ileyhiyeye sığınarak ordu-yi hümâyûn ale-s-sabah taarruzî harekete başlamış ve şiddetli şanlı bir muhârebe vuku' bularak akşama kadar imtidâd etmişdir. Müşir paşalar henüz fırkalardan karargâha avdet etmemişler ise de ihtiyât kumandanlığıyla karargâhda kalmış olan Ferik Adil Paşa'nın telgraf vâsıtasıyla verdiği ma'lûmat ve şimdi Ahmed Paşa'nın karargâha avdet eden yâverinin yazdığı telgraf aynen zîre derc olunmuşdur ve muahharen alınacak tafsilât dahi arz olunur.

7 Teşrîn-i Evvel 92 Abdi

Saat on birde Adil Paşa'nın verdiği ma'lûmat-ı telgrafiye

Bundan bir saat evvel göndermiş olduğum bir zâbitin ifâde-i şifâhiyesinden anladığıma göre Hafız Paşa'nın solunda bulunan ve düşmân yedinde olan kubbe ormanlı sırta bir inâyet Allah-ü Teâlâ asâkir-i şâhâne tarafından muzafferen zabt olundu. Süleyman Paşa Fırkası'yla Yahya ve Aziz Paşalar Livâlarının cephelerinde olan müteselsil büyük sırta bil-hücûm bazı mahallerine yapılmış olan istihkâmları zabt olunarak hayliden hayli düşmân ta'kîb edildi ve olunmakdadır. Ve şimdilik muhârebe o cihetdedir. Şimdi tekrar adam gönderdim. Daha gelmedi. Ve bizim asâkir-i şâhâne-i muzafferiyedden hâli değildir. Ve gitdikçe Sırblılar geriye kovulmakdadır. Ve yalnız Hafız Paşa Fırkası'yla Selâmi Paşa Livâsı beynindeki düşmânın telefâtı ikibinden ziyâde olduğu tahakkuk etmişdir. Ve yağmur da şimdicik biraz teskin oldu. Ve ova da yalnız top muhârebesi oluyor ise de pek o kadar değil aralık aralık oluyor. Köprü başında iki kere nöbetim oldu. Avcılar tarafından biri on beş dakika kadar biri kırk dakika kadar şimdi topçu livâsı Mustafa Paşa geldi ifâdesine nazaran düşman iki ateş arasında kaldığı için çok telefât vermiş ve şimdi o tepelerden öte yüze biraz asâkir-i şâhâne istemişler ve Vir'e sürmek de imişler.

7 Teşrîn-i Evvel 92 Adil

Şimdi saat bir buçukda Ahmed Paşa'nın Yaveri Rıza Bey'den alınan ma'lûmât-ı telgrafiye.

Bu günkü muhârebede Hafız Paşa'nın bulunduğu sırtlar ve mezkûr sırtların ilerisindeki büyük ormanlı sırtlar kâmilen

zabt olundu. Ve düşmân asâkir-i şâhânenin savletine dayanamayıb âdeti vechle telefât ile ellerindeki tüfenklerini bırakarak kaçdılar. Düşmânın bir vakitden beri kemâl-i kerimetle mükemmel sûretle yapdığı on üç aded büyük ve münferit istihkâmlarda üç saat bile mukâvemet edemedi. Ordu-yi Hûmâyûnun bu günkü muzafferiyeti pek revnaklıdır. Ve sebkat eden bunca muzafferiyetlere (okunamadı) her vakit olduğu gibi bu kere dahi bir çok yağmurluk palaska çanta tüfenk ve sâire iğtinâm olundu. Ve düşmân zâbitânının on beş kadar binek hayvânıyla bir hayli yük cephâne ve bir hayvân yükü eczâ takımı askerin yed-i iğtinâmına geçdi ve birisi zâbit olmak üzere on esir der-dest olundu. Şimdi Kumandan Paşa Hazretleri Mirliva Yahya Paşa'nın tabiyesi etrafında bulunan fırkalardan müsâvi bu'dde bulunduğundan oradan evâmir-i mukteziye neşri ve bazı tertibât icrâsıyla meşgul bulunduklarından şimdicik bu kadarcık ma'lûmât vermeye bendenizi me'mûr edib telgrafhaneye gönderdiler.

7 Teşrîn-i Evvel 92
Rıza

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 95
Belge : 95

Bu gün hava oldukça yağmurlu olmasına rağmen, Allah'ın yardımına sığınarak ordumuz sabahtan taarruzî harekete başlamış ve şiddetli, şanlı bir muharebe yapılarak akşama kadar devam etmiştir. Mareşal paşalar henüz tümenlerden karargâha dönmemişlerse de ihtiyat komutanlığıyla karargâhta kalmış olan Korgeneral Adil Paşa'nın telgrafla verdiği bilgi ve şimdi Ahmet Paşa'nın karargâha dönen yaverinin yazdığı telgraf, aynen aşağıda sunulmuş ve sonra alınacak bilgiler de arz olunur.

19 Ekim 1876
Abdi

Saat on birde Adil Paşa'nın verdiği bilgiyi içeren telgraf bundan bir saat önce göndermiş olduğum, bir subayın söylediklerinden anladığıma göre, Hafız Paşa'nın solunda bulunan ve düşman elinde olan kubbe, ormanlı sırt Allah'ın yardımıyla askerlerimiz tarafından başarıyla ele geçirildi. Süleyman Paşa Tümeni'yle Yahya ve Aziz Paşalar tugaylarının, cephelerinde olan birbirini takib eden büyük sırta saldırarak bazı bölgelerine yapılmış olan istihkamları ele geçirerek oldukça düşman takip edildi ve edilmektedir. Şimdilik muharebe o yöndedir. Şimdi tekrar adam gönderdim, daha gelmedi ve bizim askerin başarısı boşuna değildir ve gittikçe Sırplar geriye kovulmaktadırlar. Yalnız Hafız Paşa Tümeni'yle Selâmi Paşa Tugayı arasındaki düşmanın can kaybı iki binden fazla olduğu anlaşılmıştır. Yağmur şimdilik biraz durdu. Ovada yalnız top muharebesi oluyorsa da pek o kadar değil aralık aralık oluyor. Köprü başında iki defa nöbetim oldu. Avcılar tarafından biri on beş dakika biri kırk dakika kadar şimdi topçu tugayı Mustafa Paşa geldi ifadesine göre düşman iki ateş arasında kaldığı için çok can kaybı vermiş ve şimdi o tepelerden öte yüze biraz Osmanlı askeri istemişler ve Vir'e sürmekde imişler.

19 Ekim 1876
Adil

Şimdi saat bir buçukta Ahmet Paşa'nın yaveri Rıza Bey'den alınan bilgiyi içeren telgraf.

Bu günkü muharebede, Hafız Paşa'nın bulunduğu sırtlar ve bu sırtların ilerisindeki büyük ormanlı sırtlar tamamen ele geçirildi. Ve düşman Osmanlı askerinin hücumuna dayanamayıb

Belge No : 2848

âdeti olduğu üzere ölüleri ile ellerindeki tüfeklerini bırakarak kaçtılar. Düşmanın bir zamandan beri mükemmel şekilde yaptığı on üç tane büyük ve müstakil istihkamlar da üç saat bile dayanamadı. Ordumuzun bu günkü başarısı pek parlaktır ve elde edilen bunca başarılarda ve her zaman olduğu gibi bu defa da bir çok yağmurluk, palaska, çanta, tüfek vs. ele geçirildi. Düşman subaylarının on beş kadar binek hayvanıyla bir hayli yük, cephane ve bir hayvan yükü ecza takımı askerin eline geçti. Birisi subay olmak üzere on esir yakalandı. Şimdi Komutan Paşa Hazretleri Tuğgeneral Yahya Paşa'nın tabyası etrafında bulunan tümenlerden eşit uzaklıkta bulunduğundan oradan gerekli emirlerin yayınlanması ve bazı düzenlemeler yapmakla uğraştıklarından, şimdi bu kadar bilgi vermeye beni memur edip telgrafhaneye gönderdiler.

19 Ekim 1876
Rıza

OSK
Kutu : 8
Gömlek : 95
Belge : 95

Belge No : 2849

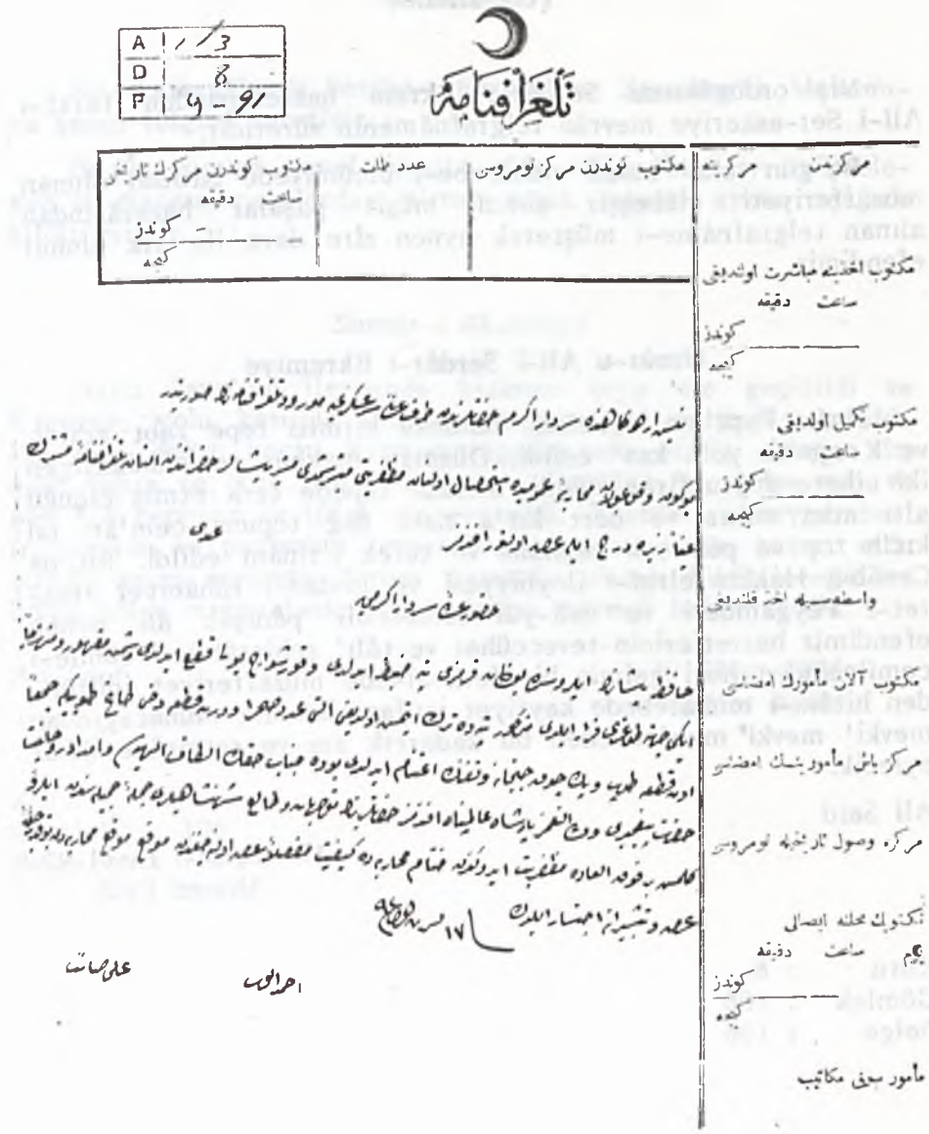

Belge No : 2849

Telgrafnâme

Niş ordugâhında Serdâr-ı Ekrem hazretlerinden taraf-ı Alî-i Ser-askeriye mevrûd telgrafnâmenin sûretidir.

Bu gün vuku' bulan muhârebe-i umûmiyede istihsâl olunan muzafferiyeti mübeşşir şimdi müşir paşalar hazerâtından alınan telgrafnâme-i müşterek aynen zîre derc ile arz olunur efendimiz.

Huzûr-u Alî-i Serdâr-ı Ekremiye

Hafız Paşa'nın ilerisinde bulunan kırmızı tepe zabt edildi, ve Kruşovac yolu kat' edildi. Düşmân makhûr ve münhezimen iki cihete doğru firâr eyledi, mezkûr tepede terk etmiş olduğu altı adet sahra ve dört kıt'a dahi dağ topuna cem'an on kıt'a top ve pek çok cephâne ve tüfek i'tinâm edildi. Bu da Cenâb-ı Hakkın eltaf-ı ileyhiyyesi ve imdâd-ı rûhâniyet Hazret-i Peygamberi ve veli-yül nimetimiz pâdişâh âli penâh efendimiz hazretlerinin teveccühat ve tâli' şehinşâhileri cümle-i cemîlesinden ileri gelmiş bir fevk-al-âde muzafferiyet idüğünden hitâm-ı muhârebede keyfiyet mufassalan arz olunacağından mevki' mevki' muhârebeden bu kadarcık arz ve tebşirâne ihbâr eyledik.

Ali Said

17 Teşrin-i Evvel 92
Ahmed Eyüb

Kutu : 8
Gömlek : 106
Belge : 106

Belge No : 2849

Telgraf

Niş Karargâhında Serdar-ı Ekrem'den Seraskerlik Makamına gelen telgraf suretidir.

Bugün yapılan genel savaşta elde edilen başarıyı müjdeleyen ve mareşal paşalardan alınan ortak telgraf aynen aşağıda bildirilmiştir.

Serdar-ı Ekremiye

Hafız Paşa'nın ilerisinde bulunan tepe ele geçirildi ve Kruşovac yolu kesildi. Düşman bozguna uğramış bir şekilde iki yöne doğru kaçtı. Kırmızı tepede terk etmiş olduğu altı adet sahra ve dört parça dağ topu, toplam on parça top ve pek çok cephane ve tüfek ele geçirildi. Allah'ın ve Peygamber'in yardımı ve padişahın teveccühleri sonucu üstün başarı elde edildi, savaş sonunda durum ayrıntılı olarak bildirileceğinden bölge bölge muharebeden bu kadarcık müjdeli haber verdik.

Ali Said

29 Ekim 1876
Ahmet Eyüb

Kutu : 8
Gömlek : 106
Belge : 106

Posta ve Telgraf Nezâret-i Behiyyesi

Bosna ve Hersek ve Yenipazar taraflarından husûsât-ı mühimme-i askeriyeye ve husûsiyle muzafferiyâta dâir yazılan telgrafnâmelerin vürûdu te'hir etmekde olub husûsiyle Yenipazar Kumandanlığı'nın muzafferiyâta dâir yaverden keşîde eylediği 12 Teşrin-i Evvel 92 tarihli telgrafnâmesi bu akşam vâsıl olmuş ve bu misüllü ehemmiyetli zamanlarda muhâberât-ı mühimme-i askeriyeyi mutazammın telgrafların saati saatine ve belki dakikası dakikasına mahallerine isâl-i lâzimeden ve telgrafın vaz'-ı aslisi îcâbından olduğu hâlde günlerce te'hirât vuku'una derecelerde muceb-i mes'uliyet-i şedîde olacağı ta'rifden müstagni ve artık bu gibi te'hirâtın men'i tekrar vuku' sebeb olanların tebdiliyle beraber haklarında mücâzât-ı müessere icrâsını mütevaffık idüğü bedihi olmagla seriân bi-t-tahkik îcâbının icrâ ve i'tâsı husûsuna hürriyet buyrulması bâbında.

10 şubat 93 yazılmıştır

Kutu : 17
Gömlek : 92
Belge : 92

Belge No : 2850

Posta ve Telgraf Nezaretine

Bosna Hersek ve Yenipazar taraflarından önemli askerî konular ve askerî başarılara ait yazılan telgrafların gelişi geciktiğinden özellikle Yenipazar komutanlığının zaferle ilgili, yaver aracılığıyla yazdırdığı 24 Ekim 1876 tarihli telgraf bu akşam ulaştı. Bunun için kritik zamanlarda önemli askerî haberleşmeleri içeren telgrafların saati saatine ve belki dakikası dakikasına ulaştırılması gerektiği hâlde günlerce gecikmelerin sorumluluğunun ağır olacağını tarife gerek yok. Artık bu gibi gecikmelere neden olanların değiştirilmesiyle beraber haklarında cezaî işlem yapılacağı açık olmakla acilen gereğinin yapılması konusunda izin verilmesi

29 Ekim 1876

Kutu : 17
Gömlek : 92
Belge : 92

Belge No : 2851

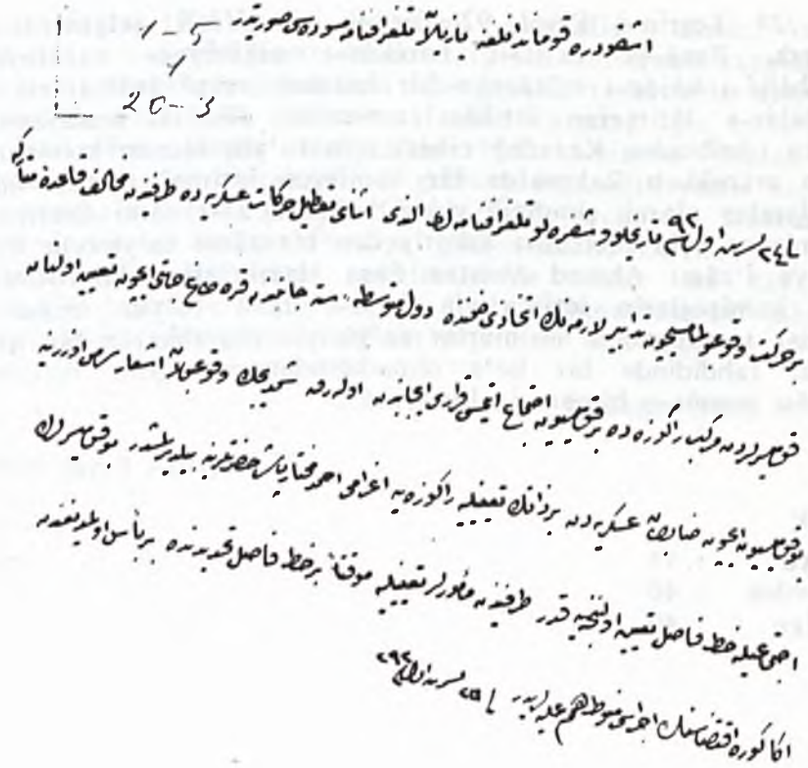

Belge No : 2851

İşkodra Kumandanlığına Yazılan Telgrafnâme Müsveddesi Sûretidir

24 Teşrin-i Evvel 92 tarihli ve şifreli telgrafnâmeler alındı. Esnâ-yı ta'tîl-i harekât-ı askeriyede tarafeynden muhâlif-i kâide-i mütâreke bir hareket vuku' bulmaması için tedâbir-i lâzimenin ittihâzı zımnında düvel-i mutavassıta-i sitte cânibinden Karadağ ciheti için ta'yîn olunan komiserlerden mürekkeb Rakoza'da bir komisyon ictima' etmesi kararı îcâbından olarak şimdicik vuku' bulan iş'ar-ı sâmi üzerine bu komisyon için zâbitân-ı askeriyeden bir zâtın ta'yîniyle Rakoza'ya i'zâmı Ahmed Muhtar Paşa Hazretlerine bildirilmişdir. Bu komiserlerin ictima'iyla hatt-ı fâsıl ta'yîn olununcaya kadar tarafeynden me'mûrlar ta'yîniyle muvakkaten bir hatt-ı fâsıl tahdidinde bir be's olmadığından ona göre iktizâsının icrâsı menût-u himem-i aliyeleridir.

25 Teşrîn-i Evvel 292

OSK
Kutu : 11
Gömlek : 40
Belge : 40

Belge No : 2851

İşkodra Komutanlığına Yazılan Telgraf Müsveddesi Sûretidir

5 Kasım 1876 tarihli ve şifreli telgraflar alındı. Askerî harekâta ara verildiği sırada iki taraftan mütareke kurallarına aykırı bir hareket yapılmaması için gerekli tedbirlerin alınması konusunda aracı altı devlet tarafından Karadağ için belirlenen komiserlerden oluşan Rakoza'da bir komisyon toplanması kararı gereğinden olarak, şimdi gelen sadrazamlık yazısı üzerine bu komisyon için subaylardan birinin tayiniyle Rakoza'ya gelmesi Ahmed Muhtar Paşa'ya bildirilmiştir. Bu komiserlerin toplanmasıyla ara hattı belirleninceye kadar iki taraftan memurlar tayiniyle geçici bir ara hattı çizilmesinde bir sakınca olmadığından, ona göre gereğinin yapılması size bağlıdır.

6 Kasım 1876

OSK
Kutu : 11
Gömlek : 40
Belge : 40

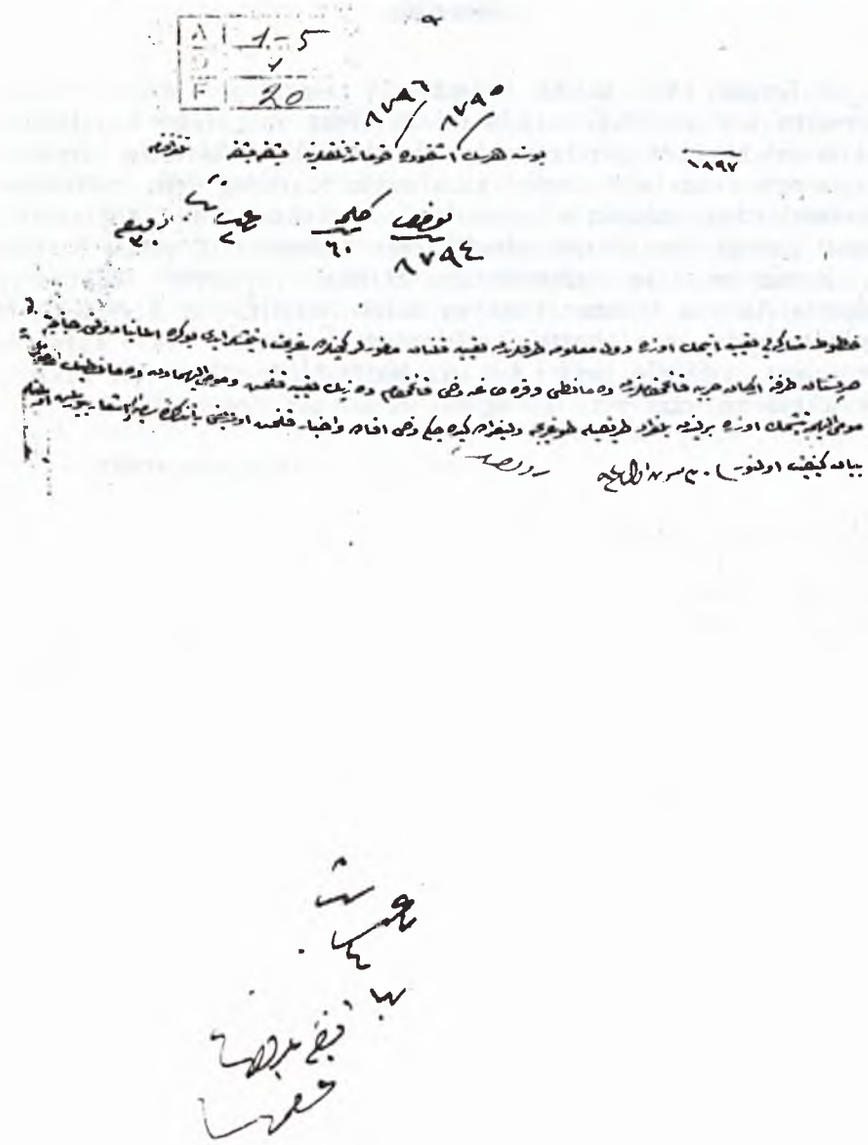

Bosna Hersek İşkodra Kumandanlıklarına

Başka başka telgrafnâme

Hutût-u mütârekeyi ta'yîn etmek üzere düvel-i ma'lûme taraflarından ta'yîn kılınan me'mûrlar geçenlerde azîmet etmişler idi. Bu kere Almanya Devleti cânib-i âlîsinden Sırbistan tarafına erkân-ı harbiye kaimakamlarından Dö Manti ve Karadağ'a dahi Kaimakam Dö Zik ta'yîn kılınmış ve mûmâileyh'den Dö Manti'nin me'mûr-u mûmâileyhe yetişmek üzere Berlin'den Belgrad târikiyle doğruca Deligrad'a gideceği dahi ifâde ve ihbâr kılınmış olduğu bâ-tezkere-i sâmiye iş'âr buyrulmuş olmakla beyân-ı keyfiyet olunur.

30 Teşrîn-i Evvel 92

OSK

Kutu : 11
Gömlek : 37
Belge : 37

Belge No : 2852

Bosna Hersek, İşkodra Komutanlıklarına

Başka başka telgraf

Mütareke sınırlarını belirlemek için bilinen devletler tarafından seçilen memurlar geçenlerde gelmişlerdi. Bu defa Almanya'dan Sırbistan tarafına kurmay yarbaylardan Dö Manti ve Karadağ'a da Yarbay Dö Zik tayin edilmiş, bunlardan Dö Manti'nin bu göreve yetişmek için Berlin'den Belgrad yoluyla doğruca Deligrad'a gideceği yazı ile sadrazamlık makamına bildirilir.

11 Kasım 1876

OSK

Kutu : 11
Gömlek : 37
Belge : 37

Belge No : 2853

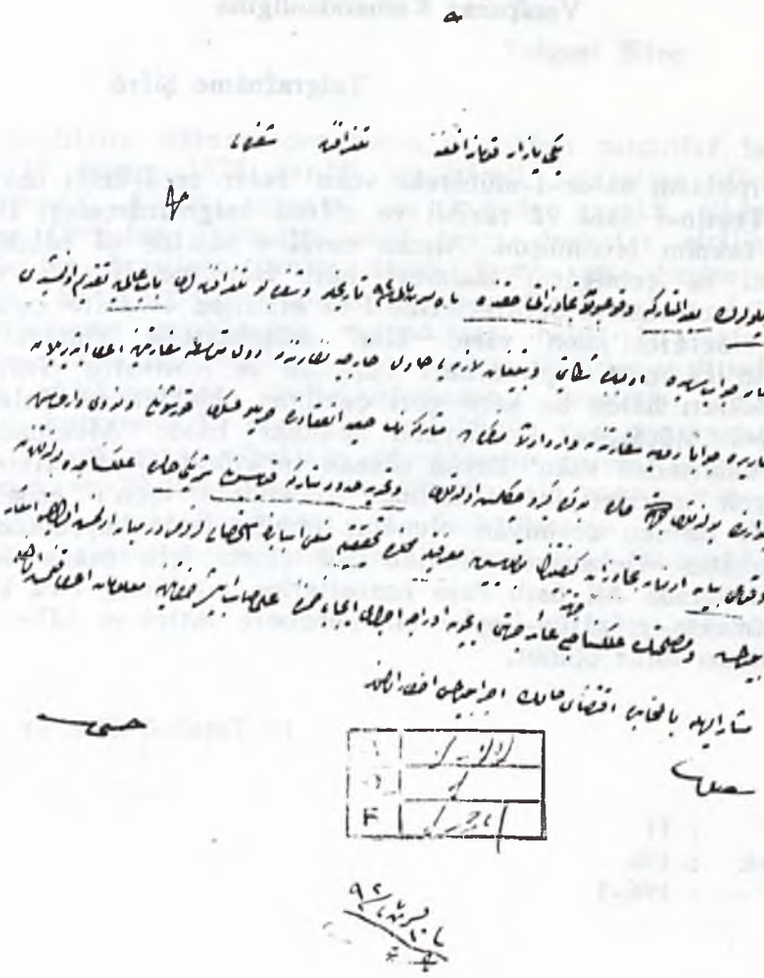

Belge No : 2853

Yenipazar Kumandanlığına

Telgrafnâme Şifre

Sırplıların ba'de-l-mütâreke vuku' bulan tecâvüzâtı hakkında 5 Teşrîn-i Sânî 92 tarihli ve şifreli telgrafnâmeleri Bâb-ı Alîye takdîm olunmuşdu. Alınan cevâb-ı sâmîde ol bâbda ve şikâyeti ve tebligât-ı lâzimeyi hâvi Hâriciye Nezâreti'nden düvel-i mutavassıta sefâretlerine i'tâ ettirilen tekârire cevâben Rusya Sefâreti'nden vârid olan müzekkirede mütârekenin hin-i in'ikâdında Sırplı askeri Kurşunlu ve Novivaroş civârında bulundukları hâlde bu kere geri çekilmiş oldukları ve Tahdîd-i Hudûd-u Mütâreke Komisyonu şimdiki hâlde Aleksnace'de bulunduklarından vuku' beyân olunan tecâvüzât keyfiyetinin bu komisyon mârifetiyle mahallinde tahkîkiyle men'i esbâbının istihsâli lüzûmu dermiyân olunmuş olduğu iş'âr buyrulmuş ve musâlahâtın Aleksnace cihetine aid ciheti için oraca icrâsı îcâbı zımnında Ali Saib Paşa hazretlerine ma'lûmat i'tâ kılınmış olmakla müşârün-ileyhe bil-muhâbere iktizâ-yı hâlin icrâ buyrulması ihtâr olunur.

10 Teşrîn-i Sânî 92

Kutu : 11
Gömlek : 196
Belge : 196-1

Belge No : 2853

Yenipazar Komutanlığına

Telgraf Şifre

Sırplıların mütarekeden sonra yaptıkları saldırılar hakkındaki 17 Kasım 1876 tarihli ve şifreli telgraflar hükûmete sunulmuştu. Alınan cevapta, bu konuda gerekli şikâyetleri içeren (Dışişleri Bakanlığı'ndan) aracı devletler elçiliklerine gönderilen önerilere cevap olarak Rusya elçiliğinden gelen yazıda, mütarekenin imzalandığı zaman Sırplı askeri Kurşunlu ve Növivaroş yakınlarında bulundukları hâlde bu defa geri çekilmiş oldukları ve Mütareke Sınırını Belirleme Komisyonu şimdi Aleksnace'de bulunduklarından, yapıldığı açıklanan saldırı durumunun bu komisyon aracılığıyla yerinde araştırılmasıyla, yasaklanma sebebinin öğrenilmesi gereği açık olduğu yazılmış ve barışın Aleksnace yönüne ait kısmı için oraca yapılması gereği konusunda Ali Saib Paşa'ya bilgi verilmiş olmakla haberleşilerek gereğinin yapılması ihtar olunur.

22 Kasım 1876

Kutu : 11
Gömlek : 196
Belge : 196-1

Belge No : 2854

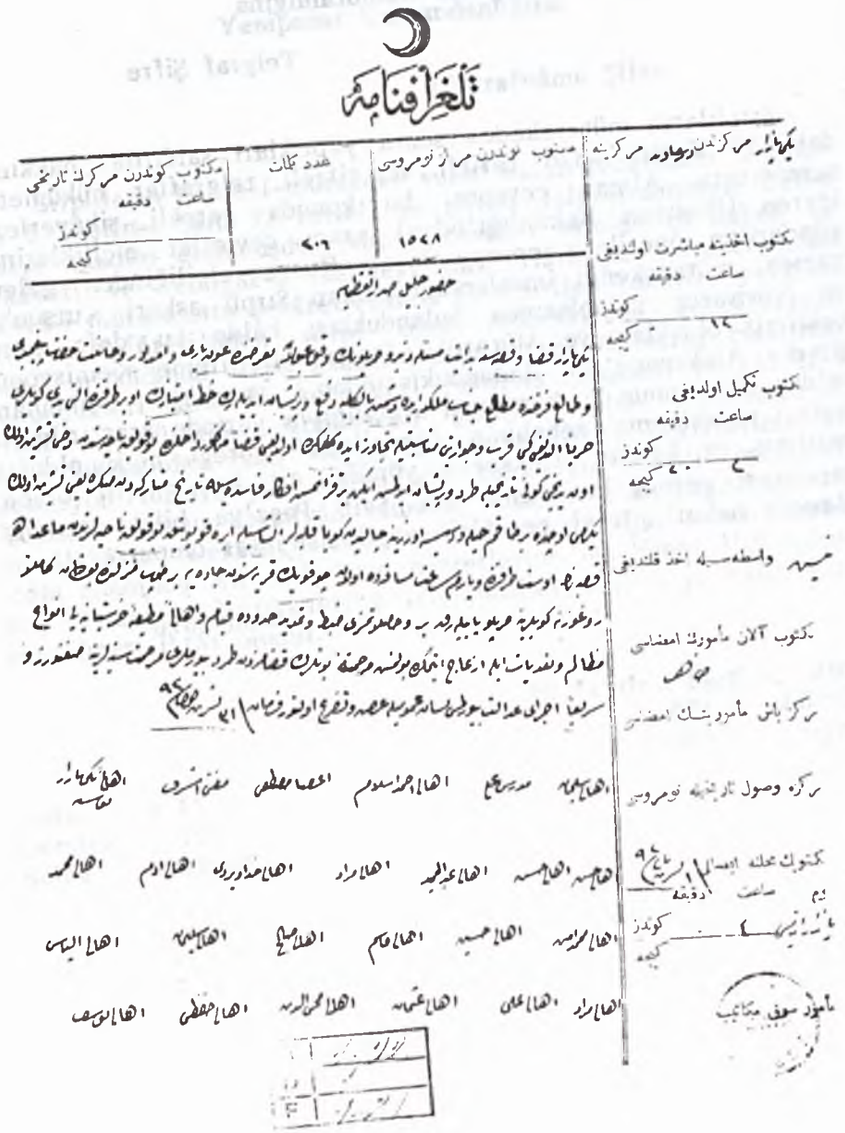

Belge No : 2854

Telgrafnâme
Huzûr-u Celîl-i Sadâret-i Uzmâya

Yenipazar kaza ve kasabasına bidâyet-i mes'eleden beri Sırplının vuku' bulan taarruzunda avn-i bâri ve imdâd-ı rûhâniyet hazret-i peygamberi ve tâli'-i ferhûnde muttali' cenâb-ı mülkdâride düşmân bil-külliye def' ve perişân edilerek hatt-ı imtiyâzın öbür tarafında altı yedi köyleri harben alındığı gibi Kurb ve civârını münâsebetiyle tecâvüz edegelmekde olduğu kaza-yı mezkûr dâhilinde Bukovik nahiyesinden dahi teşrîn-i evvelin on yedinci günü tarihiyle tard ve perişân edilmiş iken yer kazanmış efkâr-ı fâsidesiyle tarih-i mütârekeden sonra yani teşrîn-i evvelin yirmi üçünde birtakım hile ve desise üzerine çalıdan güya kulübeler inşasıyla İbrekuponik Bukovik nahiyelerinden maada kasabanın üst tarafında ve yarım saat mesâfede olan Çukovik karyesinden caddeye bir top menzilinde bulunan kâmilen Rugozne köylerine Sırplı yayılarak ber hâsılatımızı zabt ve temdîd-i hudûda kıyâm ve ahâli-i mutîa-i Hristiyaniyayı enva' mezâlim ve teaddiyât ile iz'âc etmekte bulunmuş merhameten bunların kazamızdan tard buyurmaları merhamet-i seviyyelerine sığınırız. Serian icrâ-yı adâlet buyrulması lisân-ı umûmiyle arz ve teferru' olunur. Ferman. 31

11 Teşrin-i Evvel 92 Ahali Süleyman Müderris Ali Ahali Ahmed İslam (okunamadı) Mustafa Müftü Eşref Ahali-i Yenipazar Bosna Ahali Hasan Ahali Hasan Ahali Abdulhamid Ahali Murad Ahali Hüdaverdi Ahali Adem Ahali Mehmed Ahali Mehmed Emin Ahali Hüseyin Ahali Kasım Ahnali Salih Ahali Süleyman Ahali İlyas Ahali Murad Ahali Ali Ahali Osman Ahali Muhiddin Ahali Hıfzı Ahali Yusuf

II Teşrîn-i Sânî 92

Kutu : 11
Gömlek : 190
Belge : 190

Belge No : 2854

23 Kasım 1876

Telgraf

Sadrazamlık Makamına

Yenipazar kaza ve kasabasına sorunun ilk başlangıcından beri Sırpların yaptıkları taarruzda Allah'ın ve Peygamberin yardımıyla düşman tamamen perişan edilerek imtiyaz hattının diğer tarafında altı yedi köyün savaşarak alındığı gibi, yakın bölge olması dolayısıyla tecavüz etmekte olduğu bu kazalar içinde Bukovik nahiyesinden de Ekim'in 29'unda geri püskürtülmüş ve perişan edilmişlerdir. Ancak -akıllarındaki kötü düşünceleriyle- mütareke tarihinden sonra yani, 4 Kasım 1876'da bir takım hile üzerine çalıdan güya kulübeler yaparak İbrekuponik Bukovik nahiyelerinden başka, kasabanın üst tarafında ve yarım saat mesafede olan Çukovik köyünden caddeye bir top menzilinde bulunan tamamen Rugozne köylerine Sırplar yayılarak önceden elde ettiklerimizi zabt edip, sınıra saldırmış ve itaat eden Hristiyan halka eziyet edip rahatsızlık verdiğinden, bunların kazamızdan uzaklaştırılması konusunda merhametinize sığınırız. Acilen adaletin sağlanmasını hep birlikte arz ederiz.

12 Kasım 1876

Halktan Süleyman, Müderris Ali, halktan Ahmed İslam, Mustafa, Müftü Eşref, Yenipazar ve Bosna halkı, halktan Hasan, halktan Hasan, halktan Abdülhamid, halktan Murat, halktan Hüdaverdi, halktan Adem, halktan Mehmet, halktan Mehmet Emin, halktan Hüseyin, halktan Kasım, halktan Salih, halktan Süleyman, halktan İlyas, halktan Murat, halktan Ali, halktan Osman, halktan Muhiddin, halktan Hıfzı, halktan Yusuf

23 Kasım 1876

Kutu : 11
Gömlek : 190
Belge : 190

Belge No : 2855

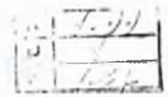

Belge No : 2855

Taraf-ı Vâlâ-yı Ser-Askeriye

Devletlû Atûfetlû Efendim Hazretleri

Sırplıların mütârekeden sonra Bukovik nahiyesine bilâ-harb tecâvüzle Çukovik ve Lübozne karyelerinde kulübeler inşâ eylemiş olduklarını ve ol bâbda ba'zı ifâdeyi havi Yenipazar Mutasarrıflığı'ndan vârid olan tahrîrât-ı melfuf mazbata ve arz-ı hal ile beraber irsâl-i sûy-i sânî-i sipehdârileri kılınan bunların bâ'de-l-mütâreke tecâvüzâtı tahdîd olunacak hatt-ı fâsılı kendilerine münâsib nikattan tutmak için olduğunda iştibâh olmayıb şu hâlde onları ilerlemekten men edebilecek esbâba teşebbüsle beraber tecâvüz edenler âdeta haydut fırkaları demek olmasıyla bunları def' ve tard eylemek umûr-u mukteziden olduğundan ve ol havalinin ekser cihetinde kuvve-i cünûdiyye mevcûd bulunduğundan îcâbât-ı seriâsının icrâsı bâb'ında irâde efendimindir.

20 Teşrîn-i Sânî 92

Kutu : 11
Gömlek : 198
Belge : 198

Belge No : 2855

Seraskerlik Makamına

Sırplıların mütarekeden sonra Bukovik nahiyesine savaşmaksızın tecavüzle Çukovik ve Lübozne köylerinde kulübeler yaptıkları ve bununla ilgili bazı bilgileri içeren Yenipazar Mutasarrıflığı'ndan gelen kapalı yazının da seraskerliğe gönderilmesi, bunların mütarekeden sonra tecavüzlerini sınırlayacak ara hattını kendilerine uygun noktalardan tutmak için çalışacaklarından şüphe etmeyip, onların ilerlemelerini engelleyebilecek nedenlere teşebbüsle beraber tecavüz edenler adeta haydut tümenleri diyerek bunları uzaklaştırıp, püskürtmenin gerekli işlerden olması ve o bölgenin çoğu yönünde askerî kuvvetler olduğundan, gereğinin hızla yapılması konusunda irade efendimizindir.

2 Aralık 1876

Kutu : 11
Gömlek : 198
Belge : 198

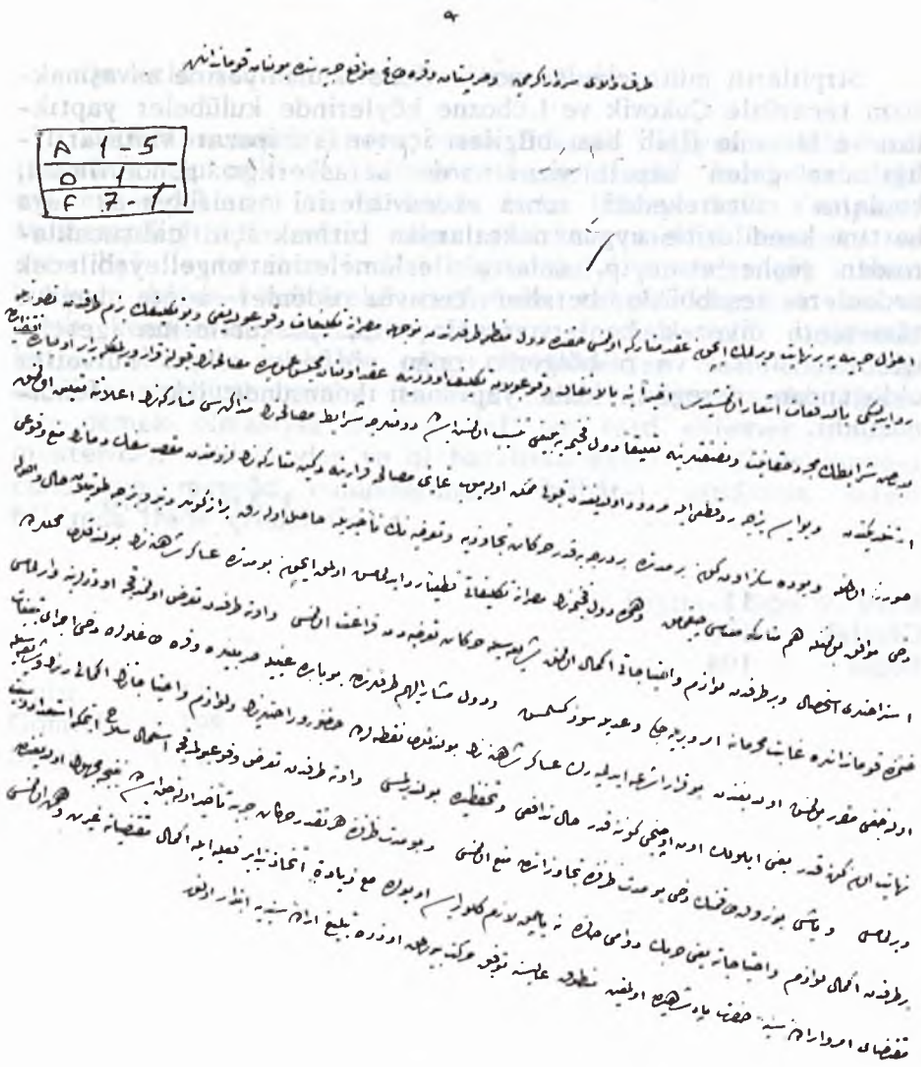

Taraf-ı Vâlâ-yı Serdâr-Ekremiye ve Sırbistan ve Karadağ Mevâki-i Harbiyesinde Bulunan Kumandanlar

Ahvâl-i harbiyeye bir nihâyet verilmek için akd-i mütâreke olunması hakkında düvel-i muazzama taraflarından teveccühle musirrâne teklîfât vuku' bulduğu ve bu teklîfin bizim taraftan tasavvurâtla reddedildiği bi-d-de'fat (defalarca) iş'âr olunmuş idi. Ahiren yine bil-ittifak vuku' bulan teklif üzerine akd olunan meclis-i umûmîde musâlahanın kabûlüne karar verilmekle beraber ol bâbda iktizâ eden bazı şerâitin mücerred-i hakkâniyet ve nasfetlerine ta'liken düvel-i fehimeye tebliği tensîb olmuş ise de devletlerce şerâit-i musâlahanın müzâkeresi mütarekenin ilânına ta'lik olunmak istenildiğinden ve bu ise bizce redd-i kat'î ile merdûd olduğundan kabûlü mümkün olamayıb musâlaha kararına değin mütârekenin lüzûmundan maksad sefk-i dimâ'nın men' vuku'u sûreti olmakla ve bu da sekiz on gün bir müddette bir dereceye kadar harekât-ı tecâvüziye ve taarruziyenin te'hiriyle hâsıl olarak biraz günlerden beri bizce tutulan hâl ve usûle dahi muvaffak bulunmakla hem mütâreke manası çıkmamak ve hem de düvel-i fehîmenenin musirrâne teklifâtı kat'iyyen reddedilmemiş olmak için bu müddette asâkir-i şâhânenin bulundukları mahallerde istirâhatleri istihsâl ve bir taraftan levâzım ve ihtiyâcâtı ikmâl olunmak şâyiasıyla harekât-ı taarruziyeden ferâgat olunması ve öte taraftan taarruz olunmadıkça üzerlerine varılmaması zımnında kumandanlara gayet mahremâne emir verileceği va'diyle söz kesilmiş ve düvel-i müşârün-ileyhin taraflarından bu bâbda aynıyla Sırplılara ve Karadağlılara dahi icrâ-yı teblîgât olunacağı mukarrer bulunmuş olduğundan bu karar işâa edilmeyerek asâkir-i şâhânenin bulundukları noktalarda huzûr ve rahatlarının ve levâzım ve ihtiyâcâtının ikmâllerinin ve şer şâyiasıyla nihâyet on gün kadar yani Eylül'ün on üçüncü gününe kadar hâl-i tedâfüî ve tahaffuzide bulundurulması ve öte taraftan taarruz vuku' bulmadıkça isti'mâl-i silâh etmeye isti'dâd ve sebebiyet verilmemesi ve başıbozuk takımının dahi bu müddet zarfında tecâvüzzâttan men' olunması ve bu müddet zarfında her ne kadar harekât-ı harbiye te'hir olunacak ise de netîce mechûl olduğundan bir taraftan ikmâl-i levâzım ve ihtiyâcâta yani harbin devâmı hâlinde ne yapmak lâzım gelir ise o yolda maa-ziyâdetin ittihaz-ı tedâbir-i fi'liye ile ikmâl-i

mukteziyâne gayret ve himmet olunması mukteza-yi emr ve irâde-i senniyye hazret-i pâdişâhiden olmağın mantık-ı âlîsine tevfik-i hareket buyurmak üzere teblîğ irâde-i seviyyeye ibtidâr olunur.

OSK

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-2

Serdar-ı Ekremiye Sırbistan ve Karadağ Mevkiinde Bulunan Komutanlara

Savaşa son vermek için mütareke yapılması hakkında büyük devletler tarafından ısrarlı teklifler yapıldığı, tarafımızdan düşünülerek reddedildiği defalarca bildirilmiş idi. Daha sonra yine yapılan teklif üzerine oy birliği ile genel mecliste barışın kabulüne karar verilmekle beraber, bu konuda gerekli bazı şartların doğruluğuna bağlı olarak büyük devletlere bildirilmesi uygun görülmüş ise de devletlerce barış şartlarının görüşülmesi barışın ilânına bağlanmak istenildiğinden ve bu da bizce kesin reddedildiğinden, kabulü mümkün olmayıp asıl barış kararına kadar mütarekenin gereği olan kan dökülmesinin önlenmesidir. Bu da sekiz on gün gibi bir süre saldırı ve taarruzların ertelenmesiyle olur. Günlerdir bizim taarruzumuzun başarılı olması, hem mütareke anlamına gelmemesi ve hem de büyük devletlerin ısrarlı teklifleri kesinlikle reddedilmemiş olması için bu sürede Osmanlı askerinin bulundukları bölgelerde dinlenmeleri ve bir taraftan da gerekli ihtiyaçlarını tamamlanması şayiasıyla taarruz harekâtından vazgeçilmesi ve diğer taraftan taarruz yapılmadıkça üzerlerine varılmaması doğrultusunda komutanlara çok gizli emir verileceği vaadiyle söz verilmiş ve büyük devletler taraflarından bu yönde aynısının Sırplılara ve Karadağlılara da bildirileceği kararlaştırılmış olduğundan, bu karar herkese duyurulmayarak Osmanlı askerinin bulundukları noktalarda huzur ve rahatlarının ve gerekli ihtiyaçlarının tamamlanması şayiasıyla nihayet on gün kadar yani, Eylül'ün on üçüncü gününe kadar savunmada bulundurulması ve diğer taraftan taarruz yapılmadıkça silâh kullanılmaması ve buna neden olunmaması ve başıbozuk takımının da saldırılarının engellenmesi ve bu süre içinde her ne kadar harekât ertelenecek ise de sonuç belli olmadığından, bir taraftan gerekli malzemelerin tamamlanması yani, savaşın devamı hâlinde ne yapılması gerekirse o yolda fazlasıyla önlem alınmasıyla gerekli ihtiyaçların tamamlanmasına gayret olunması ve işe başlanması padişah iradesi gereğidir.

OSK

Kutu : 11
Gömlek : 14
Belge : 14-2

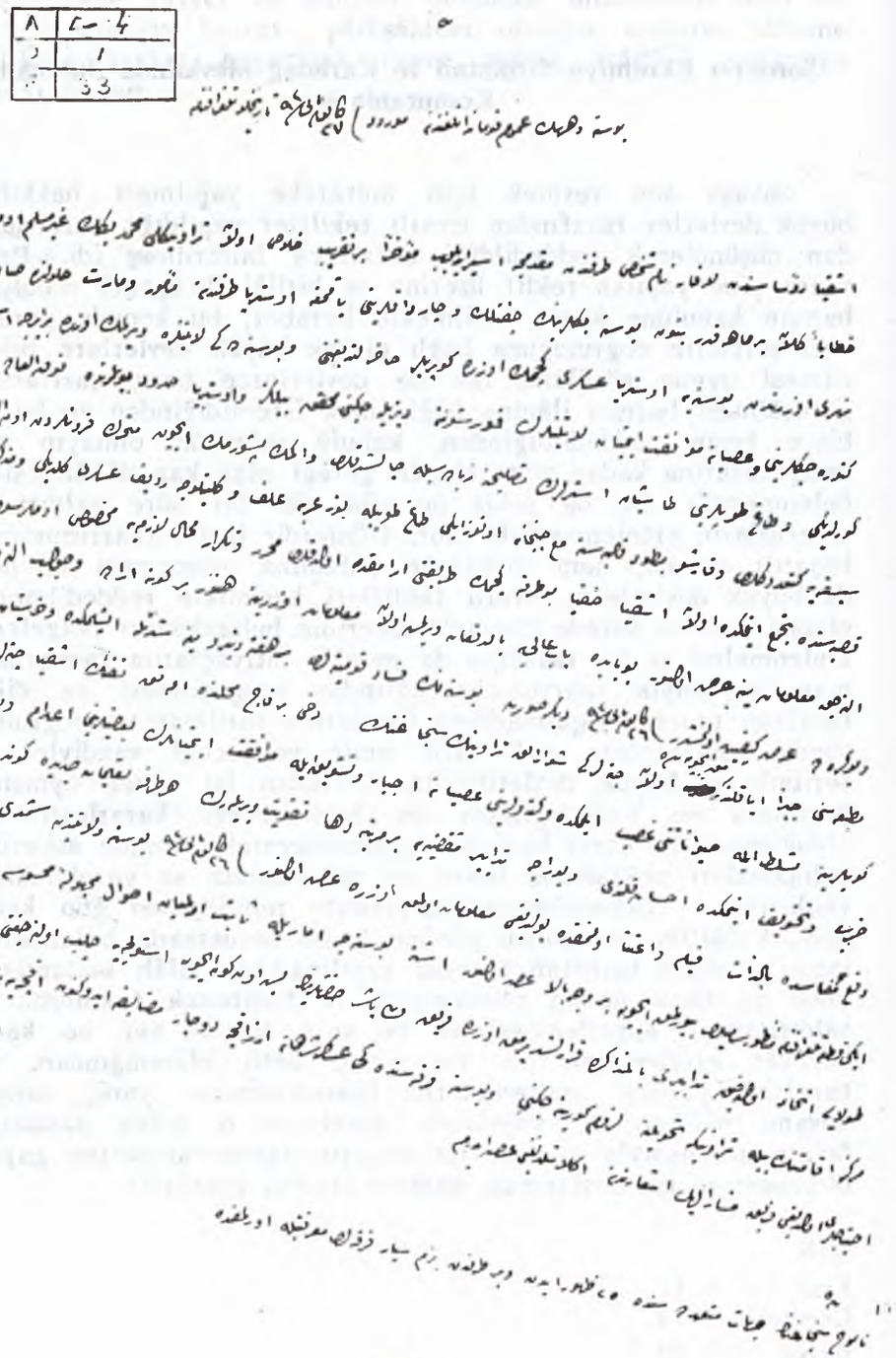

Bosna ve Hersek Umûm Kumandanlığından Mevrûd/27 Kânûn-ı Sânî 92 Tarihli Telgrafnâme

Eşkıya rüesâsından Lafar nâm şahıs tarafından mukaddemce esir edilip muahheren bir takrîb halâsı olan Travnik'li Mehmed Bey'in gayr-ı Müslim adamına hitâben gelen bir mâha kadar bütün Bosna beylerinin çiftlik ve çardaklarını yakmaya Avusturya tarafından me'mûr ve mart hulûlunda Save nehri üzerinden Bosna'ya Avusturya asâkiri geçmek üzere köprüler hazırlattığını ve Bosna'daki Lâtinlere verilmek üzere beraberce esliha getireceklerini ve isyâna muvaffakat etmeyen lâtinlerin kurşuna dizileceğini muhakkak biliniz ve Avusturya hudûd boylarında fevk-al-âde hazırlık görüldüğü ve dağ toplarını taşıyan esterlerin (okunamadı) ziyâdesiyle çalıştıkları ve ekmek pişirmek için müteharrik fırınlardan on altısını Siska'ya götürdükleri ve karşı Batur kasabasına ma'cebhâne otuz iki dağ topuyla yüz araba alef (hayvan yemi) ve külliyetlice redif askeri geldiği ve mezkûr Batur kasabasında tecemmu etmek olan eşkıya hafiyyen bu tarafa geçmek tarîkini aramakda oldukları muharrer ve tekrar mahal-i lâzimeye mahsûs adamlar sevk olunmaya alınacak ma'lûmât yine arz olunur. Bu bâbda Bâb-ı Âlî'ye biddefa't verilmiş olan ma'lûmât üzerine henüz bir gûnâ irâde ve cevâb alınamamış ve bu kere de arz-ı keyfiyet olunmuşdur.

26 Kânûn-ı Sânî 92 diğer suret Bosna'nın fesâd komiteleri bir haftadan beri yine şiddetli ilişmekte ve Hristiyan ahali cebren ayaklandırmak için olan çeteleri şu aralık Travnik Sancağı'nın dahi bir kaç mahallinde ufak tefek eşkıya çeteleri Hristiyan köylerine tasallut ile hayvânâtını gasb eylemekde ve kendilerini isyâna icbâr ve teşvîk ile muvâfakat etmeyenlerin bazılarını idâm ve bazılarını harb ve tahvîf etmekde ihsân kılındı ve buraca tedâbir-i muhteziyeye bir mertebe daha takviyet verilerek her tarafa ta'limât-ı cedîde gönderilerek def'-i müfasede bizzat kıyâm ve i'tinâ olunmakta bulunduğu ma'lûmât olmak üzere arz olunur. 26 Kânûn-u Sânî 92 Bosna vilayetinden şimdi alınan iki kıt'a telgrafnâme manzûr-u sâmîleri buyrulmak için ber-vech-i bâlâ arz olunur. İşte Bosna'ca imârıyla sâbit olmayan ahvâl-i meçhule-i mahsuseden dolayı ittihaz olunacak tedabiri bil-müzakere kararlaşdırmak

üzere Ferik Veli Paşa Hazretlerinin beş on gün için İstolca'ya celb olunacağını ve belki merkez ikametinin bile Travnik'e tahviline lüzûm görüneceğini ve Bosna fırkasındaki asâkir-i şâhâne erzakça dûçâr-ı müzâyaka idüğünden akçeye şiddetle ihtiyâçları olduğu Ferik-i müşârûn-ileyhin iş'ârından anlaşıldığını arz ederim. 5 nolu sancağının cihât-ı muteahhidesinde zuhûr eden ve bir tarafdan bizim seyyâr fırkaların ma'rifetiyle urulmakda.

OSK

Kutu : 9
Gömlek : 64
Belge : 64

Bosna ve Hersek Genel Komutanlıklarından Gelen 8 Şubat 1877 Tarihli Telgraf

Eşkıya reislerinden Lafar adlı bir kişi tarafından daha önce esir edilip daha sonra bir yakınlaşma eseri olarak Travnik'li Mehmet Bey'in gayrî Müslüm adamına hitaben gelen -yazıda- bir aya kadar bütün Bosna beylerinin çiftlik ve çardaklarını yakmaya, Avusturya tarafından memur ve mart başında Save nehri üzerinden Bosna'ya Avusturya askeri geçmek üzere köprüler hazırlattığını ve Bosna'daki Lâtinlere verilmek üzere birlikte silâh getireceklerini ve isyan istemeyen Lâtinlerin kurşuna dizileceğinin kesin olarak bilinmesi gerektiğini, Avusturya sınır boylarında olağanüstü hazırlık görüldüğü, dağ toplarını taşıyan yük hayvanlarının çok çalıştıkları, ekmek pişirmek için taşınabilir fırınlardan on altısını Siska'ya götürdükleri, karşı Batur kasabasına cephaneli otuz iki dağ topuyla yüz araba hayvan yemi ve oldukça çok redif askeri geldiği, Batur kasabasında toplanmakta olan eşkıyanın gizli olarak bu tarafa geçmenin yolunu aramakta oldukları yazılı olup, tekrar gerekli bölgeye ait adamlar sevk olunacağı konusunda alınacak bilgi yine arz olunur. Bu konuda Bâb-ı Alî'ye defalarca verilmiş olan bilgi üzerine henüz hiçbir irade ve cevap alınamamakla birlikte bu defa da durum bildirilmiştir. 7 Şubat 1877 diğer suret de Bosna'nın eşkıya çeteleri bir haftadan beri yine şiddetle ilişmekte ve itaat eden Hristiyan halkını cebren ayaklandırmak için Nalu sancağının cihat vaadinde ortaya çıkan ve bir taraftan bizim seyyar tümenlerin aracılığıyla vurulmakta olan çeteleri şu aralık Trovnik sancağının da birkaç bölgesinde ufak tefek eşkıya çeteleri Hristiyan köylerine saldırarak hayvanlarını gasp etmekte ve kendilerini isyana zorlayıp teşvik ile razı olmayanların bazılarını idam ve bazılarını korkutmakta ihsan kılındı. Burada gerekli tedbirlerin alınması bir derece daha artırılarak her tarafa yeni talimat gönderilerek isyanın ortadan kaldırılması amacıyla harekete geçildiğini bilgi için arz ederim. Bosna'ca incelendiğinde kesin olarak bilinmeyen durumlardan dolayı alınacak tedbirleri görüşerek kararlaştırmak üzere Korgeneral Veli Paşa Hazretlerinin beş on gün için İstolca'ya geleceği ve belki merkez ikametinin bile Travnike getirilmesine gerek görüleceğini ve Bosna tüme-

Belge No : 2857

nindeki askerler uzakta sıkıntı içinde olduğundan, paraya şiddetle ihtiyaçları olduğunun Veli Paşa'nın yazısından anlaşıldığını arz ederim.

OSK

Kutu : 9
Gömlek : 64
Belge : 64